

Ympäristöterveyden- huollon valvontasuun- nitelman yhteinen osa 2025–2028

Päijät-Hämeen ympäristöterveys

PÄIJÄT-HÄMEEN YMPÄRISTÖTERVEYS
Hollola

Päivitys vuodelle 2026

SISÄLLYSLUETTELO

1	Yhteinen osa	3
1.1	Johdanto	3
1.2	Ympäristöterveydenhuollon tavoitteet.....	3
1.3	Valtakunnalliset valvonnan painopisteet.....	4
1.4	Säädösperusta.....	5
1.5	Valvontayksikkö	5
1.6	Resurssit.....	7
1.7	Koulutus ja osaamisen varmistaminen	9
1.8	Laatujärjestelmä, laatutiimi ja auditoinnit	9
1.9	Delegoinnit	10
1.10	Viestintä	10
1.11	Laboratoriot, ulkopuoliset asiantuntijat ja näytteenotto	11
1.12	Maksullisuus	12
1.13	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi	13
2	Valvonta ja varautuminen	15
2.1	Yleistä	15
2.2	Häiriötilanteisiin varautuminen.....	15
2.2.1	Toiminta häiriötilanteissa	15
2.2.2	Epidemiaselvitystyöryhmän rooli	16
2.2.3	Varautumisen kehittäminen ja varautumistiimi	16

1 YHTEINEN OSA

1.1 Johdanto

Ympäristöterveydenhuollon tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelulain, elintarvikelain, tupakkalain ja lääkelain mukainen valvonta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalvelut.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö edellyttää kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman. Hollolan kunnan ympäristöterveyslautakunta hyväksyy ympäristöterveyden valvontasuunnitelman. Lautakunnan esityslistat ja muistiot sekä viranhaltijapäätökset löytyvät Päijät-Hämeen ympäristöterveyden verkkosivuilta.

Tässä valvontasuunnitelmassa on huomioitu valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontaohjelma sekä lakialakohtaiset valvontaohjelmat ohjelmakaudelle 2025–2028 sekä niissä esitetyt ohjelmakauden teemat ja painopisteet. Valvontasuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa. Valvontasuunnitelman laatimisesta on julkaistu tiedote Päijät-Hämeen ympäristöterveyden verkkosivuilla sekä sometilillä. Valvontasuunnitelmasta on mahdollisuus antaa kommentteja sen valmisteluajana. Hyväksymisen jälkeen valvontasuunnitelma on luettavissa ympäristöterveyden verkkosivuilla.

1.2 Ympäristöterveydenhuollon tavoitteet

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toiminnan tavoitteena on tuottaa ympäristöterveyden palveluja jäsenkuntien asukkailla ja yrityksille laadukkaasti, tehokkaasti sekä tasapuolisesti ja kattavasti koko toiminta-alueella. Toiminnassa painotetaan ennaltaehkäisevää näkökulmaa. Päijät-Hämeen ympäristöterveys osallistuu aktiivisesti elinympäristön terveellisyyteen vaikuttavaan suunnitteluun muun muassa antamalla lausuntoja vireillä olevista kaavoista, ympäristöluvista ja rakennuslupahankkeista muille viranomaistahoille. Tätä työtä tehdään myös erilaisissa sidosryhmätapaamisissa ja työryhmissä.

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä hyvä terveydellinen ja elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa, että elintarvikkeista annettavat tiedot ovat riittävät ja oikeat eivätkä johda kulluttajia harhaan. Tavoitteena on suojata kulluttajaa elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta.

Terveydensuojeluvalvonnan tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lainsäädännön tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelulain mukaisen valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai -haitan esiintymistä, eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö

sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset ja määräykset.

Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden käytön loppuminen. Tupakkalain tarkoituksena on myös vähentää kaikenikäisten ihmisten altistumista ympäristön tupakansavulle. Tupakoinnin aiheuttamia haittoja ehkäistään tehokkaimmin rajoittamalla uusien tupakoitsijoiden määrää. Käytännössä monet aloittavat tupakoinnin jo ennen kuin ovat saavuttaneet tupakan ostamiseen oikeuttavan iän. Juuri tässä vaiheessa ennaltaehkäisevien toimien terveyttä edistävä kokonaisvaikutus on suurimmillaan.

Eläinlääkinnän tavoitteena on tuottaa kuntalaisille laadukkaat ja helposti saatavat tuotanto- ja lemmikkieläinten sairauden- ja terveydenhoidon peruseläinlääkäripalvelut kaikkina vuorokauden aikoina sekä edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia.

Valvonnalla varmistetaan ympäristöterveydenhuollon lakien noudattaminen toiminnanharjoittajia ja kuluttajia neuvomalla, ohjaamalla ja kouluttamalla, tekemällä tarkastuksia, ottamalla näytteitä, antamalla lausuntoja ja varautumalla häiriötilanteisiin.

Valvontaviranomaisen on myös seurattava, että toimija poistaa havaitut epäkohdat. Tarvittaessa valvontaviranomainen ryhtyy hallinnollisiin pakkokeinoihin epäkohtien korjaamiseksi. Valvontaviranomaisen toimien tulee olla hyvän hallinnon mukaisesti suhteessa epäkohtiin, eikä tuotteiden tai palveluiden tarjoamista tule rajoittaa enempää kuin on tarpeen. Toimijalle tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi hallintolaissa esitetyllä tavalla.

Valvonnalla tarkoitetaan tarkastustoiminnan lisäksi myös muita lainsäädännön noudattamiseen ja terveellisen elinympäristön turvaamiseen tähtääviä valvontaviranomaisen toimenpiteitä. Valvontaa tukeva toiminta voi myös korvata suunnitelmallista valvontaa. Valvonnan tehokkaan kohdentamisen ja vaikuttavuuden kannalta on tärkeä arvioida, miten valvontaa voidaan kehittää ja hyödyntää uusiakin toimintamuotoja. Valvontakeinot ja valvonnan kohdentaminen valitaan siten, että valvonta on mahdollisimman vaikuttavaa. Erityisesti suunnitelmallista valvontaa kohdennetaan riskiperusteisesti. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma on tehty valvontatarpeen perusteella. Käytettävissä olevat valvontaresurssit eivät vaikuta valvontatarpeeseen eivätkä sen mukaiseen tarkastustiheyteen.

1.3 Valtakunnalliset valvonnan painopisteet

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Teemaa edistetään toteuttamalla yhteisen valvontaohjelman tavoitteita tietoperusteisesta valvonnasta, osaamisesta ja varautumisesta. Lakialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa tarkennetaan näistä periaatteista johdettavat toimialakohtaiset painopisteet sekä kuvataan niiden toteuttaminen ja toteuttamisen seuranta.

Osaamisen kehittämiseen sekä varautumiseen liittyen lakialojen yhteisenä painopisteenä suunnitelmakaudella kehitetään ilmastonmuutoksen aiheuttamiin haittoihin

liittyvää osaamista sekä huomioimista omassa viranomaistoiminnassa, esimerkiksi lausuntomenettelyissä ja sidosryhmäyhteistyössä.

1.4 Säädösperusta

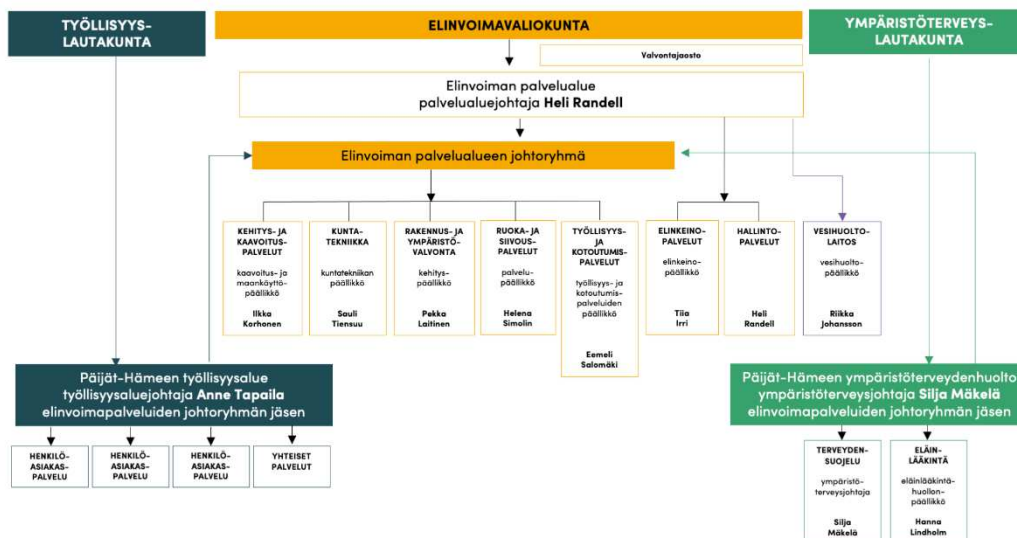
Ympäristöterveydenhuollon toiminta perustuu seuraaviin päälakialoihin. Näiden perusteella on säädetty useita eri toimintoja koskevia asetuksia, jotka löytyvät ajantasaisina valtakunnallisesta Finlex lakisivustosta, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston verkkosivuilta sekä Ruokaviraston hallinnoimasta Pikantti verkkosivustosta.

- Elintarvikelaki (297/2021)
- Eläinlääkintähuoltolaki (238/2023)
- Terveystoimintalaki (1326/2010)
- Terveystoimintalaki (763/1994)
- Tupakkalaki (549/2016)
- Lääkelaki (395/1987)
- Valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontasuunnitelmista (78/2011)
- Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista (410/2009)
- Säteilylaki (859/2018) 15 §
- Ympäristönsuojelulaki (527/2014)

1.5 Valvontayksikkö

Päijät-Hämeen ympäristöterveys on seudullinen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö, joka vastaa toimialueellaan terveydensuojelun vastuualueen ja eläinlääkintähuollon viranomaistehtävistä. Yksikön vastuukuntana toimii Hollolan kunta ja yksikön monijäsenisenä toimielimenä toimii Hollolan kunnan ympäristöterveyslautakunta. Ympäristöterveyslautakunta vastaa kunnan terveydensuojeluviranomaiselle määrättyistä tehtävistä siltä osin kuin kunnat ovat antaneet tehtävien hoitamisen Hollolan kunnan vastuulle. Ympäristöterveyslautakunta myös hyväksyy Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valvontasuunnitelman sekä valvonnan vuosittaisen toteumaraportin. Oheisessa kaaviossa on kuvattu Hollolan kunnan elinvoiman palvelualueen organisaatio, johon ympäristöterveyslautakunta sekä Päijät-Hämeen ympäristöterveys sijoittuvat.

Elinvoiman palvelualueen organisaatio

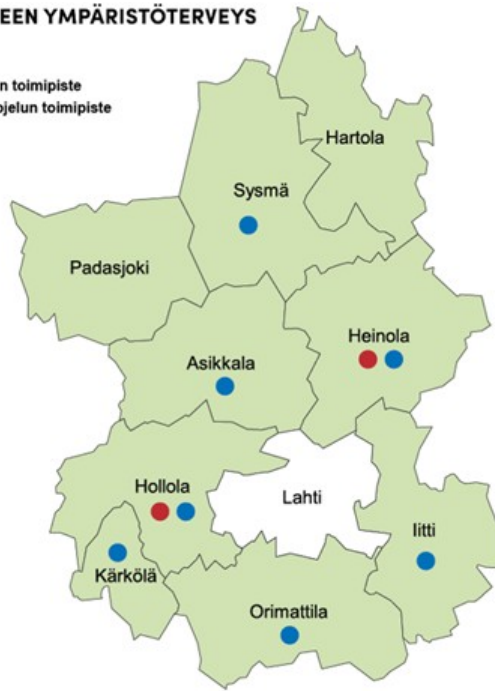

Hollola

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden yksikön toiminta-alue kattaa yhdeksän kuntaa: Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä, joissa on yhteensä noin 87 000 asukasta. Toiminta-alue ja toimipisteet on esitetty oheisessa kartassa. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valvontayksikkö täyttää valtioneuvoston periaatepäätöksen vaatimukset seudullisten valvontayksiköiden koosta. Toiminta-alue sekä terveydensuojelun ja eläinlääkinnän toimipisteet on kuvattu seuraavassa kartassa. Toiminta-alue muodostuu erikokoisista kunnista sekä kahdesta pienehköstä kaupunkialueesta. Valvontayksikön ominaispiirteisiin kuuluu alueen sijaintiin nähden varsin pitkät etäisyydet toiminta-alueen eri kohteisiin, joka lisää liikkumiseen käytettävän resurssin määrää.

PÄIJÄT-HÄMEEN YMPÄRISTÖTERVEYS Hollola

- Eläinlääkinnän toimipiste
- Terveystensuojelun toimipiste

1.6 Resurssit

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä työskentelee ympäristöterveysjohtaja, eläinlääkintähuollon päällikkö, johtava terveystensuojeluinsinööri, 13 terveystensuojeluinsinööriä, yhdeksän kunnaneläinlääkärinä, päivystävä kunnaneläinlääkäri, kaksi valvontaeläinlääkärinä, kaksi eläintenhoitajaa ja kaksi ympäristöterveyskoordinaattoria. Vuodelle 2026 on lisäksi määrääkainen kolmannen valvontaeläinlääkärin virka. Ympäristöterveyden toimialue jakautuu kolmeen vastuualueeseen, jotka ovat hallinto, terveystensuojelu ja eläinlääkintähuolto.

Terveystensuojelun vastuualueen päällikkönä toimii ympäristöterveysjohtaja. Hän vastaa vastuualueen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta sekä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtävistä. Lakialojen tiiminvetäjien vastuulla on valvontasuunnitelmien laatiminen, valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi sekä vastuualueen toiminnan ohjaus valvontasuunnitelman mukaisesti. Terveystensuojelun vastuualueen henkilöstö toimii elintarvikevalvonnan ja terveystensuojelun tiimeissä. Terveystensuojelun vastuualueen toimipisteet sijaitsevat Heinolassa ja Hollolassa. Kumpaankin toimipisteeseen on sijoitettu kaikkien valvottavien lakialojen erikoistuja.

Terveystensuojelun vastuualueen kokonaisresurssi on 17 htv, josta 14,38 htv käytetään toimialan lakialojen mukaisiin tehtäviin. Muilta osin resurssia käytetään muun muassa toimialan ja taseyksikön johtamiseen ja valvonnan hallinnollisiin tehtäviin, rekisterien sekä tietokantojen ylläpitoon, suunnitteluun sekä raportointiin, varautumiseen ja laadun kehittämiseen. Resurssien käyttö suunnitelmalliseen valvontaan ja muihin tehtäviin terveystensuojelun vastuualueella on esitetty oheisessa taulukossa.

Taulukko 1. Henkilöstöresurssien kohdentuminen vuonna 2026

Ympäristöterveys 2025	EL htv	TsL htv	Tup/LääkL htv	Yhteensä htv
Säännöllinen valvonta, sis. näytteenotto, projektit, viestintä	2,11	2,22	0,20	4,53
Muut valvontaa tukevat tehtävät (mm. ennakkoimattomat tarkastukset, sidosryhmätyö, kouluttautuminen, lausunnot, valvonnan suunnittelu ja ohjaus, matkat ym.)	3,60	5,80	0,45	9,85
Yhteensä	5,71	8,02	0,65	14,38

Eläinlääkintähuollon vastuualueen päällikkönä toimii eläinlääkintähuollon päällikkö. Eläinlääkäreiden toimipisteet on hajautettu maakuntaan siten, että vastaanotot sijaitsevat Asikkalassa, Heinolassa, Hollolassa, Iitissä, Kärkölässä, Orimattilassa ja Sysmässä. Eläinlääkäreiden keskinäisestä työnjaosta on sovittu tietyiltä osilta. Eläinlääkintähuollon kokonaishenkilöresurssi 2026 on 15,9 htv.

Eläinlääkintähuollon kokonaisresurssista on käytettävissä peruseläinlääkintään 10,25 htv, josta tuotantoeläinten terveydenhuoltoon käytetään 2 htv. Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvontaan käytetään 3,5 htv. Muilta osin resurssia käytetään sivutuotteiden ja alkutuotannon valvontaan, kouluttamiseen, raportointiin sekä hallintotehtäviin.

Orimattilan länsiosan peruseläinlääkintä ja päivystys hankitaan ostopalveluna Helsingin yliopiston tuotantoeläinsairaalta.

Eläinlääkäripäivitys on järjestetty yhdessä Lahden kaupungin kanssa maakunnallisena toimintana siten, että Päijät-Hämeen ympäristöterveys järjestää päivystyspalvelut pitopaikoissa hoidettaville eläimille koko maakunnan alueella ja Lahden kaupunki vastaa päivystyspalvelusta vastaanotolla hoidettaville eläimille.

1.7 Koulutus ja osaamisen varmistaminen

Valvontatehtävien menestyksellinen hoitaminen edellyttää alan kehityksen sekä lainsäädännön ja siihen liittyvien tulkintojen jatkuvaa seuraamista. Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä henkilöstölle varataan mahdollisuus osallistua alan koulutustapahtumiin ja työkokouksiin tarpeellisessa laajuudessa. Tavoitteena on, että jokainen viranhaltija osallistuu vähintään erikoistumisalansa ammattitaitoa ylläpitäviin ja kehittäviin sekä ajankohtaisia asioita käsitteleviin koulutuksiin tai työkokouksiin. Yksikössä on laadittu erikoistumisaloja ja keskitetysti hoidettavia tehtäviä koskeva tehtävienjakotaulukko. Tämän avulla voidaan toimintaa ohjata ja kohdentaa tehokkaammin. Yksikössä järjestetään tarpeen mukaan sisäistä koulutusta esimerkiksi erikoistumisaloihin, hallinnolliseen toimintaan, varautumiseen tai tietojärjestelmiin liittyen. Yksikössä on käytössä vuosittain talousarviosuunnitelman yhteydessä laadittava koulutussuunnitelma ja käydyistä koulutuksista pidetään kirjaa. Koulutusten sisältöjä käydään läpi sisäisissä palaverissa. Valtakunnallisen valvontaohjelman mukainen koulutustavoite on 8 henkilötyöpäivää / viranhaltija.

Uusien työntekijöiden perehdyttämistä varten laaditaan kulloisenkin henkilön osaamisvahvuudet sekä tehtävän/viran edellyttämät osaamisvaatimukset huomioiden henkilökohtainen kirjallinen/sähköinen perehdytysuunnitelma. Perehdytys koostuu perehdytysaineistosta itseopiskelua varten sekä varsinaisesta tehtäviin perehdyttämisestä. Perehdytettävän tehtävistä ja erikoistumisalasta riippuen perehdytettäviä osa-alueita opastetaan joko laajan tai perustason laajuudella. Perehdytykseen kuuluu myös toimintaan liittyvien käytännön asioiden hoitaminen sekä työyhteisöön ja toimintaympäristöön tutustuminen. Perehdytykset tehdään kuhunkin asiaan perehtyneen tai asiasta vastaavan henkilön toimesta käytännönläheisesti pääasiassa läsnä tilaisuutena. Tehdyt perehdytykset kuitataan sähköiseen perehdytysuunnitelmaan. Perehdytykseen kuuluu välikeskustelu sekä loppukeskustelu esihenkilön kanssa. Loppukeskustelu pidetään noin kuukausi perehdytyksen päättymisen jälkeen. Tässä yhteydessä arvioidaan vielä lisäperehdytyksen tai muun tuen tarvetta.

1.8 Laatu järjestelmä, laatutiimi ja auditoinnit

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden terveydensuojelun vastuualueella on käytössä laatu järjestelmä. Laatukäsikirjan ohella laatu järjestelmä koostuu organisaation keskeisistä prosessikuvauksista ja toiminnassa käytettävistä kirjallisista dokumenteista, kuten asiakasohjeista sekä toimintaa ohjaavista ohjeista. Laatu järjestelmä on kokonaisuudessaan tallennettu IMS-järjestelmään, jossa se on henkilökunnan käytettävissä. Laatu järjestelmän kehittämistä sekä laadunhallintaa koordinoi oma laatutiimi.

Terveydensuojelun vastuualueella toiminnan laadunhallintaa ja kehittämistyötä varten on valittu toiminnan mittarit, joita seurataan ja dokumentoidaan.

Laatu järjestelmään on sisällytetty muun muassa sisäinen auditointi, jota on tehty vuodesta 2017 alkaen. Auditoinnit suoritetaan pääosin vertaisarviointeina, jotka kohdistuvat käytännön valvontatehtäviin tai asiakirjoihin, kattaen vuorollaan eri lakialat.

Toiminnan laadun hallinnan ohjaamisesta vastaa laatutiimi, joka kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Laatutiimi kehittää laatutyötä, ohjaa laadunhallintaa ja toiminnan jatkuvaa parantamista muun muassa suunnittelemalla vuosittaiset sisäiset auditoinnit, määrittelemällä käytettävät toiminnan laadun mittarit sekä muut laatua arvioivat toimenpiteet kuten asiakaspalautekyselyt.

Myös Ruokaviraston suorittamien AJO-käyntien tuloksia sekä Vati-tietojärjestelmästä otettavien toimintaa kuvaavia raportteja, selvityksiä ja korjauspyyntöjä hyödynnetään valvontayksikön laatutyön kehittämisessä. Lisäksi valvontayksikön ulkopuolisiin auditointikutsuihin on suhtauduttu myönteisesti kuten Ruokaviraston toimesta tehtävät valvontaverkoston auditoinnit.

Näiden eri havaintojen ja tulosten perusteella laatutiimi päättää toimenpiteistä laadun parantamiseksi ja toiminnan kehittämiseksi. Laatutyö jalkautetaan käytäntöön tiimi- ja kuukausipalaverien kautta. Laatutyön tulokset sekä laatujärjestelmään tehtävät muutokset raportoidaan vuosittain ympäristöterveyslautakunnalle valvontasuunnitelman toteuman esittelyn yhteydessä.

1.9 Delegoinnit

Lainsäädännön tarkoittamana kunnan monijäsenisenä valvontaviranomaisena Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä toimii Hollolan kunnan ympäristöterveyslautakunta. Viranhaltijoiden delegoidusta toimivallasta, monijäseniselle toimielimelle päätettäväksi säädetyistä asioista ja valvontasuunnitelman hyväksymisestä päättää ympäristöterveyslautakunta. Lisäksi ympäristöterveyslautakunta päättää ympäristöterveydenhuollon toimialaan kuuluvien maksujen perusteista. Muista ympäristöterveyslautakunnan tehtävistä on sovittu osakaskuntien välisessä yhteistoimintasopimuksessa. Hollolan kunnan hallintosäännössä on määriteltä muun muassa henkilöstöön ja talouteen liittyvät asiat. Hallintosääntö on luettavissa Hollolan kunnan verkkosivuilta.

1.10 Viestintä

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä noudatetaan avointa tiedotustapaa. Valvontasuunnitelmakaudella jatketaan ja kehitetään aktiivista ja ohjaavaa viestintää. Viestinnässä painotetaan ajankohtaisuutta eri kohderyhmät huomioiden. Ympäristöterveyden kaikessa viestinnässä huomioidaan Hollolan kuntastrategian ja viestinnän painopisteet ja sovelletaan niitä seudulliseen toimintaympäristöön. Ympäristöterveyden talousarvioon 2026 on kirjattu ympäristöterveyden toiminnallisiin tavoitteisiin viestintä seudullisen ympäristöterveydenhuollon viestinnän vuosikellon mukaisesti sekä ajan-kohtainen viestintä sosiaalisen median kanavia hyödyntäen sekä kuntalaisille että toimijoille.

Ulkoisessa viestinnässä omaa toimialaa koskevista asioista tiedotetaan oman yksikön viestintäsuunnitelman/viestinnän vuosikellon mukaisesti. Koska merkittävä osa yksikön viestinnästä ja tiedottamisesta on ennakoon suunniteltua, huomioidaan se lakialoilla suunnitelmallisessa työajassa. Merkittävä osa viestinnästä toteutetaan julkaisemalla erilaisia teematiedotteita sekä uutiskirjeitä. Tämän lisäksi osallistutaan eri

tasoilla muun muassa hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen tehtäviin oppilaitoksissa sekä eri sidosryhmien vetämiin hankkeisiin. Ulkoiseen viestintäämme kuuluvat myös eri kohderyhmille pidettävät koulutus- ja keskustelutilaisuudet. Ajankohtaista ja nopeaa viestintää tehdään lisääntyvässä määrin verkkosivujen lisäksi somekanavissa. Sosiaalisen median viestintään on sovittu yhteiset ohjeet sekä julkaisusta vastaavat henkilöt.

Laajojen häiriötilanteiden varalta ympäristöterveydellä on mahdollisuus antaa yleinen vaaratiedote. Yksikössä on määritelty henkilöt, jotka voivat tiedotteen antaa. Tiedotteen antamiseen on olemassa ohjeet sekä mallipohjia.

Yleistä viestintää sekä asiakkaiden ohjausta tehdään Päijät-Hämeen ympäristöterveyden verkkosivuilla. Lisäksi tiedottamista tehdään tarvittavassa laajuudessa sosiaalisen median kanavissa. Vuonna 2024 sosiaaliseen mediaan perustetuista viestintäkanavista ja niiden sisällöstä on saatu hyvää palautetta, jonka takia niissä erityisesti kuntalaisille ja toimijoille tapahtuvaa viestintää kehitetään ja lisätään suunnitelmakaudella. Näkyvyyden ja viestinnän kehittäminen on myös yksi ympäristöterveyden talousarviossa asetettuja toiminnallisia tavoitteita.

Suunnitelmakauden teemojen mukaisesti ympäristöterveys toimii aktiivisesti myös muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyön kehittämiseksi pidetään tarvittaessa erityyppisiä tapaamisia esimerkiksi ympäristönsuojelun, rakennusvalvonnan ja tilapalveluiden kanssa. Vuonna 2025 on aloitettu säännölliset yhteistyötapaamiset Hämeen alueen muiden terveystalouksien kanssa. Tapaamisilla tavoitellaan valvonnan yhtenäistämistä alueella sekä valvojakontaktien luomista.

Sisäisessä viestinnässä painopiste on henkilökunnan tiedottaminen ajankohtaisista asioista ja ympäristöterveyden asioiden esille tuominen Hollolan kunnan organisaatiossa. Ympäristöterveydestä esihenkilöt osallistuvat heille suunnattuihin palvelualueen kokouksiin ja johtoryhmään. Koko palvelualueen henkilöstölle on tapaaminen kahdesti vuodessa. Eläinlääkintähuollossa ja terveydensuojelussa pidetään omat kuukausipalaverit ja terveydensuojelun vastuualueella on päälakialoilla omat tiimit ja niillä tapaamiset 1–2 kertaa kuukaudessa. Vapaamuotoisia virtuaalisia aamukahvitapaamisia järjestetään Heinolan toimipisteeseen kerran kuukaudessa. Sisäistä pikatiedottamista varten on perustettu omat WhatsApp-ryhmät. Sisäistä viestintää ja tietojen jakamista hoidetaan aktiivisesti myös sähköposti- ja videoneuvotteluyhteyksillä.

1.11 Laboratoriot, ulkopuoliset asiantuntijat ja näytteenotto

Näytteiden tutkiminen ja kuljetukset kilpailutetaan sopimuskausittain. Kulloinkin käytettävällä tutkimuslaboratoriolla on ympäristöterveyden käyttämien palveluiden osalta Ruokaviraston hyväksyntä. Ympäristöterveys on sopinut laboratorion kanssa laboratoriopalvelujen osalta myös virka-ajan ulkopuolella noudatettavat menettelyt sekä kii-reellisten näytteiden tutkimisen. Epidemia-, ruokamyrkytys- tai häiriötilanteessa voidaan esimiehen päätöksellä tapauskohtaisesti käyttää myös muuta Ruokaviraston hyväksymää laboratoriopalvelujen tuottajaa.

Viranomaisnäytteenottoa tehdään omana työnä, mutta näytteenottopalvelua voidaan tilata laboratoriolta tarvittaessa. Vuosittainen näytteenotto on suunniteltu kohdetyypeittäin ja kohteittain näytteenottosuunnitelmissa.

Ympäristöterveydessä on linjattu, että myös toimijat voivat kilpailuttaa laboratoriot ja ottaa itse myös viranomaisnäytteitä. Toimijoilla tässä yhteydessä tarkoitetaan pääsääntöisesti uima-allas- ja vesi-/vesihuoltolaitosten toimijoita. Toimijan kilpailuttaessa viranomaisnäytteiden analysointia tulee terveydensuojeluviranomainen ottaa prosessiin mukaan, jotta sopimukseen voidaan varmistaa muun muassa riittävä varautuminen ja tulosten ennakkoilmoittaminen sekä toimittamistapa viranomaiselle. Toimijoiden viranomaisnäytteenotto on kirjattava myös valvontatutkimusohjelmaan/näytteenottosuunnitelmaan ja toimijan tulee esittää terveydensuojelulle näytteenottajan ja hänen mahdollisen varahenkilönsä pätevyys näytteenottoon.

Minimivaatimuksena näytteenottajan pätevyydelle pidetään allasvesi- tai talousvesi-hygieniapassin suorittamista tai vaihtoehtoisesti ympäristönäytteenottajan sertifikaattia. Myös muu vähintään edellä kuvatun tasoinen pätevyys voidaan hyväksyä. Pätevyyden lisäksi viranomaisnäytteenottoa varten näytteenottajalla tulee myös olla kokemusta näytteenotosta. Terveydensuojeluviranomainen arvioi tapauskohtaisesti näytteenottajan pätevyys- ja näytteenottokokemuksen riittävyyden viranomaisnäytteiden ottamiseen. Keskeinen vaatimus viranomaisnäytteiden ottamiseen on myös näytetulosten sähköinen siirto ympäristöterveyden valtakunnalliseen Vati-tietojärjestelmään suoraan käytettävästä laboratorion.

Toimijan näytteenoton käynnistyessä tehdään viranomaisen kanssa yhteinen näytteenottokierros kohteittain. Tässä sovitaan näytteenottopisteet tai -alueet, kiinnitetään huomiota yleisiin näytteenottovaatimuksiin ja käytäntöihin. Näytteenottoon liittyen käydään toimijan edustajan kanssa läpi myös tarvittavat näytteenottotiedot ja lähetteet huomioiden käytössä oleva sähköinen tulostensiirto viranomaiselle. Vaikka toimija tekeekin varsinaisen näytteenottotyön, se tulee aina suorittaa viranomaisnäytteiden vaatimustason ja käytäntöjen mukaan, koska viranomainen vastaa näytteenoton luotettavuudesta.

Ympäristöterveydessä käytetään muiden ulkopuolisten asiantuntijoiden palveluita melko harvoin. Viranomaiselle tehtävissä töissä edellytetään tehtävään soveltuvaa osaamista ja pätevyyttä. Toimijalta pyydetään tarvittaessa esimerkiksi referenssejä vastaavista töistä. Ympäristöterveys arvioi myös toisen osapuolen tilaamien selvitysten luotettavuutta ja riittävyyttä kulloinkin käsiteltävässä asiassa, mikäli se liittyy esimerkiksi terveyshaitan selvittämiseen asunnoissa tai muissa tiloissa.

1.12 Maksullisuus

Kunnan valvontaviranomaisen on perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu muun muassa hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä sekä valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteen tutkimuksesta. Maksullisuuden piiriin kuuluvat myös valvontasuunnitelmassa esitetyt valvonnan tukemiseksi tehtäviin projekteihin ja hankkeisiin liittyvät tarkastukset ja näytteenotot. Takassa on esitetty myös valvonnan vuosittaiset perus- ja valvontamaksut. Taksan

kattavuutta ja maksujen suuruutta tarkistetaan säännöllisesti, talousarvion laatimisen yhteydessä. Ympäristöterveyslautakunta päivittää taksaa tarvittaessa. Voimassa oleva taksa on nähtävillä ympäristöterveyden verkkosivuilla.

Terveystensuojelu- ja elintarvikevalvontaviranomaisen on myös perittävä elintarvikelain ja terveystensuojelulain mukaan valvonnassa olevilta toimijoilta vuosittaista perusmaksua, jonka avulla monipuolistetaan valvontaa nykyistä valmentavampaan suuntaan sekä katetaan suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolella olevia valvontatoimia. Perusmaksu on valtiosääntöoikeudellisesti vero, koska maksun suorittamista ei ole sidottu toiminnanharjoittajan toimipaikoissa suoritettuihin valvontatoimiin.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöön on kirjattu keskusvirastoille velvollisuus korvata kunnille sellainen työ, joka liittyy keskusvirastojen pyytämiin tehtäviin, jotka eivät lain mukaan kuulu kunnalle. Tämä koskee keskusvirastoista kuntien toimeenpantavaksi ohjaamia tarkastuksia, näytteenottoa, tutkimuksia ja selvityksiä, jotka laissa säädetään viraston tehtäväksi tai jotka liittyvät viraston ohjeiden valmisteluun.

1.13 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. Valvonnan väliseuranta tehdään kahdesti vuodessa (1–4 ja 1–9) ja koko vuoden toteuma raportoidaan tilinpäätöksessä. Ympäristöterveyslautakunnan hyväksymä selvitys terveystensuojelun valvontasuunnitelman toteutumisesta toimitetaan vuosittain Lupa- ja valvontavirastoon tiedoksi.

Oheisessa taulukossa on esitetty pääpiirteissään arvioitavat asiat, jotka raportoidaan vuosittain. Kolmannesvuosittain lautakunnalle ja henkilöstölle esiteltävä toteuman arviointi on kevyempi ja painottuu suoritteiden ja näytteenoton toteumaan sekä projektien ja painopisteiden toteuman tilanteeseen. Lakialakohtaisia painotuksia toteuman arvioinnissa on kuvattu liitteenä olevissa lakialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa. Tarvittaessa korjaavia toimia kesken vuoden käsitellään tiimien tapaamisissa ja kehityskeskusteluissa. Arvioitavia asioita täsmennetään toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa ja ohjeissa.

Taulukko 2. Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa käsiteltävät asiat

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnitellun toiminnan ja valvonnan kattavuus	- Kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus - Valtakunnallisten ja omien tavoitteiden valvonnan toteutuminen
Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan ja valvontatarpeeseen)	- Toteutuneiden tarkastusten lukumäärä - Näytteenotto - Valvontahankkeiden ja -projektien toteuttaminen ja niihin osallistuminen
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	- Valvonnasta kertyneet maksutulot lakialoitain - Valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä, onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
Toiminnan laadullinen arviointi ja valvonnan vaikuttavuus	- Ympäristöterveydenhuollon valvonnan tavoitteiden saavuttaminen - Ympäristöterveydenhuollon yhteiset tavoitteet - Toimialakohtaiset tavoitteet - Valvonnan vaikuttavuuden arviointi
Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus	- Voimavarojen riittävyys suhteessa lainsäädännön vaatimukseen ja valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan - Voimavarojen käyttö ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja muihin tehtäviin - Valvonnan tehokkuuden toteutuminen suhteessa keskusvirastojen ohjeisiin
Toiminnan kehittämistarpeet	Toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavana toimintavuonna, mikäli valvonta ei ole toteutunut suunnitellusti
Mahdolliset toiminnan tarkastamiset (auditoinnit)	Havaitut hyvät toimintatavat, kehitettävää, korjattavaa

Toiminnanharjoittajille ja kuntalaisille on varattu mahdollisuus hallintolain mukaisesti vaikuttaa valvontasuunnitelman sisältöön. Suunnitelmien päivityksen vireilläolosta on tiedotettu Päijät-Hämeen ympäristöterveyden internet-sivuilla hyvissä ajoin ennen Hollolan kunnan ympäristöterveyslautakunnan käsittelyä. Hyväksytty valvontasuunnitelma julkaistaan ympäristöterveyden verkkosivuilla.

2 VALVONTA JA VARAUTUMINEN

2.1 Yleistä

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu edellä tämän suunnitelman säädöserustakohdassa mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan.

2.2 Häiriötilanteisiin varautuminen

Varautumisen kokonaisuus on yksi ohjelmakauden painopistealueista. Elintarvike- ja terveydensuojelulaki edellyttävät, että kunnan valvontaviranomaisten on ennakolta varauduttava häiriötilanteisiin. Päijät-Hämeen ympäristöterveydellä on käytössä valmiussuunnitelma ja siihen liittyvä hälytyskaavio. Valmiussuunnitelmaan kuuluvat myös häiriötilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi, elintarvikkeita koskeva valmiussuunnitelma sekä sisäisiä ohjeita sekä toimintakortteja häiriötilanteiden hoitamiseen. Ympäristöterveydessä on myös laadittu tiedotusohje sekä nimetty henkilöt, jotka voivat antaa yleisen vaaratiedotteen. Vaaratiedotteen laatimiseen on ohje sekä mallipohjia. Edellä kuvatut suunnitelmat ja ohjeet häiriö- ja erityistilanteisiin varautumisesta ovat ajan tasalla ja niitä päivitetään tarvittaessa varautumistiimin ohjauksessa.

2.2.1 Toiminta häiriötilanteissa

Elintarvike- ja vesivälitteisten häiriö- ja/tai epidemiatilanteiden selvittämistilanteessa ympäristöterveydenhuolto on johtovastuussa. Epidemiaepäilyjen (elintarvikkeesta tai vedestä) selvittämisen priorisoimme suunnitelmalliseen valvontaan verrattuna. Valtakunnallisen ILPPA-ilmoituspalvelun (<https://ilppa.fi/etusivu>) kautta kuluttajat ja toimijat voivat ilmoittaa terveysvalvontaan sairastumisepäilyistä tai haitasta, jonka syyksi epäillään elintarviketta, talous- tai uimavettä.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toiminta ja resurssit on mitoitettu normaalitilanteiden lainsäädännön valvonnan ja muiden tehtävien edellyttämällä tavalla. Lyhyiden häiriötilanteiden hoitaminen pystytään toteuttamaan muun toiminnan ohella. Poikkeusoloissa tai muissa vakavissa ja pidempikestoissa häiriötilanteissa yksikön käytettävissä olevat resurssit priorisoidaan tapauskohtaisen harkinnan perusteella tilanteen vaatimien tehtävien hoitoon.

2.2.2 Epidemiaselvitystyöryhmän rooli

Epidemioiden selvitystyötä varten on organisoitu lakisääteinen epidemiaselvitystyöryhmä. Ryhmässä on edustus Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaavista lääkäreistä sekä kunnissa toimivista tartuntatautihoitajista, lisäksi ryhmässä on edustus toimialueen kunnallisista vesihuoltolaitoksista sekä Päijät-Hämeen ympäristöterveyden ja Lahden kaupungin terveydensuojelusta. Epidemiaselvitystyöryhmä seuraa elintarvike-, talousvesi- ja uimavesivälitteisten sairastumis- ja haittaepäilytapauksen määrää ja kehityssuuntia. Lisäksi seurataan talousveden häiriötilanteiden yhteenvetojen ja RYMY-järjestelmään tehtävien epidemiaselvitysten määrää.

Ympäristöterveyden edustajat huolehtivat elintarvikkeisiin, talousveteen ja valvontakohteisiin liittyvistä selvityksistä ja viranomaisnäytteenotosta, terveydenhuollon edustajat taas altistuneisiin liittyvistä toimenpiteistä. Ympäristöterveys tekee pääsääntöisesti elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden epäily- ja selvitysilmoitukset valtakunnalliseen ruokamyrkytusepidemiarekisteri tietojärjestelmään (RYMY-tietojärjestelmään), jota myös keskusviranomaiset pääsevät tarkastelemaan.

Epidemioihin liittyvä viestintä hoidetaan ympäristöterveysjohtajan johdolla yhteistyössä Hollolan kunnan viestintäyksikön kanssa kaikki valvonta-alueen kunnat huomioiden.

2.2.3 Varautumisen kehittäminen ja varautumistiimi

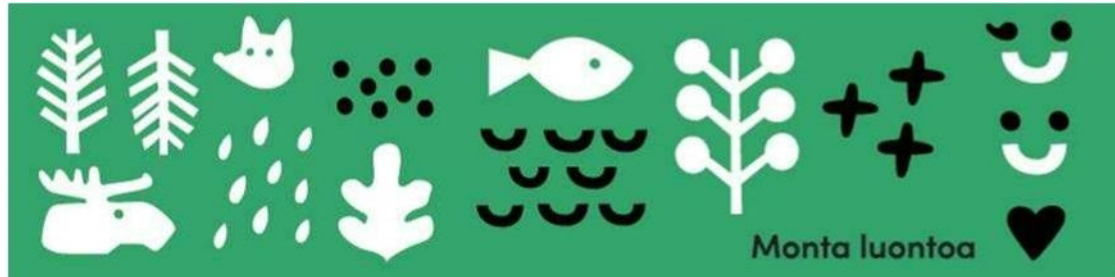
Päijät-Hämeen alueella toimii yksi kaikkia kuntia palveleva Päijät-Hämeen epidemiaselvitystyöryhmä. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti ja siinä kehitetään aktiivisesti selvitystyön prosesseja ja käytäntöjä.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyteen on perustettu varautumisen tiimi, joka seuraa, kehittää ja suunnittelee muun muassa häiriötilanteisiin varautumista ja koordinoi siihen liittyvää harjoittelua. Varautumiseen liittyvästä harjoittelusta on laadittu oma harjoitussuunnitelma, joka kattaa useamman vuoden ja toiminnan eri osa-alueita laajasti. Harjoitussuunnitelman toteumaosiossa on otettu kantaa suunniteltujen tapahtumien toteutumiseen. Varautumisen tiimi käsittelee suunnitelman ja toteuman kokouksissaan. Häiriötilanneharjoittelusta viestitään muun muassa some-kanavissa soveltuvin osin.

Päijät-Hämeen ympäristöterveys kehittää ja harjoittelee varautumiseen liittyviä asioita useamman kerran vuodessa sekä osallistuu toimintaansa koskeviin alueellisiin ja valtakunnallisiin harjoituksiin. Säännöllisesti toistuvia tapahtumia on muun muassa koko henkilöstöä koskeva varautumisen/harjoittelun kehittämispäivä vaihtuvien painotuksin. Ympäristöterveys järjestää suunnitelmakaudella myös omia yhteisiä tai lakialakohtaisia harjoituksia / ohjaustilaisuuksia sekä harjoituksia alueen kriittisen sektorin toimijoille. Ympäristöterveyden varautumisen harjoitteluun katsotaan kuuluvaksi myös säännöllisesti tehtävät yhteydenottoharjoitukset muun muassa Virve-puhelimilla ja sisäisellä WhatsApp-kanavalla sekä erilaiset kuntalaisille tai toimijoille tehtävät toimitaohjeet eri tilanteissa.

Elintarvikevalvonta- suunnitelma 2025–2028

Päijät-Hämeen ympäristöterveys

PÄIJÄT-HÄMEEN YMPÄRISTÖTERVEYS
Hollola

Päivitys vuodelle 2026

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	3
2	Valvonnan toteuttaminen ja valvontamenettelyt	3
2.1	Valvontakohteet, riskiluokitus ja tarkastustiheys	3
2.2	Rekisteröinti- ja hyväksymismenettelyt	4
2.2.1	Elintarvikehuoneiston, kontaktimateriaalitoiminnan ja alkutuotantopaikan rekisteröinti	4
2.2.2	Elintarvikehuoneiston hyväksyminen	5
2.2.3	Tiedottaminen elintarviketoiminnasta liikkuvassa elintarvikehuoneistossa	5
2.3	Tarkastukset	6
2.4	Näytteenotto	7
2.5	Valvonnan painopisteet ja projektit	8
2.6	Viestintä	9
2.7	Hallinnolliset menettelyt	10
3	Elintarvikevalvonnan resurssit	11
3.1	Henkilöstövoimavarat	11
3.2	Resurssien kohdennus ja priorisointi	11
4	Häiriötilanteet	12
5	Elintarvikevalvontasuunnitelman toteutumisen arviointi, seuranta ja raportointi	12

1 JOHDANTO

Elintarvikevalvonnan tehtävänä on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä hyvä terveydellinen ja elintarvikemääräysten mukainen laatu. Tehtävänä on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettavat tiedot ovat riittävät ja oikeat eivätkä johda kuluttajia harhaan. Valvonnan avulla suojataan kuluttajia elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta. Elintarvikevalvonnan järjestämisen ja toteuttamisen lähtökohtana on suunnitelmallinen, oikein kohdennettu, tehokas ja eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohteleva viranomaistoiminta. Valvonnan suunnittelussa huomioidaan myös yleisesti viranomaistoimintaa koskevat hallintolain (434/2003) mukaiset hyvän hallinnon perusteet.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden elintarvikevalvontasuunnitelma 2025–2028 toimii valvontayksikössä elintarvikevalvonnan suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen työvälineenä. Valvontasuunnitelma on laadittu elintarvikelain (297/2021) 39 §:n perusteella. Elintarvikevalvontasuunnitelmassa on soveltuvien osin otettu huomioon ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma, elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma ja Ruokaviraston ohje valvontayksikön elintarvikevalvontasuunnitelmasta.

Elintarvikevalvontasuunnitelma on laadittu valvontayksikön valvontasuunnitelman yhteisen osan liitteeksi. Suunnitelmassa käsitellään rekisteröityjen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen, kontaktimateriaalitoimijoiden ja alkutuotantopaikkojen suunnitelmallinen valvonta. Suunnitelmassa esitetään lisäksi muun valvontaa tukevan ja ennakoimattoman työn sisältö ja henkilöstövoimavarat.

2 VALVONNAN TOTEUTTAMINEN JA VALVONTAMENETTELYT

2.1 Valvontakohteet, riskiluokitus ja tarkastustiheys

Virallista valvontaa on suoritettava säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä (virallista valvontaa koskeva asetus EU 2017/625, 9 artikla). Valvontakohteiden riskiluokitukseen ja tarkastustiheyteen vaikuttavat elintarvikealan toiminnan luonne ja laajuus sekä muut elintarviketurvallisuuteen ja kuluttajansuojaan vaikuttavat seikat.

Elintarvikevalvontakohteiden suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevien kohteiden määrä ja valvontatarve vuonna 2026 on esitetty liitteessä 1. Valvontakohteiden riskiluokitus ja tarkastustiheys perustuvat ohjeeseen Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen (Ruokavirasto 2022). Valvontatiheys määräytyy toiminnan tyypin ja laajuuden mukaan. Seurantatarkastukset ja epäilyyn perustuvat tarkastukset eivät sisälly valvontakohteen riskiluokituksen mukaiseen tarkastusmäärään, mutta niiden määrää on ennakoitu resurssien käytön suunnittelussa.

Valvontatiheyttä voidaan nostaa tai laskea kohdekohtaisesti Ruokaviraston määrittämien kriteerien mukaan. Kohdekohtaisesti tehtävät tarkastustiheyden muutokset kirjataan Vati-järjestelmään toimipaikan tietoihin perusteluineen. Muutokset perustellaan toimijoille tarkastuskertomuksissa. Muutosten perusteita ja tarpeita arvioidaan säännöllisesti.

Tarkastuksiin käytettävä keskimääräinen aika on arvioitu eri riskiluokille Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti. Ohjeelliseen tarkastusaikaan sisältyy paikan päällä tapahtuvan tarkastuksen lisäksi tarkastuksen etukäteissuunnittelu, yleinen tarkastukseen ja havaintoihin liittyvä neuvonta/ohjaus, mahdollisesti muuttuneisiin säädöksiin tai ohjeisiin liittyvä neuvonta sekä tarkastuskertomuksen kirjoittaminen.

Vähäriskiseen tai pienimuotoiseen elintarvikealan toimintaan, kuten pubeihin ei kohdenneta säännöllistä, tietyin aikavälein tapahtuvaa valvontaa. Tällaiset 0-riskiluokan kohteet kuitenkin rekisteröidään ilmoitusvelvollisuuden perusteella Vati-järjestelmään ja toiminnan aloittamisen yhteydessä tehdään tarkastus. Ensimmäisellä tarkastuksella tarkastetaan, vastaako toiminta ilmoitettua ja annetaan tarvittavaa neuvontaa. Tämän jälkeen 0-riskiluokan kohteeseen tehdään tarkastuksia tarvittaessa esimerkiksi asiakasvalituksen tai ruokamyrkytyspäilyn perusteella. Jos 0-riskiluokan kohteessa havaitaan toistuvasti epäkohtia, voidaan kohde siirtää säännöllisen valvonnan piiriin toistaiseksi. Ruoka-aputoimijat, kuten hyväntekeväisyysjärjestöt rekisteröidään Vati-järjestelmään. Jos ruoka-aputoiminnassa käsitellään tai jaetaan helposti pilaantuvia elintarvikkeita, tehdään aloittamisen yhteydessä tarkastus. Tämän jälkeen ruoka-aputoimintaan tehdään tarkastuksia vain tarvittaessa.

Alkutuotantopaikkojen riskiluokka ja valvontatiheys määräytyy Alkutuotannon Elintarvikevalvonta ja riskinarviointi -ohjeen (Ruokavirasto 2023) mukaan. Tarkastustiheyksien määrittelyssä on otettu huomioon kunkin toimintatyyppin sisältämät vaarat. Riskiä voidaan arvioida lisäksi toimijakohtaisesti ottamalla huomioon mm. kohteen valvontahistoria tai toiminnan laajuus.

2.2 Rekisteröinti- ja hyväksymismenettelyt

2.2.1 Elintarvikehuoneiston, kontaktimateriaalitoiminnan ja alkutuotantopaikan rekisteröinti

Elintarvikealan toimijan on tehtävä ilmoitus elintarviketoiminnasta toiminnan rekisteröintiä varten elintarvikelain 10 §:ssä säädetyn toimivaltaisen valvontaviranomaisen tarjoamaan sähköiseen palveluun tai toimitettava tiedot muulla tavoin toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle. Kontaktimateriaalialan toimijan on tehtävä vastaava ilmoitus elintarvikelain 13 §:n mukaisesti. Toimijoiden tekemiä ilmoituksia varten on käytössä sähköinen ilmoituskanava Ilppa. Myös perinteiset ilmoituslomakkeet ovat saatavilla verkkosivuilla ja toimipisteissä. Ilmoitus on tehtävä viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Toiminnan saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset.

Rekisteröinti-ilmoitukset ympäristöterveydessä käsittelee pääsääntöisesti kohdetta valvova viranhaltija. Rekisteröintimenettelyn valmistuttua kohde otetaan säännöllisen valvonnan piiriin. Ensimmäinen Oiva-tarkastus tehdään toiminnan riskiluokan perusteella yhden, kolmen tai kuuden kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Toiminnan keskeyttämisestä tai lopettamisesta tulee ilmoittaa viivytyksettä valvontaviranomaiselle.

Alkutuotannon toimijan on tehtävä ilmoitus elintarvikkeiden alkutuotannosta toiminnan rekisteröintiä varten elintarvikelain 8 §:n mukaisesti. Lisäksi toiminnan keskeyttämisestä ja lopettamisesta on viivytyksettä ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Alkutuotannon rekisteröinti-ilmoitukset ympäristöterveydessä käsittelevät alkutuotannon valvontaan erikoistuneet terveydensuojeluinsinöörit. Jos alkutuotantopaikalla harjoitetaan toimintaa, jolle on määritelty säännöllinen tarkastustiheys, ensimmäinen tarkastuskäynti pyritään tekemään tarkastustiheyteen nähden kohtuullisen ajan sisällä.

2.2.2 Elintarvikehuoneiston hyväksyminen

Elintarvikealan toimija, joka käsittelee eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Hyväksytyn elintarvikehuoneiston vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä ennen hyväksymispäätöstä. Elintarvikehuoneiston hyväksymisestä tai ehdollisesta hyväksymisestä tehdään päätös. Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevien huoneistojen hyväksyminen on Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä delegoitu ympäristöterveysjohtajalle.

Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa hakemuksen viireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pidempää käsittelyä. Toiminnan hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset ja elintarvikehuoneisto on hyväksytty. Hyväksymismenettelyn valmistuttua elintarvikehuoneiston toiminta otetaan säännöllisen valvonnan piiriin.

2.2.3 Tiedottaminen elintarviketoiminnasta liikkuvassa elintarvikehuoneistossa

Elintarvikelain 12 §:n mukaan elintarvikealan toimijan on tiedotettava rekisteröidystä elintarviketoiminnasta liikkuvassa elintarvikehuoneistossa niille kunnille, joiden alueella toimintaan harjoitetaan. Ympäristöterveydessä varaudutaan myös muissa kunnissa kotipaikkaa pitävien liikkuvien elintarvikehuoneistojen valvontaan toimialueen erilaisissa tapahtumissa. Valvontaa kohdistetaan riskiperusteisesti erityisesti niihin toimijoihin, joihin ei ole kohdentunut säännöllisen valvonnan Oiva-tarkastuksia tai joiden toiminnassa on havaittu puutteita. Tarkastuksista voidaan sopia etukäteen kohdetta valvovan valvontayksikön kanssa. Liikkuvien elintarvikehuoneistojen tarkastukset ovat lähtökohtaisesti valvontasuunnitelman mukaisia Oiva-tarkastuksia, joista laskutetaan taksan mukaan.

2.3 Tarkastukset

Tarkastusten tavoitteet ja sisällöt suunnitellaan riskiperusteisesti eri valvontakohtetyypeille. Tavoitteena on, että tarkastukset kattavat riskiperusteisesti määriteltyjen tarkastuskertojen kautta valvontakohteen omavalvonnan, tilat, olosuhteet, ja toimintatavat mukaan lukien myyntitavat, asiakirjat, tuotteet ja tuotteista annettava tiedot niin pakkauksessa, etämyynnissä kuin markkinoinnissa.

Elintarvikevalvonnassa tehdään valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia ja valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia.

Valvontasuunnitelman mukaisen tarkastuksen perusteet

- Valvontakohteen riskiluokituksen perusteella tehtävä valvontasuunnitelman mukainen tarkastus (myös rekisteröidyn elintarviketoiminnan toiminnan aloittamiseen liittyvä ensimmäinen tarkastus).
- Hyväksymistarkastus eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevään elintarvikehuoneistoon, jolle toimija on hakenut elintarvikehuoneistohyväksyntää.
- Toiminnan aloitus (tarkastus suunnitteilla olevaan valvontakohteeseen ennen toiminnasta tehtyä ilmoitusta tai hakemusta joko toimijan pyynnöstä tai valvojan harkinnan mukaan). Perustetta käytetään myös sellaisille toiminnoille, jotka tarkastetaan kerran aloitettaessa, mutta sen jälkeen toiminta ei kuulu enää säännöllisen valvonnan piiriin.
- Projektitarkastus, joka sisältyy valtakunnalliseen tai paikalliseen valvontaprojektiin.
- Seurantatarkastus (tarkastus aiemmassa valvontasuunnitelman mukaisessa tarkastuksessa havaitun epäkohdan korjaamisen varmistamiseksi).
- Muu (muilla kuin edellä mainituilla tarkastusperusteilla tehtävä valvontasuunnitelmaan sisältyvä tarkastus).

Valvontasuunnitelman ulkopuolisen tarkastuksen perusteet

- ruokamyrkytysepäilytarkastus
- takaisinvento
- valvontapyyntö (tarkastus toisen viranomaisen pyynnöstä)
- vientitarkastus
- muu yhteydenotto (tarkastus yhteydenoton perusteella)
- projektitarkastus, joka ei sisälly valvontasuunnitelmassa suunniteltuun valvontaprojektiin.
- seurantatarkastus (valvontasuunnitelman ulkopuolinen silloin, kun alkuperäinen tarkastus on ollut valvontasuunnitelman ulkopuolinen).
- muu (muilla kuin edellä mainituilla tarkastusperusteilla tehty valvontasuunnitelman ulkopuolinen tarkastus).

Tarkastukset pyritään tekemään pääsääntöisesti ilman ennakkoilmoitusta. Yleensä tarkastus tehdään paikan päällä valvontakohteessa, mutta myös etä- ja asiakirjatar- kastukset soveltuvat tiettyihin tarkastuksiin. Etätarkastuksissa noudatetaan

ympäristöterveydessä laadittua erillistä etätarkastusohjetta sekä Ruokaviraston etätarkastusohjeita. Asiakirjatarkastus tulee kyseeseen esimerkiksi silloin, kun tarkastus kohdistuu elintarviketietojen tai kirjallisen omavalvontasuunnitelman tarkastamiseen.

Rekisteröityjen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen säännöllisessä valvonnassa käytetään Ruokaviraston ajantasaisia Oiva-arviointiohjeita, jotka perustuvat elintarvikelainsäädäntöön. Tarkastukset arvioidaan neliportaisella asteikolla A (oivallinen), B (hyvä), C (korjattavaa) ja D (huono). Oiva-arvioinnit perusteina käytetään Ruokaviraston ohjetta Elintarvikevalvontatietojen julkaisujärjestelmä Oiva. Ympäristöterveydessä on käytössä oma suunnitelma tehtävien tarkastusten Oiva-arviointikohteiden jakautumisesta niin, että kaikki arvioitavat asiakokonaisuudet tulevat tarkastetuiksi kahden tai kolmen vuoden syklillä valvontakohteessa. Oiva-arviointien yhtenäisyyttä varmistetaan käymällä valvojakohtaisia arviointeja läpi tiimipalavereissa ja vertaisarviointitarkastuksilla. Valvontayksikössä annettujen arvioiden jakaumaa ja trendiä vertaillaan vuosittain valtakunnalliseen tasoon.

Kontaktimateriaalitoiminnan riskinarvioinnissa ja tarkastusten sisällössä noudatetaan Ruokaviraston kontaktimateriaalien valvontaohjetta. Kontaktimateriaalitoimijoiden valvonta ei ole Oiva-järjestelmän piirissä.

Alkutuotannon elintarvikevalvonnan tarkastuksissa käytetään Ruokaviraston laatimia arviointiohjeita, jotka perustuvat elintarvikelainsäädäntöön. Jokaisella tarkastuskäynnillä tarkastetaan kaikki kyseistä kohdetta koskevat elintarvikkeiden alkutuotannon vaatimukset. Alkutuotannon tarkastukset arvioidaan kolmiportaisella asteikolla A (toiminta on kokonaisuutena arvioituna vaatimusten mukaista), C (toiminnassa on epäkohtia, jotka tulee korjata määräajassa) tai D (toiminnassa on epäkohtia, jotka tulee korjata välittömästi). Kunnaneläinlääkärit vastaavat eläinperäisen alkutuotannon valvonnasta lukuun ottamatta hyönteisten ja hunajan tuotantoa sekä kalastusta. Kasvin- ja siententuotannon, hyönteisten ja hunajan tuotannon sekä kalastuksen valvonnasta vastaavat nimetyt terveydensuojeluinsinöörit.

Elintarvikevalvonnan tiedot tallennetaan Ruokaviraston ylläpitämään ympäristöterveydenhuollon valvontatietojärjestelmään (Vati). Vati-järjestelmän rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa <https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/asiointi/tietosuoja/>. Rekisteröityjen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen elintarvikevalvontatulokset julkaistaan Oivahymy-sivustolla.

Valvontamaksut määräytyvät Päijät-Hämeen ympäristöterveyden voimassa olevan taksan mukaan.

2.4 Näytteenotto

Elintarvikevalvonnan viranomaisnäytteenottoa koskeva suunnitelma vuodelle 2026 on esitetty taulukossa 1. Elintarvikevalvonnan laboratoriotutkimukset tehdään Ruokaviraston hyväksymässä MetropoliLab Oy:n laboratoriossa tai tapauskohtaisesti muussa Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Taulukossa esitettyjen näytteiden lisäksi valvojat voivat ottaa tarkastuskäyntien yhteydessä pintahygieniatestejä

luminometrillä yleisen pintapuhtauden seuraamiseksi. Ruokamyrkytyspäilyihin liittyviä elintarvike- ja pintapuhtausnäytteitä otetaan tarvittaessa osana selvitystyötä.

Taulukko 1. Elintarvikevalvonnan viranomaisnäytteenotto vuonna 2026

Näytteenottoprojekti tai -hanke	Näytteitä (kpl)
Pintapuhtaus myymälöiden palvelutiskeissä ja eineskeittiöissä (luminometritestit)*	85
Torjunta-ainejäämien, vierasaineiden ja muuntogeenisten elintarvikkeiden valtakunnallisen seurantaohjelman mukaiset näytteet**	10
Yhteensä	95

*Projektin sisältö on selostettu kappaleessa 2.5.

**Kuvaukset seurantaohjelmista on esitetty elintarvikeketjun kansallisessa valvontaohjelmassa.

Viranomaisnäytteenotossa otetaan huomioon mikrobikriteeriasetus (EY N:o 2073/2005) sekä Ruokaviraston ohjeet elintarvikkeiden mikrobiologisesta ja kemiallisesta näytteenotosta. Elintarvikealan toimijoita ohjataan ottamaan ja tutkituttamaan itse tarpeelliset omavalvontanäytteet. Viranomaisnäytteitä voidaan ottaa, mikäli toimijan omavalvonnan näytteenotto todetaan puutteelliseksi. Tutkimuskustannuksista vastaa tällöin toimija.

Ruokamyrkytyspäilyyn tai muuhun terveysvaaraepäilyyn liittyvän näytteenoton suunnitteluun, toteutukseen ja tilattaviin analyysihin on ympäristöterveydessä tehty erilliset toimintaohjeet. Häiriötilanteita varten on valmiiksi varusteltu nopeasti näytteenottoon mukaan otettava näytelaukku, joka sisältää näytteenottoon liittyvää välineistöä. Näytteenottoa, näytteiden analysointia sekä näytteenottoon varautumista koskevia asioita on selostettu tarkemmin valvontasuunnitelman yleisessä osassa.

2.5 Valvonnan painopisteet ja projektit

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontasuunnitelman ohjelma-kauden 2025–2028 kehittämisteemana on vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Teemaa voidaan edistää seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

- valmius, varautuminen ja huoltovarmuus
- vastuullisuus ja kestävyys
- teknologia ja tieto.

Kehittämisteemasta johdetut Ruokaviraston asettamat valtakunnalliset elintarvikevalvonnan painopisteet 2025–2028, päivitys vuodelle 2026

- Elintarvikealan toimijoiden ja valvojien HACCP-osaamisen lisääminen. Ruokavirasto suunnittelee ja ohjaa. Aloitukset vuonna 2026.

Ympäristöterveydessä toteutetaan valtakunnallisia elintarvikevalvonnan painopisteitä soveltuvien osien mm. tekemällä painotettua valvontaa ja osallistamalla Ruokaviraston järjestämiin koulutuksiin. Valtakunnalliset elintarvikevalvonnan painopisteet huomioidaan myös valvontayksikön omien tai alueellisten painopisteiden ja projektien suunnittelussa mahdollisuuksien mukaan.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden omat painopisteet ja projektit 2026

1. Elintarvikehuoneistojen tilojen soveltuvuuden arviointi ja toimintatietojen päivittäminen painopisteenä. Painopisteen tarkoituksena on kehittää valvonnan yhtenäisyyttä ja toimijoiden yhdenvertaista kohtelua tilojen soveltuvuuden arvioinnissa nykyisen elintarvikelainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Sisäiset toimintaohjeet valvontakäytäntöihin ja linjaukset tilojen rakenteellisten puutteiden ja kunnon arvioimiseksi luodaan vuoden 2026 aikana. Tilojen soveltuvuuden tarkastamista jatketaan Oiva-tarkastuksissa seuraavien valvontavuosien aikana painopisteessä luotujen käytäntöjen mukaisesti. Painopistetyön yhteydessä selvitetään mahdollisuudet yhteistyön lisäämiseen rakennusvalvonta- ja paloviranomaisen kanssa vaativien rakenteellisten puutteiden ratkaisemiseksi. Painopistetyön etenemistä seurataan tiimipalaverissa.
2. Pintapuhtausprojekti palvelutiskillisissä myymälöissä ja eineskeittiöissä. Valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä kartoitetaan käsittelypintojen ja työvälineiden puhtautta luminometrillä. Pintahygieniatestejä suunnitellaan otettavan 15 - 20 valvontakohteesta 85 kpl. Projektin tarkoituksena on selvittää, onko toimipaikan pintojen ja työvälineinen kunto ja siivouskäytännöt asianmukaisia. Hyvä pintapuhtaus varmistaa valmistettavien elintarvikkeiden turvallisuutta. Projektista laaditaan raportti ja tuloksista tiedotetaan toimijoita sekä kuntalaisia.

2.6 Viestintä

Elintarvikealan toimijoille ja toimialueen kuntalaisille viestitään aktiivisesti elintarvikevalvonnasta ja elintarviketurvallisuudesta. Kolme kertaa vuodessa lähetetään kaikille valvontarekisterissä oleville elintarvikealan toimijoille uutiskirje elintarvikevalvonnan ajankohtaisista asioista. Verkkosivuille on koottu valvonnan yhteystiedot ja elintarvikevalvontaan liittyvää ohjeistusta sekä ajankohtaisia asioita. Päijät-Hämeen ympäristöterveydellä on käytössä Facebook- ja Instagram-kanavat, joihin tehdään julkaisuja säännöllisesti.

Elintarvikealan toimijoille järjestetään koulutustilaisuuksia säännöllisesti. Elintarvikevalvonnalta pyydetään myös vuosittain luentoja eri tahojen, kuten koulujen toimesta.

Viestintää suunnitellaan ja sen toteumaa seurataan vuosikellon avulla. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden viestinnän kokonaisuutta on käsitelty tarkemmin valvontasuunnitelman yleisessä osassa.

2.7 Hallinnolliset menettelyt

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen on ryhdyttävä määräysten, kieltojen tai muiden hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön saadakseen toimijan noudattamaan voimassa olevia elintarvikemääräyksiä. Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään, jos huomautukset tai kehotukset osoittautuvat riittämättömiksi. Jos elintarvikkeesta, elintarvikehuoneistosta tai toiminnasta voi aiheutua terveysvaaraa tai elintarvike ja siitä annettavat tiedot ovat totuudenvastaisia ja harhaanjohtavia, käynnistetään pakkokeinot suoraan ilman edeltäviä asteittaisia toimenpiteitä.

Pakkokeinojen käyttö uhkasakon ja teettämisuhan asettamista ja tuomitsemista sekä elintarvikelain 60, 61 ja 66 §:n mukaisia pakkokeinoja lukuun ottamatta on delegoitu ympäristöterveysjohtajalle Hollolan kunnan hallintosäännön mukaisesti. Elintarvikelain 64 §:n perusteella kiireellisissä tapauksissa elintarvikevalvontatehtäviä suorittava viranhaltija, jolle ei ole siirretty toimivaltaa hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön, on oikeutettu ryhtymään elintarvikelain 55, 56, 58 ja 59 §:ssä tarkoitettuihin hallinnollisiin pakkokeinoin. Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä on käytössä erillinen ohje kiiretoimien käytöstä.

Elintarvikelain 67 §:n mukainen elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu on otettu valvontayksikössä käyttöön. Seuraamusmaksu voidaan määrätä esimerkiksi elintarvikekeyrityksen toiminnan rekisteröintiä koskevan ilmoituksen laiminlyönnistä tai jos toimija ei ole noudattanut vakavia vaaroja tai ruokamyrkytyksiä koskevaa ilmoitusvelvollisuutta. Seuraamusmaksun suuruus määräytyy tapauskohtaisesti ympäristöterveyslautakunnan hyväksymien kriteerien mukaisesti.

Elintarvikealan ja kontaktimateriaalialan toimijan tulee hoitaa elintarvikesäännösten ja yritystoiminnan velvoitteet luotettavasti (elintarvikelaki 7 §). Toimijan luotettavuutta voidaan selvittää ja arvioida missä vaiheessa tahansa. Elintarvikevalvontaviranomainen voi toimijan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää Ruokaviraston kautta toimijasta velvoitteidenhoitoselvityksen Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksiköltä. Jos toimija ei täytä vaatimusta luotettavuudesta ja peruste on luonteeltaan olennainen ja vakava, eikä toimija ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut epäkohtaa, voi elintarvikehuoneiston hyväksymisen peruuttaa tai toiminnan keskeyttää tai lopettaa elintarvikelain 60 tai 61 § mukaisesti.

Hallinnolliset toimet kirjataan Vati-järjestelmään. Valvontatoimien ja hallinnollisten toimien loppuun saattamista seurataan erillisen seurantataulukon avulla.

3 ELINTARVIKEVALVONNAN RESURSSIT

3.1 Henkilöstövoimavarat

Viranomaisella on oltava käytössään tai mahdollisuus saada käyttöönsä riittävästi henkilöstöä, jolla on soveltuva pätevyys ja kokemus, jotta virallinen valvonta ja muut viralliset toimet voidaan suorittaa tehokkaasti ja vaikuttavasti (virallista valvontaa koskeva asetus EU 2017/625, 5 artikla).

Elintarvikevalvonnan käytössä olevat henkilöresurssit on käsitelty valvontasuunnitelman yleisessä osassa. Elintarvikevalvonnan toteuttamisesta vastaa nimetty elintarvikeketiimi ja eläinperäisen alkutuotannon osalta kunnaneläinlääkärit. Elintarvikevalvontaa tekeville terveydensuojeluinsinööreille on nimetty erikoisosaamisalueet. Terveydensuojeluinsinöörit huolehtivat oman erikoisosaamisalueensa ajantasaisen lainsäädännön sekä keskusviranomaisten antamien ohjeiden seuraamisesta ja muun tiimin tiedottamisesta. Pikantin valvontaverkoston työskentelyyn ja koulutuksiin osallistutaan erikoisosaamisalueiden mukaan. Myös työnjakoa vaativampien tarkastuskohteiden osalta on pyritty ohjaamaan erikoisosaamisalueiden perusteella. Syvempää perehtymistä vaativien kohteiden valvonta on keskitetty tietyille erikoistujille koko valvonta-alueella. Erikoisosaamisalueista ja keskitetysti hoidettavista tehtävistä on laadittu taulukko.

Uusien työntekijöiden perehdyttämisohjelma ja henkilöstön koulutussuunnitelma on käsitelty valvontasuunnitelman yleisessä osassa.

3.2 Resurssien kohdennus ja priorisointi

Elintarvikevalvonnan tarkastustehokkuuden tavoite on Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti keskimäärin 110 tarkastusta elintarvikevalvonnan henkilötyövuotta kohden, mikä sisältää kaikki eri perustein tehtävät elintarvikevalvonnan tarkastukset. Tavoite on valvontayksikölle keskimääräinen, ei valvojakohtainen. Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä varataan riittävät resurssit, jotta tarkastustehokkuuden tavoite täyttyy ja säännöllinen sekä ennakoimattoman valvonta, näytteenotto ja muut viralliset toimet toteutetaan tavoitteiden mukaisesti.

Valvontayksikön elintarvikevalvonnan resurssitarpeessa on huomioitu toimintaympäristön, sen ennakkoinnin ja aiemman toteuman lisäksi seuraavat seikat:

- riskiluokituksen mukaiseen tiheyteen perustuvat tarkastukset, sisältäen valmistautumisen, tarkastamisen, näytteenoton, kirjanpidon Vati-järjestelmään, hallinnolliset toimenpiteet ja mahdollisen seurannan
- tarkastusmatkat
- muut viralliset toimet, kuten ohjaus ja neuvonta
- valvontaohjelmiin liittyvät näytteenottopyynnöt
- muu kuin ennalta suunniteltavissa oleva työ, esim. valituksiin, takaisinvetoihin ja epäilyyn perustuva valvonta

- valvontayksikön toteuttama viestintä ja koulutus
- henkilöstön osallistuminen koulutuksiin
- sidosryhmätyöskentely
- lausuntojen antaminen.

Tarkastusresurssien riittävyyttä seurataan valvojakohtaisten valvontasuunnitelmien toteutumisen perusteella. Tarvittaessa tehdään työjärjestelyjä elintarviketiimissä, jotta suunniteltu valvonta ja ennakoinen valvontatyö saadaan tehtyä. Tarkastusresurssien riittävyyttä voidaan varmistaa myös esimerkiksi etätarkastusten avulla. Etätarkastukset soveltuvat etenkin virtuaalisten elintarvikehuoneistojen ja kontaktimateriaalitiltoiminnan tarkastuksiin. Vaikuttavaa valvontaa toteutetaan käyttämällä tarkastustoiminnan lisäksi myös muita virallisia menetelmiä, kuten toimijoiden kouluttamista ja neuvontaa. Elintarvikevalvonnassa osallistutaan aktiivisesti sidosryhmätyöskentelyyn.

Jatkuvuuden hallintaa ja tehtävien priorisointia normaaliolojen häiriötilanteissa sekä yhteiskunnan poikkeusoloissa on käsitelty Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valmiussuunnitelmassa.

4 HÄIRIÖTILANTEET

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden varautumisen kokonaisuus on käsitelty valvontasuunnitelman yleisessä osassa. Elintarvikkeita koskeva valmiussuunnitelma Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toimialueella on laadittu osaksi varautumisen kokonaisuutta. Suunnitelmassa käsitellään nopeaa toimintaa vaativia elintarvikevälikkeisiä terveysvaaratilanteita, jotka aiheuttavat tai voivat aiheuttaa vaaraa ihmisen terveydelle. Lisäksi suunnitelmassa on kuvattu elintarvikevalvonnan järjestäminen yhteiskunnan poikkeustilanteissa, suunnitelmallisen valvonnan priorisointimenettelyt sekä yhteistyö muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa elintarvikkeisiin liittyvissä häiriötilanteissa.

5 ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI, SEURANTA JA RAPORTOINTI

Elintarvikevalvonnassa on käytössä jokaisen valvojan henkilökohtainen valvontasuunnitelma säännöllisen valvonnan osalta. Jokainen valvoja vastaa suunnitelmansa toteutumisesta. Toteumaa seurataan tiimipalavereissa ja kehityskeskusteluissa säännöllisesti vuoden aikana.

Seurattavat asiakokonaisuudet:

- tarkastusten määrä ja toteutuminen
- valvonnan tulokset ja valvontatoimien loppuun saattaminen

- tarkastusten kattavuus ja niissä tarkastettavat asiat (Oiva-rivit).

Elintarviketiimin vetäjä esittelee valvonnan toteuman kolmannesvuosittain vastuualueen kuukausipalaverin yhteydessä. Elintarvikevalvonnan toteumaa verrataan valvontasuunnitelmaan ja usein myös edellisen vuoden saman ajankohdan tilanteeseen, jolloin voidaan tehdä johtopäätöksiä toteuman kehittymisestä vuoden loppua kohti. Tiimipalavereissa arvioidaan senhetkistä resurssia valvontasuunnitelman toteutukseksi ja tarvittaessa tehdään henkilökohtaisiin valvontasuunnitelmiin muutoksia, jotta suunniteltu valvonta saadaan toteutettua.

Valvonnan laadun toteutumisen seurantaan käytetään laatujärjestelmän mittareita. Vati-järjestelmästä saatavia raportteja hyödynnetään laatumittareiden seurannassa, lisäksi käytössä on Excel-tiedostoja, joihin valvojat täyttävä omalta osaltaan mittarin seurannassa tarvittavia tietoja.

Valvontasuunnitelman toteutuman seuranta ja raportointi ympäristöterveyslautakunnalle sekä Ruokavirastolle on käsitelty valvontasuunnitelman yleisessä osassa.

LIITE 1

Elintarvikevalvonnan kohde- ja tarkastusmäärät vuonna 2026

Toimintaluokka ja -tyyppi	Toimintojen lukumäärä	Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset 2026
Maitoala	3	6
Juuston valmistus	2	4
Maitonesteiden valmistus	1	2
Liha-ala	1	6
Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	1	6
Kala-ala	5	14
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	1	0
Kalajalosteiden valmistus	4	14
Vilja- ja kasvisala	56	33
Myllytoiminta	4	2
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	22	17
Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	12	7
Muiden viljatuotteiden valmistus	5	1
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	11	5
Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus	2	1
Elintarvikkeiden valmistus, ei maito/liha/kala/muna/vilja-kasvis	19	13
Juomien valmistus	4	3
Makeisten valmistus	2	2
Muu valmistus	9	5
Yhdistelmätuotteiden valmistus	4	3
Elintarvikkeiden tarjoilu	486	227
Ravintolatoiminta	129	89
Grilli- ja pikaruokatoiminta	22	13
Kahvilatoiminta	117	25
Pubitoiminta	12	0
Suurkeittiö, laitoskeittiötoiminta	56	33
Suukeittiö, keskuskeittiötoiminta	23	33
Tarjoilukeittiötoiminta	104	24
Pitopalvelutoiminta	23	10

Elintarvikkeiden myynti	196	105
Elintarvikkeiden tukkumyynti	10	3
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	184	101
Kuluttajan tuotteiden käsittely	2	1
Kansalliset toiminnalliset helpotukset	1	1
Lihan käsittely	1	1
Vienti ja tuonti	15	9
Elintarvikkeiden maastavienti	4	2
Elintarvikkeiden maahantuonti	11	7
Elintarvikkeiden kuljetukset	12	1
Elintarvikkeiden kuljetus	4	0
Elintarvikkeiden pakastekuljetus	2	0
Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	5	1
Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä	1	0
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen, pakkaaminen	8	1
Muu elintarvikkeiden varastointi	7	0
Elintarvikkeiden pakkaaminen	1	1
Elintarvikekontaktimateriaalit	13	6
Valmistus ja jatkojalostus	10	5
Maahantuonti	3	1
Jakelu tai markkinointi	0	0
Alkutuotanto	1640	30
Hunajantuotanto	70	0
Maidontuotanto	112	20
Munantuotanto	18	3
Kalastus	32	0
Lihantuotanto	213	0
Peltoviljely	1100	0
Puutarhaviljely, avomaa	75	7
Puutarhaviljely, kasvihuone	15	0
Vesiviljely	5	0
Vain ruoka-aputoimintaa	21	0
Seurantatarkastukset, arvio		60
YHTEENSÄ	1093*	512

*Pois lukien peltoviljely, hunajantuotanto ja lihantuotanto

Terveystensuojelulain valvontasuunnitelma 2025–2028

Päijät-Hämeen ympäristöterveys

PÄIJÄT-HÄMEEN YMPÄRISTÖTERVEYS
Hollola

Päivitys vuodelle 2026

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	3
1.1	Yleistä	3
2	Valvonnan osa-alueet ja toteuttaminen	3
2.1	Tarkastusten sisältö ja ajankäyttö	3
2.2	Valvonnan osa-alueet ja riskinarviointi	4
2.2.1	Talousvesi	5
2.2.2	Uimavedet	6
2.2.3	Huoneistovalvonta ja muut suunnitelmallisen valvonnan kohteet	7
2.3	Ennalta suunnitteleman valvonta	7
2.3.1	Asumisterveys ja sisäilmahaitat julkisissa tiloissa	8
2.3.2	Asiakaspalvelu, neuvonta ja ohjaus	9
2.3.3	Ilmoitusten ja hakemusten käsittely	9
2.3.4	Epidemiaselvitykset	9
2.4	Ennakoiva terveydensuojelutyö	10
2.4.1	Lausunnot	10
2.4.2	Sidosryhmätyöskentely	10
2.5	Näytteenotto	11
2.5.1	Talousvesi	12
2.5.2	Uimavesi	13
2.5.3	Muut näytteet ja mittaukset	13
2.5.4	Näytteet häiriötilanteissa	13
2.6	Projektit	14
2.6.1	Huoneistovesien näytteenoton ja analyysien yhdenmukaistamishanke	14
2.6.2	Päiväkotien pienhiukkaspitoisuuksien selvitysprojekti	15
2.7	Valvonnan painopisteet	16
3	Resurssit	20
3.1	Henkilöstövoimavarat	20
3.2	Resurssien kohdennus ja priorisointi	20
4	Suunnitelman toteutumisen arviointi, seuranta ja raportointi	21

1 JOHDANTO

1.1 Yleistä

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Tavoitteena on suojella ihmisen terveyttä muun muassa huomioimalla terveydensuojelu yhteiskunnan eri toimintoja suunniteltaessa. Terveydensuojeluun kuuluu terveyshaittojen ennaltaehkäisy sekä todettujen haittojen poistaminen tai vähentäminen. Terveydensuojelu tukee kunnissa hyvinvoinnin edistämistä. Kunnan terveydensuojelun valvontasuunnitelman laatimista ohjaa terveydensuojelulaki. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan suunnitelmassa on huomioitava valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä valvonnan tiheyden, laadun ja valvontaa suuntaavien painopisteiden osalta ja kohdistaa resurssit tehokkaasti edistämään elinympäristön terveyttä. Ohjelmakauden painopisteitä ovat talousvesivalvonnan uudet sisällöt, osaaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa sekä valmius ja varautuminen. Näitä kokonaisuuksia ja painopisteiden soveltamista Päijät-Hämeen ympäristöterveyden omaan valvontaan on käsitelty valvonnan painopisteet luvussa sekä valvontasuunnitelman yhteisessä osassa. Valvontasuunnitelmassa kuvataan säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi myös muu valvonta, näytteenottotyö, yhteistyö ja valvonnan edistäminen.

Valvonnassa varataan riittävät resurssit tarvittavien tarkastusten, näytteenottojen ja muiden toimenpiteiden tekemiseen. Valvontasuunnitelman ennakoivan ja toimintaa tukevan työn resurssivarauksessa varaudutaan valtakunnallisen valvontasuunnitelman ohjauksen mukaisesti aikaisempaa enemmän toimijoiden ja sidosryhmien neuvontaan, ohjaukseen ja kouluttamiseen. Tämän lisäksi varaudutaan osallistumaan omaa toimialaa koskeviin hyvinvointiin ja terveydenedistämiseen liittyviin työryhmiin ja hankkeisiin. Toimintaa ja ohjausta pyritään järjestämään nykyaikaisin menetelmin niin, että se tavoittaisi mahdollisimman suuren osan alueen toimijoista, kohteista ja kuntalaisista.

2 VALVONNAN OSA-ALUEET JA TOTEUTTAMINEN

2.1 Tarkastusten sisältö ja ajankäyttö

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Mikäli tarkastuksessa todetaan puutteita toiminnassa tai olosuhteissa, annetaan haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi

tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset tai -määräykset. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Terveystensuojelulain mukaisessa valvontatyössä käytetään apuna valtakunnallisia tarkastusohjeita ja malliasiakirjoja. Kaikista tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka tallennetaan valtakunnalliseen Vati-tiedonkeruujärjestelmään.

Vesilaitosten (STM:n asetukset 1352/2015 ja 401/2001) valvontasuunnitelman mukaisella tarkastuksella kohteina ovat vedenjakelualueet. Tarkastukseen voi sisältyä erikseen kirjattavina tarkastuksina useiden vedenottamoiden tarkastuskäyntejä sekä esimerkiksi asiakirjatarkastuksia, kuten valvontatutkimusohjelman, valmiussuunnitelman ja näytetulosten läpikäyntiä. Vesilaitosten näytteenotto tapahtuu pääosin ympäristöterveyden toimesta. Tämä on osa vesilaitosten säännöllistä valvontaa. Talousvesivalvontaa on kuvattu tarkemmin sitä koskevassa kappaleessa.

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on annettu ohjeet keskimääräisistä tarkastustiheyksistä sekä valvonta- ja tarkastuskäyntien ydinasioista ja niiden vaatimustenmukaisuuden selvittämisestä. Nämä ohjeet on otettu huomioon suunnittelussa ja tarkastuksissa. Tarkastuksia voidaan tehdä myös asiakirjatarkastuksena.

Valvontakohtetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelutyö ja sisältö sekä tarkastuspöytäkirjan laatiminen. Tarkastusajan määrittelyssä on huomioitu myös valtakunnallisen valvontasuunnitelman ohjeelliset tarkastusajat eri kohdetyypeille.

Matka-aikoja ei lueta tarkastukseen käytetyksi ajaksi, vaikkakin ne huomioidaan resurssien suunnittelussa.

2.2 Valvonnan osa-alueet ja riskinarviointi

Terveystensuojelulain useimmat valvontakohteet vaativat joko terveystensuojeluviranomaisen hyväksynnän tai ovat ilmoituksenvaraisia. Ilmoituksenvaraisiin kohteisiin lähetetään todistus ilmoituksen vastaanottamisesta ja käsittelystä ja hyväksyntää edellyttävistä kohteista (mm. vesilaitokset ja vedenottamot) tehdään viranhaltijapäätös. Käsittelyprosessin yhteydessä kohteen toiminnasta tehdään aina riskinarviointi, jonka perusteella määräytyy muun muassa kohteen säännöllisen valvonnan tarkastustiheys. Ilmoitusmenettelyn yhteydessä huomioidaan myös toimijan ilmoittaman kohteen rakennuksen rakennusvalvonnallinen käyttötarkoitus. Menettelyssä varmistetaan, että tuleva toiminta ja mahdollinen käyttötarkoituksen muutos on myös rakennusvalvontaviranomaisen tiedossa.

Kohteet tulevat valvonnan piiriin heti, kun ilmoitus tai hakemus otetaan vastaan. Tämä myös mahdollistaa ennen toiminnan aloitusta tehtävät nk. käyttöönototarkastukset säännöllisenä valvontana kohdetta valvovan viranomaisen harkinnan mukaan. Valvira (nyk. Lupa- ja valvontavirasto) on laatinut soveltamisohjeet terveydensuojelulain 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta koskien huvi-, kokoontumis- ja majoitushuoneistoja sekä sosiaalialan laitoksia. Näiltä kohteilta on perusteltua vaatia ilmoitus, mikäli esim. toiminnanharjoittaja vaihtuu tai tiloissa ja/tai toiminnassa tapahtuu olennaisia muutoksia. Valvontakohteiden säännöllisen valvonnan

tarkastusten yhteydessä tarkastetaan aina myös kohteen päätöksen/ilmoituksen käsittelyn tilanne ja toiminnan vastaavuus tehtyyn päätökseen, mikäli sellainen on terveydensuojelulain mukaisesti annettu.

Kaikista valvontaan kuuluvista kohteista on tehty kohdekohtainen riskinarviointi. Riskinarvioinnissa on otettu huomioon valtakunnallinen riskiluokkiin perustuva alustava tarkastustiheys suositus. Mikäli kohteen tarkastustiheyttä muutetaan tarkastuksen yhteydessä tehtävällä riskinarvioinnilla muutoksen syy kirjataan ja perustellaan tarkastuskertomuksessa. Kohdekohtaista riskinarviointia tehtäessä arvioitavat asiat vaihtelevat jonkin verran kohdetyypin mukaan, mutta vähintään seuraavat pääkohdat huomioidaan riskinarvioinnissa:

- altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- mahdolliset asiakasvalitukset tiloista tai toiminnasta
- onko kyseessä vakava terveyshaaita
- altistavan olosuhteen, tekijän tai tekijöiden määrittely
- mitä terveysvaikutuksia olosuhteella, tekijällä tai tekijöillä on
- altistuksen kesto ja/tai toistuvuus tiloissa (jatkuva tai tilapäinen oleskelu)
- käytettävissä olevat valvonnan tulokset ja omavalvonnan taso
- onko toiminta ilmoituksen tai hyväksymispäätöksen mukaista
- tilojen kunto, kunnossapito, riittävyys ja soveltuvuus harjoitettavaan toimintaan
- toiminnanharjoittajan omavalvonta ja asiantuntemus sekä resurssit
- tiedottaminen ja varautuminen häiriötilanteisiin.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden terveydensuojelulain perusteella säännöllisessä valvonnassa olevien kohteiden määrät ja tarkastukset sekä tarkastusten sisällöt on esitetty liitteenä olevassa taulukossa.

2.2.1 Talousvesi

Talousvesivalvonta osa-alueineen yhdessä siihen liittyvän näytteenoton kanssa muodostaa merkittävän osan koko terveydensuojeluun käytettävästä resurssista. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toiminta-alueen ominaispiirteisiin kuuluu erikokoisten vesilaitosten ja vesiosuuskuntien suuri määrä sekä laajalle alueelle jakautuva suuri kaupallisten- ja julkisten talousvesikohteiden määrä. Suuri valvonnassa olevien talousvesikohteiden määrä edellyttää myös valvontaan liittyvissä toimitissa määrää vastaavaa resurssia.

Valvonnassa varataan aikaa laitosten ja osuuskuntien neuvontaan, ohjaukseen ja tukemiseen muun muassa riskinarviointien, riskienhallintasuunnitelmien, valvontatutkimusohjelmien ja näytteenottosuunnitelmien laadintatyössä sekä hyväksymismenettelyissä. Toimijoita ohjataan myös oikeisiin menettelytapoihin muun muassa talousveden laadusta tiedottamisessa ja häiriötilanteisiin varautumisessa sekä oikeissa toimintatavoissa häiriötilannetyössä. Valvontatyön ja ohjauksen ohella resursseja käytetään myös muun muassa sidosryhmätyöskentelyyn, häiriötilanteita koskevaan

varautumiseen ja harjoitteluun sekä lainsäädännön, ohjeiden ja vesitekniikan osalta ajan tasalla pysymiseen.

Verkostoveden laadun tarkkailua jatketaan vesilaitosten valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Talousvettä toimittavan laitoksen omavalvonnan ja talousveden laadun valvonnan on perustuttava veden terveydelliseen laatuun vaikuttavien riskien arviointiin ja hallintaan. Riskinarviointi, riskienhallintasuunnitelmat ja valvontatutkimusohjelma kokonaisuus tehdään toiminnanharjoittajien ja viranomaisten välisenä yhteistyönä kuitenkin niin, että laitos vastaa varsinaisten suunnitelmien laatimisesta. Kunnan terveydensuojeluviranomainen hyväksyy talousvettä toimittavan laitoksen riskienhallintasuunnitelman. Suurten (EU) vesilaitosten talousveden laadun seurannan tulokset raportoidaan keskusviranomaiselle valtakunnallisen Vati-valvontatietojärjestelmän kautta.

Tulevalla suunnitelmakaudella varaudutaan useamman talousvettä toimittavan laitoksen valvontatutkimusohjelman päivitysprosessin edellyttämään työpanokseen.

Vesihuollon häiriötilannesuunnitelma on laadittu loppuvuonna 2025.

Huoneistovesien valvonnan osalta jatketaan vuosille 2025–2026 vuosilta 2023–2024 resurssipulan takia siirrettyä huoneistovesien valvonnan yhtenäistämiprojektia. Projektissa saatetaan kaupalliseen ja julkiseen toimintaan käytettävän talousveden valvonta toimialueella yhteismitalliseksi niin asiakirjojen kuin valvonnankin osalta. Projekti on kuvattu tarkemmin projektiosiossa. Huoneistovesien näytteenottoa toteutetaan sitä varten laaditun näytteenottosuunnitelman mukaisesti 1–3 vuoden ottosykliä ja kohteiden valvonnassa huomioidaan veden laadun lisäksi myös kohteen vedenoton ja mahdollisen vedenkäsittelyn riskien tarkastaminen osana kohteen omavalvonnan tarkastamista.

2.2.2 Uimavedet

Uimavesien sekä uintikohteiden valvontaa jatketaan ohjelmakaudella aikaisempaan tapaan. Uimarannat, avantuintipaikat ja uimahallit tarkastetaan vuosittain ja niiden viranomaisnäytteenotto toteutuu näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Suurten yleisten uimarantojen uimaveden laadun seurannan tulokset raportoidaan keskusviranomaiselle valtakunnallisen Vati-valvontatietojärjestelmän kautta. Suurten yleisten uimarantojen veden laatu luokitellaan vuosittain. Terveysturvallisuus laatii uimarannoille ja talviuintipaikoille vuosittain näytteenottosuunnitelmat. Toimialueen kukin kunta/kaupunki julkaisee uimavesinäytteiden tulokset internet-sivuillaan sekä rantojen ilmoitustauluilla.

Yleisten uima-altaiden allasveden laatua seurataan kohdekohtaisten näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Näytteenottosuunnitelmat tarkistetaan tarkastusten yhteydessä. Allasvesinäytteiden ottamisesta huolehtii tarkastaja tai altaan hoitaja. Valvonnassa varmistetaan, että allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevillä henkilöillä on voimassa oleva vesityökortti.

2.2.3 Huoneistovalvonta ja muut suunnitelmallisen valvonnan kohteet

Huoneistovalvonnaksi kutsuttu kokonaisuus koostuu pääsääntöisesti kouluista, päiväkodeista, useista erityyppisistä sosiaalialan laitoksista, liikuntatiloista, lasten ja nuorten kokoontumistiloista sekä kauneushoitoloista.

Koulujen ja päiväkotien suunnitelmallisia tarkastuksia jatketaan jo vakiintuneen käytännön mukaisesti yhteistyössä muun muassa kiinteistönpidosta vastaavien tahojen, yksikön johdon, kouluterveydenhuollon, työterveyshuollon ja työsuojeluvaltuutettujen kanssa. Tarkastusten suunnittelussa otetaan huomioon valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisvästä suun terveydenhuollosta 338/2011, 12 §. Valvontayksikössä tehdään päiväkotien tarkastukset pääsääntöisesti moniammatillisina yhteistarkastuksina. Valtakunnallisten ohjeiden mukaan suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset tulisi toteuttaa monialaisina yhteistarkastuksina. Sosiaali- ja terveysministeriössä on laadittu toimintamalli ja ohjeita eri tahojen tarkastusten yhteensovittamisesta kouluympäristössä.

Toimialueen kunnat kuuluvat korkean radonriskin alueeseen ja valvontakohteiden radonpitoisuuden vuosikeskiarvon mittausten ajantasaisuus selvitetään tarkastuskäynnin yhteydessä.

Huoneistovalvonnassa jatketaan neuvontaa- ja ohjausta *legionellan* riskinhallintaan liittyvien velvoitteiden osalta valtakunnallisen painopisteen mukaisesti. Tiedottaminen otetaan vuonna 2026 omaksi painopisteekseen ja siinä huomioidaan paremmin paikalliset tarpeet kuten esimerkiksi yksityiset toiminnanharjoittajat. Tarkastuksilla huoneistoista mitataan myös kylmän ja lämpimän talousveden lämpötiloja eri puolilta tarkastettavia kiinteistöjä. Mikäli *legionellan* riskienhallintaan ja seurantaan ensisijaisissa kohteissa perustetaan vuodelle 2026 seudullinen projekti tai painopiste muiden valvontayksiköiden toimesta, siihen osallistutaan tarkastusten yhteydessä käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Keskustelut projektin toteuttamisesta seudullisten yksiköiden kanssa ovat valvontasuunnitelman päivityksen hetkellä vielä kesken.

2.3 Ennalta suunnittelemaan valvonta

Terveydensuojelulain mukainen valvonta koostuu pääasiassa suunnitelmallisesta ilmoitettujen tilojen sekä toimintojen tai päätöksellä hyväksytyjen vesilaitosten valvonnasta. Ennakoimattomasta valvontatyöstä suurin työpanos kohdistetaan asumisterveysvalvontaan, joka tapahtuu asukkaiden tai kiinteistön omistajien pyynnöstä. Terveydensuojeluviranomainen voi perustellusta syystä ottaa vireille myös näihin kuulumattomia valvontatapauksia tai kohteita. Useimmiten tämäntyyppinen valvontatyö kohdistetaan erilaisten valitusten tai toimenpidepyyntöjen selvittämiseen. Useimmiten edellä mainitut liittyvät erilaisiin asunnon sisälle kantautuviin ääniin, meluun, tärinään, tuholaisiin, haittaeläimiin, siivottomuuteen sekä monenlaisiin kohteisiin, jotka eivät ole terveydensuojelun säännöllisen valvonnan piirissä. Terveydensuojelu aloittaa näiden asioiden selvitystyön ja tarvittaessa jatkaa asian käsittelyn loppuun saakka tai siirtää asian toimivaltaiselle viranomaiselle. Tarvittava resurssi on huomioitu

ennakoimattoman työn osuudessa. Seuraavassa on kuvattu keskeisimpiä ennalta suunnittele mattoman valvonnan tehtäviä.

2.3.1 Asumisterveys ja sisäilmahaitat julkisissa tiloissa

Asumisterveysasiat ja julkisten tilojen sisäilmahaitat muodostavat suurimman tehtäväkokonaisuuden ei-suunnitelmallisen valvonnan puolella. Terveyshaittaepäilytapauksissa asumisterveys antaa ensisijaisesti ohjausta ja neuvontaa asukkaille ja taloyhtiöille. Jos terveyshaittaa ei saada poistettua neuvonnan keinoin tai asian käsittely ei taloyhtiössä etene neuvonnasta huolimatta, on haittaa kärsivän mahdollista saattaa asiansa asumisterveyden käsittelyyn (asunnontarkastus) kirjallisella asunnontarkastuspyynnöllä. Asunnontarkastusmäärän lukumääräisestä pienentymisestä huolimatta käsittelyyn tulevat tapaukset vievät erittäin paljon aikaa ja ovat usein vaikeasti selvitettäviä. Myös terveyshaitan poistamisen todentamiseksi tehtävä jälkivalvonta ja tarvittaessa hallintopakkeinojen käyttö terveyshaitan poistamiseen tähtäävien toimien edistämiseksi ovat työllistäviä. Terveyshaittaepäilyn selvittämiseksi tehtävästä ensimmäisestä tarkastuksesta ei peritä maksua. Tavoitteena on lisätä ohjausta ja neuvontaa asukkaille, isännöitsijöille ja taloyhtiöille, niin että epäkohdat korjattaisiin ilman että viranomaisella on tarvetta puuttua asiaan tarkastuksilla tai muilla hallinnollisilla keinoilla. Asunnontarkastuksia tehdään tarkastuspyyntöjen perusteella terveyshaittojen selvittämiseksi ja poistamiseksi. Asunnontarkastukset liittyvät sisäilman laatuun, mikrobivaurio- ja kosteushaittoihin, meluhaittoihin, asuntojen likaisuuteen tai huonokuntoisuuteen, ilmanvaihdon puutteellisuuteen, lämpöoloihin tai hajuihin. Valvontayksikön resursseissa varaudutaan vuosittain noin 50 asunnontarkastuksen tekemiseen.

Julkisten tilojen sisäilmahaittoihin liittyvät asiat tulevat yleensä esille tilojen käyttäjiltä tai henkilökunnalta tulevilla haittailmoituksilla, koulu- tai työterveydenhuollon ilmoituksella tai ympäristöterveyden säännöllisen valvonnan tarkastuksilla. Toimialueen kunnissa on perustettu moniammatilliset sisäilmatyöryhmät, jotka kokoontuvat säännöllisesti ja käsittelevät myös kaikki eri reittejä tiedoksi tulleet haittailmoitukset. Ympäristöterveydellä on edustus kaikissa sisäilmaryhmissä. Valtaosa sisäilmahaittojen selvittelyistä ja korjaavista toimista toteutuu kiinteistön omistajien toimesta sisäilmatyöryhmissä sovitusti. Terveydensuojelun keskeisenä roolina sisäilmatyöryhmissä on oman toimialansa neuvonta sekä ohjaus ja tarvittaessa terveyshaitan poistumisen arviointi kohteissa. Mahdolliset hallinnolliset toimet tehdään tarvittaessa ympäristöterveyden kyseisen kohteen valvonnan toimesta. Sisäilmaryhmät toimivat myös erittäin hyvänä viestinnän kanavana ryhmään kuuluville sidosryhmille. Hyvänä esimerkkinä on muun muassa ensisijaisten tilojen *legionellan* riskienhallintaan liittyvä tiedonvälittäminen.

Mikäli kyseessä on muu kuin kuntaomisteinen kiinteistö painottuu ympäristöterveyden toiminta kohteen tarkastukseen, neuvontaan ja ohjaukseen. Mikäli terveyshaittaa poistaviin toimenpiteisiin ei ryhdytä päädytään prosessissa selvityspyyntöjen ja kuulemismenettelyn kautta hallinnollisiin pakkokeinoihin hyvin samantyyppisen menettelyn kautta kuin asumisterveydessäkin.

2.3.2 Asiakaspalvelu, neuvonta ja ohjaus

Terveystensuojelulain mukaan viranomaisen tehtävänä on antaa neuvontaa ja ohjausta ja tiedottaa terveystensuojelusta kuntalaisille. Kuntalaisten ja toimijoiden yhteydenottoihin vastataan pääosin puhelimitse ja sähköpostin välityksellä, mutta osa asioista myös henkilökohtaisesti toimistolla. Koko terveystensuojelun vastuualueella on oma palvelusähköposti asukkaiden, viranomaisten ja yhteistyötahojen yhteydenottoja varten. Eniten terveystensuojelulain mukaista neuvontaa ja ohjausta annetaan yksityiskaivojen talousvesiasioissa sekä eri tilojen sisäilman olosuhteisiin liittyvissä ongelmissa. Ajankohtaisten asioiden neuvontaa ja ohjausta annetaan aktiivisesti myös omilla sosiaalisen median kanavilla sekä omilla verkkosivuilla julkaistavissa ajankohtaisissa tiedotteissa.

2.3.3 Ilmoitusten ja hakemusten käsittely

Terveystensuojelulain 13 ja 18 §:ssä on lueteltu lukuisia toimintoja, joista toimijoiden on tehtävä ilmoitus tai hakemus terveystensuojeluviranomaiselle. Terveystensuojeluviranomainen käsittelee ilmoituksen tai hakemuksen ja antaa todistuksen tai päätöksen käsittelystä. Ilmoituksen ja hakemuksen käsittely on toimijalle maksullista. Tarvittaessa voidaan tehdä tarkastus ja päätös, jossa voidaan antaa määräyksiä terveystensuojelutoimen ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Ympäristöterveydessä on käytössä valtakunnallinen digitaalinen Ilppa-ilmoitusjärjestelmä, joka täyttää saavutettavuusvaatimukset. Tavoitteena on ohjata ilmoitukset mahdollisimman kattavasti Ilppa-järjestelmän kautta, jolloin tiedot välittyvät suoraan Vati-järjestelmään. Käytännössä kaikki toimijat eivät tee terveystensuojelulain vaatimaa ilmoitusta/hakemusta uudesta toiminnasta tai toiminnan muutoksesta. Tämän vuoksi uusien toimintojen perustamista joudutaan seuraamaan muun valvonnan yhteydessä ja tiedotusvälineiden kautta. Ilmoitusta joudutaan usein pyytämään toimijoilta, toisinaan useita kertojakin. Valvonnassa on havaittu, että ilmoitusten tekeminen on viime vuosina heikentynyt selvästi. Tämän takia suunnitelmakaudella pyritään viestinnän, neuvonnan ja ohjauksen keinoin parantamaan erityisesti toiminnasta ilmoittamista oikea-aikaisesti. Ilmoitusten pyytäminen ja mahdolliset hallinnolliset keinot siihen liittyen vievät runsaasti aikaa varsinaiselta valvonnalta. Terveystensuojelussa on asetettu ilmoitusten käsittelylle, todistusten lähettämiseksi sekä ensimmäisten tarkastusten toteutumiselle tavoiteajat, joita seurataan tiimipalaverissa sekä laatutiimissä osana laatutyötä.

2.3.4 Epidemiaselvitykset

Epidemiaepäilyt ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan, sillä niiden taustalla on terveystensuojeluepäily. Päijät-Hämeen ympäristöterveydellä on nimetty alueellinen elintarvike- ja vesiepidemioiden selvitystyöryhmä. Työryhmä pyrkii kokoontumaan säännöllisesti 1–2 kertaa vuodessa ja aina, kun se epidemiaepäilyn vuoksi on tarpeen. Epidemiaselvityksistä on kerrottu tarkemmin yleisessä osassa.

Sovitun työnjaon mukaan ympäristöterveyden edustajat tekevät kohteeseen, elintarvikkeisiin ja talousveteen liittyvät selvitykset ja ottavat tarvittavat elintarvike-, vesi- ja ympäristönäytteet. Terveystensuojelun edustajat huolehtivat henkilöiden

terveydentilaan liittyvistä selvityksistä ja näytteistä. Ympäristöterveys vastaa ilmoituksista THL:lle, Ruokavirastolle sekä Lupa- ja valvontavirastolle RYMY-järjestelmän kautta. Ympäristöterveydellä on laadittu selkeät toimintaohjeet epidemiaepäily- ja muissa terveysvaaratilanteissa. Terveysvaaratilanteista tehdään häiriötilanneilmoitus Vati:n kautta muun muassa Lupa- ja valvontavirastoon sekä Terveiden ja hyvinvoinninlaitokselle.

2.4 Ennakoiva terveydensuojelutyö

2.4.1 Lausunnot

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä on jo pitkään panostettu terveydensuojelun näkyvyyden lisäämiseen ennakoivassa terveydensuojelutyössä. Tässä toiminnassa yksi keskeinen tekijä on ympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen arvioinnin sisällyttäminen kaikkeen alueellisen tai paikallisen maankäytön ja rakentamisen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tällaisia suunnitelmia ja hankkeita ovat muun muassa kaavoitus, ympäristöluvat, ympäristövaikutusten arviointimenettelyt sekä erilaiset rakennushankkeet. Terveyshaittojen ennaltaehkäisyä jatketaan myös muille sidosryhmäviranomaisille, kuten rakennusvalvonnalle, kaavoitukselle ja ympäristöviranomaisille annettavissa lausunnoissa ja yhteistyökokouksissa. Suunnitelmakaudella varataan riittävä resurssi lausuntomenettelyiden toteuttamiseen pyydettyssä määräajassa. Lausuntojen osalta ollaan myös aktiivisia kuntien suuntaan ja kannustetaan pyytämään lausuntoja ympäristöterveydenhuoltoa koskevissa asioissa.

2.4.2 Sidosryhmätyöskentely

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden viranhaltijat toimivat kuntien useissa hankkeissa terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana. Tervedensuojelun keskeisimpiä sidosryhmiä ovat kuntien eri viranomaistahot, kuntayhtiöt, pelastuslaitos, poliisi, sosiaali- ja terveystoimikunnat, sekä keskusviranomaiset. Yhteistapaamisia järjestetään esimerkiksi kuntien ympäristönsuojeluiden kanssa. Sidosryhmätyöskentelyä tehdään myös monialaisten työryhmien kanssa esimerkiksi varautumisessa. Päijät-Hämeessä on viranomaisten varautumisen yhteistyöryhmän, PHTurvan, alaisuuteen perustettu PHVesiturva-yhteistyöryhmä, jonka puheenjohtaja ja sihteeri tulevat Päijät-Hämeen ympäristöterveydestä. Ryhmän yhtenä tavoitteena on vesihuoltoon liittyvän varautumisen tason parantaminen. Ympäristöterveydestä osallistutaan myös muun muassa vesihuollon kehittämissuunnitelmissa ja pohjavesialueiden suojelusuunnitelmissa esitettyihin toimenpiteisiin ja selvityksiin ja annetaan toimenpiteiden vaatimaa asiantuntija-apua.

Aikamäärällisesti eniten työaikaa sidosryhmätyöskentelyssä käytetään kuntien julkisten tilojen sisäilmaryhmätoiminnan asiantuntijatehtäviin. Kaikissa toimialueen kunnissa on perustettu moniammatillinen sisäilmatyöryhmä, joka kokoontuu pienissä kunnissa yleensä tarvittaessa ja suuremmissa 5–8 kertaa vuodessa. Muutamissa kunnissa on lisäksi sisäilman pientyöryhmiä tai kohdekohtaisia työryhmiä, joihin kutsutaan myös ympäristöterveyden edustus. Sisäilmahaittatilanteissa sisäilmaryhmät

ovat aktiivisia tiedottajia sekä tiedotustilaisuuksien järjestäjiä. Ympäristöterveys osallistuu myös tähän tiedottamiseen aktiivisesti.

Ympäristöterveys osallistuu myös maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvään yhteistyöhön kunnissa. Lausuntonmenettelyjen lisäksi monen kunnan kanssa pidetään tapaamisia ja keskusteluja ajankohtaisista ja meneillään olevista asioista. Isommissa hankkeissa osallistutaan myös erilaisiin esittely- ja yleisötilaisuuksiin.

Suunnittelukaudella ollaan aktiivisia myös hyvinvointialueen sidosryhmissä, joista esimerkkinä alueellinen ennaltaehkäisevän päihdetyön koordinaatioryhmä. Sidosryhmätyöskentelyssä varaudutaan myös muiden sidosryhmien, kuten esimerkiksi pelastusviranomaisen hallinnoimaan yhteistyöhön. Uutena yhteistyötahona ovat myös toimialueen erilaiset oppilaitokset, joista tulee ajoittain pyyntöjä tulla esittelemään toimialueeseen kuuluvia asioita. Myös näihin suhtaudutaan myönteisesti aikataulujen puitteissa.

2.5 Näytteenotto

Viranomaisnäytteenotto toteutetaan pääosin omana viranomaistyönä käyttämällä yhteisiä näytehakulistoja ja osalla vesilaitoksia niiden valvontatutkimusohjelman jaksotusta. Näytteenotossa on hyväksytty myös toimijoiden järjestämiä viranomaisnäytteenottoja. Viranomaisnäytteissä käytettävä laboratorio on Ruokaviraston hyväksymä käytettävien analyysien osalta. Mikäli sopimusalaboratorio teettää analyysejä alihankintana, sen velvollisuus on huolehtia, että käytetty laboratorio on myös Ruokaviraston hyväksymä kyseisiin näytteisiin. Uusintanäytteet, saastumisepäilynäytteet ja vastaavat otetaan pääsääntöisesti omana työnä. Laboratorio vastaa näytteiden kuljetuksesta toimipisteistä laboratorioon kahdesti viikossa ja kesän näytteenoton ruuhkauskautena kolme kertaa viikossa. Ympäristöterveyden näytteenottokuljetuksissa toimitaan laboratorioon myös joidenkin vesilaitosten omavalvontanäytteitä sekä yksityisten henkilöiden itse ottamia talous- ja uimavesinäytteitä.

Toimijoiden itse ottamien viranomaisnäytteiden edellyttämät näytteenottajan pätevyys ja kokemusvaatimukset on kuvattu yleisen osan näytteenotto-osiossa.

Näytteenotto kuuluu säännöllisen valvonnan piiriin ja näytteenottoon resursoitava aika lasketaan keskiarvona 1,2 henkilötyötunnin mukaan/näyte. Työaika sisältää näytteenottotyön matka-ajan sekä kaiken näytteiden ja niiden tulosten käsittelyyn käytettävän työajan. Näytteenotoksi valtakunnalliseen valvontaohjelmaan on kirjattu kaikki viranomaisen ottovastuulla olevat näytteet siitä riippumatta, mikä taho varsinaisen näytteen on ottanut. Kirjaustapa on perusteltu, koska terveydensuojelu vastaa näytteenoton suunnittelusta, näytteiden otosta ajallaan, tarvittavista analyyseistä, näytteenoton oikeellisuudesta sekä tulosten tarkastamisesta ja niiden viemisestä valtakunnalliseen rekisteriin. Seurantanäytteet otetaan terveydensuojelun toimesta.

Oheisessa taulukossa on esitetty vuotuinen arvio otettavista vesinäytteistä.

Taulukko 1. Arvio näytemääristä 2026

Arvio näyte- määristä 2026	Näytteitä*) (kpl/v)	Analyysit		
		Mikrobiologi- nen	Fys/Kem	Aistinvarai- nen tai pH ja t/ °C
Stm asetus (1352/2015)	280	x	x	x
Stm asetus (401/2001)	120	x	x	x
Allas STM asetus (315/2002)	300	x	x	x
Uimaranta STM asetus (177/2008)	25	x		x
Uimaranta STM asetus (354/2008)	220	x		x
Häiriötilanteet, va- raus	20	Analyysit tilanteen mukaan		
Yhteensä	965			
Työaika	1158 h	154 htp/0,70 htv		

2.5.1 Talousvesi

Verkostoveden laadun valvonta ja näytteenotto tapahtuu molempien talousvesi-asetusten mukaisissa kohteissa valvontatutkimusohjelmien ja näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Viranomaisnäytteet ottaa pääosin ympäristöterveyden henkilökunta tai erikseen sovittaessa laitoksen henkilökunta. Näytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa.

Huoneistovesikohteiden vesinäytteet otetaan 1–3 vuoden välein. Näytteenotto tapahtuu keskitetysti kohteille riskiperusteisesti laaditun näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Näytteet ottaa ympäristöterveyden henkilökunta. Näytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Ympäristöterveydessä huoneistovesikohteiden aloitustarkastus, riskinarviointi ja sen perusteella määriteltävä sovellettava lainsäädäntöperusta sekä näytteenottotiheys määritellään keskitetysti ja kohteille yhdenvertaisesti. Kohteen toiminnan alettua käytettävän vesijärjestelmäkokonaisuuden sekä vedenlaadun valvonta tehdään toiminnan pääalakialan tarkastukseen liittyvänä.

2.5.2 Uimavesi

Allasvesinäytteet ottavat uimahallien ja kylpylöiden näytteenottosuunnitelmien mukaisesti altaan hoitaja tai ympäristöterveys. Näytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Allasvesistä otetaan näytteitä aina tarvittaessa, jos epäillään ongelmia veden laadussa tai esimerkiksi allastekniikassa. Allasvesikohteissa altaan hoitajilta vaaditaan vesityökortti ja näytteenottajan pätevyys ja oikeat toimintatavat on varmistettu opastuksella ja neuvonnalla.

Yleisten uimarantojen valvottavat rannat selvitetään toimijoilta hyvissä ajoin ennen uimakauden alkua ja rannoille laaditaan näytteenottoaikataulu/-suunnitelma. Vesinäytteet ottavat näytteenottosuunnitelmien mukaisesti keskitetystä näytteenotosta vastaavat terveydensuojeluinsinöörit. Myös mahdolliset uusintänäytteet otetaan viranomaisen toimesta. Näytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Kultakin uimarannalta otetaan 4 vesinäytettä kesän aikana. Talviuintipaikoilta otetaan kultakin kolme näytettä talviuintikauden aikana.

2.5.3 Muut näytteet ja mittaukset

Uimahalleista ja kylpylöistä otetaan tarvittaessa pintapuhtausnäytteitä luminometri testein ja näytteenottoa voidaan myös suorittaa laajemmassa mitassa projektityyppisesti kuten on tehty esimerkiksi vuosina 2022 ja 2024. Pääsääntöisesti toimijoita ohjataan ja kannustetaan kattavaan pintahygienian seurantaan osana omavalvontaa.

Asunnontarkastustoiminnassa ja muussa terveydensuojelulain nojalla tehtävässä huoneistovalvonnassa voidaan selvittää tarvittaessa sisäilman olosuhteita, melua, tärinää ja erilaisia rakenteiden mikrobivaurioita erilaisilla näytteenotoilla, tutkimuksilla ja mittauksilla. Yleisenä linjana on, että kohteesta vastaava taho tilaa tarvittavat tutkimukset ja terveydensuojeluviranomainen arvioi selvitysten luotettavuuden ja kattavuuden ainakin siltä osin, kun se koskee terveyshaitan selvittämistä. Näytteet ja mittaukset hoitaa pääsääntöisesti ulkopuolinen asiantuntija.

Kauneushoitoalan, liikuntatilojen sekä koulujen ja päiväkotien hygieniaa tutkitaan tarvittaessa suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä ottamalla pintapuhtausnäytteitä luminometrillä. Näidenkin tilojen pintapuhtauden seurannassa ohjataan ja kannustetaan toimijoita tekemään omavalvontaan liittyvää omaa seurantaa säännöllisesti.

2.5.4 Näytteet häiriötilanteissa

Laboratoriosopimuksessa on varmistettu, että laboratoriopalvelut ovat käytettävissä tarvittaessa myös iltaisin ja viikonloppuisin häiriötilanteissa, kuten talousvesiepidemiaa epäiltäessä. Laboratorion kanssa on sovittu myös normaalitilanteista poikkeavien näytteiden tutkimisesta ja näytemääristä esimerkiksi säteilyvaaratilanteissa.

2.6 Projektit

Projektit, hankkeet ja näytteenotto kuuluvat osana säännöllistä valvontaa. Tarkastus- ja näytemäärät tarkentuvat projektikuvausten ja – ohjeiden valmistuttua. Tarkastukset ovat osa suunnitelmallista valvontaa. Projekteille nimetään vastuuhenkilö ympäristöterveydessä, joka vastaa projektiin liittyvästä valmistelusta ja valmistumisesta ajallaan, projektiohjeen laatimisesta sekä projektin ohjauksesta. Projektista vastaava henkilö koostaa projektin tuloksista ympäristöterveyskeskuksen oman yhteenvedon ja alueellisissa/valtakunnallisissa projekteissa vastaa tietojen kokoamisesta ja edelleen toimittamisesta projektin vastuutaholle.

Projekteilla yksi keskeinen tavoite on tukea ja tuoda tarkempaa tietoa projektialan suunnitelmallista valvontaa varten. Projektien suunnitelmallisuuden, keston ja kohdentumisen vuoksi niissä voidaan myös käyttää esimerkiksi alan opiskelijoita. Mikäli projektityöntekijä ei ole vielä valmistunut alalle arvioidaan hänen osaamisensa ja mahdollinen aikaisemman tutkinnon soveltuvuus kyseisen projektin tehtäviin erikseen. Pääsääntöisesti projektityöntekijät eivät tee säännöllisen valvonnan tarkastuksia, mutta voivat tehdä ohjattuna projektitarkastuksia ja näytteenottoa

2.6.1 Huoneistovesien näytteenoton ja analyysien yhdenmukaistamishanke

Terveystensuojeluviranomaisen lakisääteisen talousvesivalvonnan piiriin kuuluu hyvin erityyppisiä huoneistoja sekä elintarvikekohteita. Vuosien saatossa lainsäädäntö, toimintaohjeet ja käytännöt ovat vaihdelleet ja kohteiden talousvesiä on otettu valvontaan eri perustein ja käytännöin. Lisäksi kohteilta on edellytetty eritasoisia vesianalyyssejä monenlaisin perustein. Ympäristöterveydessä on tunnistettu tarve yhdenmukaistaa huoneistojen vesivalvonta ja tarkistaa näytteistä tehtävien analyysien vastaavuus nykyiseen lainsäädäntöön.

Edelliseltä suunnitelmakaudelta siirtyneessä projektissa käydään läpi viranomaisvalvonnassa olevat huoneistovesikohteet ja arvioidaan niiltä edellytettävä talousvesivalvonta yhdenmukaisesti. Tiedot tarkastetaan toimijoilta joko käytössä olevien säännöllisen valvonnan tarkastusten ja aikaisempien vesianalyysien tiedoista tai yhteydenotolla. Tarvittaessa kohteen talousveden hankintaan ja käyttöön liittyvät toteutukset ja riskitekijät voidaan myös tarkastaa esimerkiksi muun valvonnan yhteydessä. Projektin yhteydessä myös linjataan menettely, jolla ympäristöterveydessä päätetään vanhojen ja uusien kohteiden vesivalvonnan laajuudesta ja sovellettavasta lainsäädännöstä. Tämän lisäksi uusien kohteiden talousveden julkista- ja kaupallista käyttöä sekä elintarvikehuoneistojen vedenkäyttöä koskevat ilmoitukset arvioidaan ja käsitellään jatkossa keskitetysti, jolla varmistetaan yhdenmukainen menettely. Käsittelyn jälkeen kohteiden viranomaisnäytteenotto siirtyy nykyisen käytännön mukaisesti Päijät-Hämeen ympäristöterveyden keskitetyn huoneistovesinäytteenoton piiriin. Kohteiden vedenhankinnan kokonaisuuden sekä vedenlaadun suunnitelmallinen valvonta käyttöönotton jälkeen tehdään kohteen päälakialan suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä kohteen valvojan toimesta. Tiimeissä linjataan tarkemmin, kuinka ja millä

syklillä talousveden säännöllistä valvontaa kohteissa jatkossa hoidetaan keskitetyn näytteenoton lisäksi. Tarvittaessa vedenhankintakokonaisuuden tarkastamiseen laaditaan sisäinen ohje/koulutus. Projektiin varataan alustavasti vuodelle 2026 kokonaistyöaikaa 0,2 htv. Projekti siirtyy valmistumisen jälkeen projektissa laadittujen nettelyjen mukaiseen toteutusvaiheeseen ja tähän liittyvä työ ja mahdolliset tarkastukset kuuluvat säännöllisen valvonnan piiriin.

2.6.2 Päiväkotien pienhiukkaspitoisuuksien selvitysprojekti

Ulkoilman hiukasmaiset ilmansaasteet ovat merkittävä ympäristöterveydellinen ongelma. Suomessa ulkoilman hiukkasista suuri osa on peräisin maan rajojen ulkopuolelta kaukokulkeutena. Muita suurimpia hengitysilman hiukkaslähteitä ovat muun muassa liikenteen pakokaasut, katupöly sekä puun pienpoltto. Ulkoilman hiukkaset aiheuttavat ongelmia myös sisätiloissa, koska niitä pääsee kulkeutumaan sisäilmaan rakennusten ilmanvaihdon kautta, rakennusten epätiiviyden rakenteiden kautta sekä ihmisten mukana.

Päiväkodeissa on Suomessa tehty vain muutamia yksittäisiä mittauksia ja tietoa päiväkotien sisäilman hiukaspitoisuuksista on käytettävissä hyvin vähän. Valvontaprojektin tavoitteena on kartoittaa pienhiukkasten ($PM_{2.5}$) esiintymistä Päijät-Hämeen päiväkotien sisäilmassa ja samalla selvittää säännöllisen valvontatyön tueksi, onko pienhiukaspitoisuuksiin tarvetta kiinnittää valvonnassa enemmän huomiota. Lisätavoitteena on myös arvioida tuloilmansuodattimen vaikutusta hiukkapitoisuuksiin sekä tutkittavien kohteiden ilmanvaihtojärjestelmien toimintaa. Projektissa on tarkoitus tutkia valtaosa toimialueen päiväkodeista, jotka ovat päätoimialanaan päiväkotikäytössä. Alun perin projekti on suunniteltu vuosille 2025–2026 ja tavoitteena on tutkia 15–20 päiväkotia vuosittain. Varsinaisten kohteissa tapahtuvien mittausten aloitus on mittalaitteita koskevan saatavuuspulan takia jouduttu siirtämään vuoden 2026 alkuun. Projektin jatkamista arvioidaan vuosittain mittausten etenemisen sekä tulosten perusteella ja tarvittaessa projektia varaudutaan jatkamaan vielä vuonna 2027. Projektin työllistävin osa arvioidaan olevan suuren mittaustulosmäärän jatkokäsittely ja tulosten tulkinta yhdessä kohteiden olosuhdemittausten kanssa. Projektin mittauksiin, järjestelyihin ja tulosten käsittelyyn sekä raportointiin arvioidaan tarvittavan resurssia noin 0,15–0,20 htv/vuosi. Projektissa kerättyjen tulosten käsittely ja raportointi sekä viestintä olisi mahdollista toteuttaa myös alan opiskelijan päättötyönä.

2.7 Valvonnan painopisteet

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Teemaa edistetään toteuttamalla yhteisen valvontaohjelman tavoitteita tietoperusteisesta valvonnasta, osaamisesta ja varautumisesta. Terveystensuojelun valtakunnallisessa valvontaohjelmassa tarkennetaan toimialakohtaiset painopisteet. Painopisteet sekä niiden toteutus, seuranta ja jatkotoimenpiteet on esitetty oheisessa taulukossa. Pääsääntöisesti painopisteiden seurantaa ja toimenpiteitä käsitellään painopistealueesta riippuen terveystensuojelun tiimikokouksissa, varautumisen tiimissä, vesitiimissä sekä laatutiimissä.

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä oma painopiste toteutetaan laajentamalla ja huomioimalla paikalliset tarpeet valtakunnallisesta painopisteestä. Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskinhallinnan ja *legionellan* hallinnan painopisteellä keskitytään toisen kerran asiaa koskevaan tiedottamiseen toimijoille. Ensimmäisellä kerralla viestinnän kohteena olivat pääasiassa kuntien omistamat huoneistot. Nyt viestintää kohdistetaan kuntien ja yhteisöjen lisäksi kolmansien osapuolten omistamiin kiinteistöihin joko toimijoiden kautta tai suoraan kiinteistön omistajille.

Taulukko 2. Valtakunnalliset valvonnan painopisteet 2025–2028

Kohde	Painopiste	Toteutus ja seuranta ympäristöterveydessä
Talousvesivalvonnan uudet sisällöt	1. Alueellinen yhteistyö	Ylläpidetään ja pyritään laajentamaan talousvesivalvonnan yhteistyötä erikokoisten vesilaitosten kanssa.
	2. Riskienhallintasuunnitelmat	Valvotaan aktiivisesti vesilaitosten riskienhallintasuunnitelmien ja valvontatutkimusohjelmien ajantasaisuutta ja tarvittaessa puututaan asiaan tarvittavilla toimenpiteillä. Huomioidaan asiaan liittyvät sidosryhmät ja otetaan kantaa suunnitelmien luonnoksiin.
	3. Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskinhallinta (painopisteen laajennus)	Kannustetaan tilojen omistajia ryhtymään vesilaitteistojen riskinarviointien laatimiseen ajoissa ja tarvittaessa ryhtymään hallintatoimenpiteisiin. Neuvonnan ja ohjauksen kanavana

		mm. tarkastukset, yhteistyökokoukset ja viestintä eri kanavissa, kts. oma painopiste 2026.
Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa	1. Toimijoiden omavalvonnan ja paikallisten tarpeiden huomiointi riskinarvioinnissa 2. Oman osaamisen kehittäminen ja ylläpito sekä yhteistyön edistäminen	Paikallisia valvontaan vaikuttavia tekijöitä alueella ovat mm. paikallisesti korkeat maaperän ja talousveden radon-, uraani- sekä arseenipitoisuudet. Alueella on myös useita nk. kesäkuntia, joissa on paljon kesäaikaisia tapahtumia, toimintaa sekä erilaista lyhytaikaista majoitusta. Toiminnassa painotetaan toimijoille kohdennettua viestintää, neuvontaa ja ohjausta eri kanavissa ja valvonnassa. Valvonnassa perehdymme kohteisiin, niiden valvontahistoriaan sekä ohjaustarpeeseen huolellisesti ennen tarkastuksia. Kehitämme valvonnan laatua ja tasapuolisuutta mm. laadun mittareiden seuraamisella. Teemme asiakaskyselyitä toimijoille säännöllisesti. Asumisterveydessä huolehdimme osaamisemme ajantasaisuudesta. Henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua toimialaa koskevaan koulutukseen, siihen kannustetaan ja kouluttautumista suunnitellaan etukäteen ja sen toteumaa seurataan. Koulutustarpeessa huomioidaan myös substanssia tukeva osaamisen kehittäminen kuten hallinnollinen osaaminen, työturvallisuus ja jaksaminen. Laajemmista tai pidemmistä

		koulutuksista sovitaan kehityskeskusteluissa. Osaamisen ylläpidossa varaudutaan ajankäytöllisesti riittävään perehtymiseen ja kouluttautumiseen terveydensuojelulain kokonaisuudistuksen myötä vuoden 2027 alkupuolella voimaan tulevaan lakimuutokseen ja sen oheislakeihin.
Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa	- Häiriötilanteisiin varautuminen, suunnitelmien ajantasaisuus ja yhteensovittaminen Yhteistyön vahvistaminen hyvinvointialueen kanssa - Säännöllinen häiriötilanteiden ja valmiuden harjoittelu vuosittain	Ympäristöterveydessä tarvittavat suunnitelmat ovat säännöllisessä päivityskierrossa ja ne ovat ajan tasalla. Suunnitelmien yhteensovittamista tehdään alueellisissa työryhmissä, joita kuvattu tarkemmin yleisessä osassa. Työryhmiin kuuluu edustusta myös hyvinvointialueelta ja tarvittaessa osallistumista voidaan pyytää. Ympäristöterveydellä on oma varautumisen tiimi, joka suunnittelee, ohjaa ja kehittää varautumisen kokonaisuutta. Toimintaan kuuluu mm. varautumisen kehittämis-/harjoituspäivä koko henkilöstölle vaihtuvin aikoin. Toimialalle järjestettävään harjoituksiin osallistutaan, jos ne tukevat toimintaa. Terveydensuojelun tiimi harjoittelee häiriötilanteisiin liittyviä toimia tai perehtyy muulla tavoin ko. osa-alueeseen vuosittain pienryhmänä. Tarvittaessa järjestetään itse osa-alueiden harjoituksia ja harjoituksia esim. vesilaitos-toimijoille.

		Varautumisessa osallistutaan pyydettyäessä myös toisten viranomaisten vastuulla olevaan yhteistyöhön kuten mm. vastaanottotilojen tarkastukset, väestösuojelun varautumisen yhteistyö ja PHTurva- ja PHVesiturva työryhmät
--	--	--

Taulukko 3. Valvonnan oma painopiste 2026

Kohde	Painopiste	Toteutus ja seuranta ympäristöterveydessä
Talousvesivalvonnan uudet sisällöt	1. Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskinhallinnan paikallinen toteutus ja <i>legionellan</i> hallintatoimet	Kannustetaan tilojen omistajia ryhtymään vesilaitteistojen riskinarviointien laatimiseen ajoissa ja tarvittaessa ryhtymään <i>legionellan</i> hallintatoimenpiteisiin. Painotetaan viestinnässä yksityisiä ja kolmannen osapuolen omistamia kohteita. Neuvonnan ja ohjauksen kanavina mm. tarkastukset, yhteistyökoukset, toimijakohtainen tiedottaminen ja viestintä verkossa ja somessa. Säännöllisen valvonnan tarkastuksilla jatketaan kiinteistöjen käyttöveden lämpötilan seurantaa.

3 RESURSSIT

3.1 Henkilöstövoimavarat

Terveystensuojelulain valvonnan käytössä arvioidaan vuonna 2025 olevan noin 8 htv henkilöstöresurssi Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä, joka jakautuu kahteen toimipisteeseen. Terveystensuojelulain mukaisen valvonnan toteuttamisesta vastaa nimetty terveystensuojelun tiimi. Terveystensuojelulain mukaista valvontaa tekeville terveystensuojeluinsinööreille on nimetty erikoisosaamisalueet. Terveystensuojeluinsinöörit huolehtivat oman erikoisosaamisalueensa ajantasaisen lainsäädännön sekä keskusviranomaisten antamien ohjeiden seuraamisesta ja muun tiimin tiedottamisesta. Erilaiseen työryhmytyöskentelyyn ja koulutuksiin osallistutaan pääasiassa erikoisosaamisalueiden mukaan. Myös työnjakoa vaativampien tarkastuskohteiden osalta on jaettu erikoisosaamisalueiden perusteella. Syvempää perehtymistä vaativien kohteiden valvonta on keskitetty valvonta-alan erikoistujille koko valvonta-alueella. Erikoisosaamisalueista ja keskitetysti hoidettavista tehtävistä on laadittu taulukko.

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä panostetaan uusien työntekijöiden perehdyttämiseen sekä ottamiseen osaksi koko työyhteisöä sekä omaa tiimiä. Yleisen asioiden sekä ammattialakohtainen perehdytysuunnitelma laaditaan kaikille aloittaville työntekijöille huomioiden heidän osaamisalueensa sekä kehitystarpeensa. Uusien työntekijöiden perehdyttämisohjelma ja henkilöstön koulutusuunnitelma on käsitelty valvontasuunnitelman yleisessä osassa.

3.2 Resurssien kohdennus ja priorisointi

Terveystensuojelulain valvonnan resurssien kohdentaminen vuonna 2026 on esitetty valvontasuunnitelman yleisessä osassa. Terveystensuojelulain mukaisen valvonnan resursseista noin 26 % kohdistuu suunnitelmalliseen valvontatyöhön ja näytteenottoon. Ennakoimattomaan valvontatyöhön sekä muihin lakisäätöisiin tehtäviin käytetään noin 74 % resursseista.

Terveystensuojelulain valvonnassa varataan riittävät resurssit säännöllisen sekä ennakoimattoman valvonnan, näytteenoton ja muiden toimialalle kuuluvien toimien toteuttamiseksi asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Valvontayksikön terveystensuojelulainvalvonnan resurssitarpeessa on huomioitu toimintaympäristön, sen ennakkoinnin ja aiemman toteuman lisäksi seuraavat seikat:

- riskinarvioinnin mukaiseen tiheyteen perustuvat tarkastukset, sisältäen valmistautumisen, tarkastamisen, näytteenoton, kirjanpidon Vati-järjestelmään, hallinnolliset toimenpiteet ja mahdollisen seurannan
- tarkastusmatkat
- muut toimet, kuten ohjaus ja neuvonta
- valvontaohjelmiin ja suunnitelmiin liittyvät näytteenotot ja seurantanäytteet

- muu kuin ennalta suunniteltavissa oleva työ, esim. valituksiin ja epäilyyn perustuva valvonta.
- valvontayksikön toteuttama viestintä ja koulutus
- henkilöstön osallistuminen koulutuksiin ja omaehtoinen perehtyminen
- sidosryhmätyöskentely ja asiantuntijana toimiminen
- lausuntojen antaminen
- varautuminen ja sen kehittäminen
- hallinnolliset toimet.

Tarkastusresurssien riittävyttä seurataan henkilökohtaisten valvontasuunnitelmien toteutumisen perusteella. Tarvittaessa tehdään työjärjestelyjä tiimin sisäisesti, jotta suunniteltu valvonta ja ennakoinnin valvontatyö saadaan tehtyä. Etätarkastuksia voidaan toteuttaa laaditun sisäisen ohjeen mukaisesti esimerkiksi isoissa vesilaitoskohteissa, joita tarkastetaan useamman kerran vuodessa. Olosuhdevalvontaa vaativissa kohteissa edellytetään aina käyntiä paikalla. Vaikuttavaa valvontaa toteutetaan käyttämällä tarkastustoiminnan lisäksi myös muita menetelmiä, kuten toimijoiden neuvontaa ja yhteistyötapaamisia. Terveydensuojelun osalta osallistutaan aktiivisesti sidosryhmätyöskentelyyn, joista suurin resurssinkäyttö kohdistuu kuntien sisäilmaryhmätoimintaan, kaavoituksen ja rakennusvalvonnan yhteistyöhön sekä varautumisen kehittämiseen ja harjoitteluun liittyviin tehtäviin.

Jatkuvuuden hallintaa ja tehtävien priorisointia normaaliolojen häiriötilanteissa sekä yhteiskunnan poikkeusoloissa on käsitelty Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valmiussuunnitelmassa.

4 SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI, SEURANTA JA RAPORTOINTI

Terveydensuojelulain mukaisessa säännöllisessä valvonnassa on käytössä jokaisen valvojan henkilökohtainen valvontasuunnitelma, joka perustuu kohdekohtaiseen riskinarviointiin ja siinä on huomioitu valtakunnallisen terveydensuojelun valvontasuunnitelman tarkastustiheys suositukset. Henkilökohtaisista suunnitelmista on koottu tarkastus ja ajankäyttötarve terveydensuojelun valvontasuunnitelmaan. Jokainen valvoja vastaa suunnitelmansa toteutumisesta. Toteumaa seurataan tiimipalavereissa ja kehityskeskusteluissa säännöllisesti vuoden aikana ja tarvittaessa järjestetään tiimin sisäistä tukea tavoitteiden toteutumiseen. Suunnitelmallinen valvonta sisältää myös projektien sekä viranomaisnäytteenoton suoritteet ja ajankäytön.

Seurattavat asiakokonaisuudet:

- laatukäsikirjassa esitetyt laatumittarit laadunseurantaan
- tarkastusten määrä ja toteutuminen
- näytteenoton määrä ja toteutuminen
- valvonnan tulokset ja valvontatoimien loppuun saattaminen
- tarkastusten kattavuus ja niissä tarkastettavat asiat
- ensimmäisten tarkastusten toteutuminen määräajassa
- valvonnan painopisteiden toteutuminen.

Terveysturvallisuuden vetäjä esittelee valvonnan toteuman kolmannesvuosittain terveysturvallisuuden kuukausipalaverin yhteydessä. Toteumaa verrataan valvontasuunnitelmaan ja edellisen vuoden saman ajankohdan tilanteeseen, jolloin voidaan tehdä johtopäätöksiä toteuman kehittymisestä vuoden loppua kohti. Toteumassa huomioidaan myös valvonnan syklisyys ja jakautuminen vuodelle. Tiimipalaverissa arvioidaan senhetkistä resurssia valvontasuunnitelman toteutumisesta ja tarvittaessa tehdään henkilökohtaisiin valvontasuunnitelmiin muutoksia, jotta suunniteltu valvonta saadaan toteutettua.

Valvonnan laadun toteutumisen seurantaan käytetään laatu järjestelmän mittareita. Vati-järjestelmästä saatavia raportteja hyödynnetään laatumittareiden seurannassa, lisäksi käytössä on omia seurantataulukoita, joihin valvojat täyttävä omalta osaltaan mittarin seurannassa tarvittavia tietoja.

Valvontasuunnitelman toteutuma raportoidaan ympäristöterveyslautakunnalle kolmannesvuosittain ja valtakunnallisen raportointialustan tai muun keskusviranomaisen toimittaman raportointityökalun avulla Lupa- ja valvontavirastolle kalenterivuositteittäin aina seuraavan vuoden alussa. Lupa- ja valvontavirasto arvioi valvontasuunnitelmaa ja tarkastaa sen noudattamista arviointi- ja ohjauskäynneillä tai valtakunnallisesta valvontaohjelmasta saatavilla seurantatiedoilla.

Liite Terveysturvallisuuden valvonnan kohdemäärä, tarkastukset toimintatyyppittäin sekä tehtävän valvonnan kuvaus

Toimintaluokka /-tyyppi	Valvottavien toimintojen lukumäärä (Vatista)	Tarkastustiheys vuodessa ellei muutettu riskinarvioinnissa	Suunnitellut tarkastukset 2026	Tarkastuksen sisältö ja lakiperuste	Huomioitavaa
Talousveden käyttö ja toimitus					
Vedenjakelualue (1352/2015)	29	1,00	29	TsL: valvontatutkimusohjelma, häiriötilannesuunnitelma, riskinarvioinnin ajantasaisuus, käytönvalvonta, vedenkäsittelylaitokset , vedenkäsittely ja -tekniikka, ylä- ja alavesisäiliöt, näytteenoton kokonaisisuuden toteutuminen. Tarkemmin kts. Asetuksen soveltamisohje ja Vati	Jos vain jakelua 0,5
Vedenottamot/käsittely (1352/2015)	47	1,00	47	TsL: Valvonta laitoksen valvontakokonaisuuden osana. Kirjataan valvontaohjelmaan omana tarkastuksena Vatin tarkastusrivit ja soveltamisohje huomioiden.	
Vedenjakelualue (401/2001)	21	0,5-0,3	7	TsL: Omavalvonta, riskienhallinta, näytteenottosuunnitelma ja näytteenoton kokonaisisuuden toteutuminen, laitoksen tila ja kunto. Tarkemmin kts. Asetuksen soveltamisohje ja Vati	Jos vain jakelua 0,3
Vedenottamot/käsittely (401/2001)	15	0,50	8	TsL: Valvonta laitoksen valvontakokonaisuuden osana. Kirjataan valvontaohjelmaan omana tarkastuksena Vatin tarkastusrivit ja soveltamisohje huomioiden.	
Tukkalaitos (1352/2015)	1	1,00	1	TsL: valvontatutkimusohjelma, häiriötilannesuunnitelma, riskinarvioinnin ajantasaisuus, käytönvalvonta/omavalvonta, vedenkäsittelylaitokset , vedenkäsittely ja -tekniikka, näytteenoton kokonaisisuuden toteutuminen. Tarkemmin kts. Asetuksen soveltamisohje ja Vati	
Valvottavat kaivot (elintarvikehuoneisto tai julkinen/kaupallinen toiminta)	161	0	4	TsL ja EtL: Valvotaan pääalakialan tarkastuksen osana ja aikataululla. Vesijärjestelmän ja kaivon sekä sen ympäristön kunto, mahdollinen vedenkäsittely. Vedenlaadun huomiointi omavalvonnassa, aikaisemmat näytetulokset. Viranomaisnäytteiden toteutuminen. Vedenlaadun häiriöistä ilmoittaminen.	Vesinäytteenotto näytteenottosuunnitelman mukaan keskitetysti (0,3-1). Valvonta pääalakialan valvonnan yhteydessä 0,2-1, jolloin ei erillistä suoritetta jos ei huomautettavaa.
Liikunta ja virkistystoiminta					
Yleiset altaat: uimahalli, kylpylä, uimala, vesipuisto tai muu	16	1,00	16	TsL: vedenlaatu, vedenkäsittelylaitteet, käyttötarkkailu, tilojen hygienian ja pintojen kunto, siivous, valvontatutkimusohjelma, tiedottaminen, TsL ja säteilylaki: pyydetään selvitys radonpitoisuuden mittauksesta. Tarkastettavat osa-alueet tarkemmin Vatissa.	Oheistoiminnan altaat tark. muun toiminnan yhteydessä. Vain pieni osa kohteista kirjataan omana tarkastuksenaan.
Yleiset uimarannat, EU	6	1,00	6	TsL: Rannan tarkastus: kaikki Vatin asiat: uimavesiasetuksen vaatimukset, roska-astiat, käymälät, kieltokyltit, hygieniaohejeet sekä omavalvonnan toimivuus	
Pienet yleiset uimarannat	52	1,00	52	TsL: Rannan tarkastus: kaikki Vatin asiat: uimavesiasetuksen vaatimukset, roska-astiat, käymälät, kieltokyltit, näytetulokset, hygieniaohejeet sekä omavalvonnan toimivuus	Kohteet joihin tehdään erillinen tarkastus, sisältää avannot.
Yleiset saunat	2	0,50	1	TsL: Tarkastetaan Vati-lomakkeen mukaisia asioita riskinarvion mukaan : perustiedot, omavalvonta, tilat, olosuhteet, wc- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto- ja vahinkoeläimet, kiinteistön verkostovesi sekä ulkoalueet ja rakenteet ulkoapäin, ilmanvaihdon kokonaisuus. Mittaukset: sisäilman lämpötila, kosteus, hiilidioksidipitoisuus - tarkastushavaintojen ja haastattelun perusteella tarvittaessa lisämittauksia. Pyydetään selvitys radonpitoisuuden mittauksesta.	
Liikuntatilat ja kuntosalit	44	0,20	13	TsL: Yleinen hygienian ja siivouksen, omavalvonta, tilojen olosuhteet ja ilmanvaihdon riittävyys toiminta huomioiden.	
Opetustoiminta ja päiväkodit					
Päiväkodit, esiopetus	47	0,3	14	TsL: Tarkastetaan Vati-lomakkeen mukaisia asioita riskinarvion mukaan : perustiedot, omavalvonta, tilat, olosuhteet, wc- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto- ja vahinkoeläimet, kiinteistön verkostovesi sekä ulkoalueet ja rakenteet ulkoapäin, ilmanvaihdon kokonaisuus. Mittaukset: sisäilman lämpötila, kosteus, hiilidioksidipitoisuus - tarkastushavaintojen ja haastattelun perusteella tarvittaessa lisämittauksia. Pyydetään selvitys radonpitoisuuden mittauksesta.	
Koulut ja oppilaitokset	56	0,30	17	TsL: Tarkastetaan Vati-lomakkeen mukaisia asioita riskinarvion mukaan : perustiedot, omavalvonta, tilat, olosuhteet, wc- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto- ja vahinkoeläimet, kiinteistön verkostovesi sekä ulkoalueet ja rakenteet ulkoapäin, ilmanvaihdon kokonaisuus. Mittaukset: sisäilman lämpötila, kosteus, hiilidioksidipitoisuus - tarkastushavaintojen ja haastattelun perusteella tarvittaessa lisämittauksia. Pyydetään selvitys radonpitoisuuden mittauksesta.	
Sosiaalihuollon palvelut ja kokoontumistilat					
Tehostettu palveluasuminen (vanhainkodit), kehitysvammalaitokset, kuntoutuslaitokset ja vastaavat laitostyyppiset	31	0,30	12	TsL: Tarkastetaan Vati-lomakkeen mukaisia asioita riskinarvion mukaan : perustiedot, omavalvonta, tilat, olosuhteet, wc- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto- ja vahinkoeläimet, kiinteistön verkostovesi sekä ulkoalueet ja rakenteet ulkoapäin, ilmanvaihdon kokonaisuus. Mittaukset: sisäilman lämpötila, kosteus, hiilidioksidipitoisuus - tarkastushavaintojen ja haastattelun perusteella tarvittaessa lisämittauksia. TsL ja säteilylaki: pyydetään selvitys radonpitoisuuden mittauksesta.	

Muut sosiaalialan yksiköt	19	0,3	7	TsL: Tarkastetaan Vati-lomakkeen mukaisia asioita riskinarvion mukaan : perustiedot, omavalvonta, tilat, olosuhteet, wc- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto- ja vahinkoeläimet, kiinteistön verkostovesi sekä ulkoalueet ja rakenteet ulkoapäin, ilmanvaihdon kokonaisuus. Mittaukset: sisäilman lämpötila, kosteus, hiilidioksidipitoisuus - tarkastushavaintojen ja haastattelun perusteella tarvittaessa lisämittauksia. TsL ja säteilylaki: pyydetään selvitys radonpitoisuuden mittauksesta.	
Lastensuojelulaitokset	30	0,30	10	TsL: Tarkastetaan Vati-lomakkeen mukaisia asioita riskinarvion mukaan : perustiedot, omavalvonta, tilat, olosuhteet, wc- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto- ja vahinkoeläimet, kiinteistön verkostovesi sekä ulkoalueet ja rakenteet ulkoapäin, ilmanvaihdon kokonaisuus. Mittaukset: sisäilman lämpötila, kosteus, hiilidioksidipitoisuus - tarkastushavaintojen ja haastattelun perusteella tarvittaessa lisämittauksia. TsL ja säteilylaki: pyydetään selvitys radonpitoisuuden mittauksesta.	
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset ja iltapäiväkerhot	62	0,25	19	TsL: Tarkastetaan Vati-lomakkeen mukaisia asioita riskinarvion mukaan : perustiedot, omavalvonta, tilat, olosuhteet, wc- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto- ja vahinkoeläimet, kiinteistön verkostovesi sekä ulkoalueet ja rakenteet ulkoapäin, ilmanvaihdon kokonaisuus. Mittaukset: sisäilman lämpötila, kosteus, hiilidioksidipitoisuus - tarkastushavaintojen ja haastattelun perusteella tarvittaessa lisämittauksia. Pyydetään selvitys radonpitoisuuden mittauksesta.	
Kauneudenhoito					
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset sekä solarium	54	0,2-0,25	19	TsL: Huomioidaan tarkastamista koskeva valtakunnallinen ohje ja Vatrivit. Yleinen hygienia ja laitteiden sekä välineiden huolto, tilojen olosuhteet sekä ilmanvaihto. Omavalvonta ja siivous.	Solariumit 0,2, muut 0,25
Majoitustoiminta					
Vastaanottokeskukset, loma-asuntojen ammattimainen vuokraus, muu majoitus	62	0 (0,20)	2	TsL: Tarkastetaan Vati-lomakkeen mukaisia asioita riskinarvion mukaan: perustiedot, omavalvonta, tilat, olosuhteet, wc- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto- ja vahinkoeläimet, kiinteistön verkostovesi sekä ulkoalueet ja rakenteet ulkoapäin, ilmanvaihdon kokonaisuus. Mittaukset: sisäilman lämpötila, kosteus, hiilidioksidipitoisuus - tarkastushavaintojen ja haastattelun perusteella tarvittaessa lisämittauksia. Pyydetään selvitys radonpitoisuuden mittauksesta.	Vastaanottokeskukset (0 kpl) 0,2, muut 0 ilman erillistä arviota tai projektia.
Hotellit, hostellit, motellit maatilamatkailu, asuntolat, kasarmit jne. leirintäalueiden majoitus, mökkikylät	56	0,20	9	TsL: Tarkastetaan Vati-lomakkeen mukaisia asioita riskinarvion mukaan: perustiedot, omavalvonta, tilat, olosuhteet, wc- ja pesutilat, puhtaanapito (mm. siisteys, siivottavuus, pintapuhtauden omavalvontatutkimukset), jätehuolto- ja vahinkoeläimet, kiinteistön verkostovesi sekä ulkoalueet ja rakenteet ulkoapäin, ilmanvaihdon kokonaisuus. Mittaukset: sisäilman lämpötila, kosteus, hiilidioksidipitoisuus - tarkastushavaintojen ja haastattelun perusteella tarvittaessa lisämittauksia. Pyydetään selvitys radonpitoisuuden mittauksesta.	
YHTEENSÄ	811		293		

Tupakka- ja lääkelain valvontasuunnitelma 2025–2028

Päijät-Hämeen ympäristöterveys

PÄIJÄT-HÄMEEN YMPÄRISTÖTERVEYS
Hollola

Päivitys vuodelle 2026

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	3
2	Valvonnan tavoite, tarkastusten määrittely ja sisältö	4
2.1	Tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja nikotiinikorvaustuotteiden myynnin valvonta	4
2.2	Tupakointitilojen valvonta	5
2.3	Asuinyhteisöjen tupakointikiellot	6
2.4	Muu valvonta	6
2.5	Tupakointikieltojen valvonta	7
2.6	Hallinnolliset menettelyt	7
3	Valvonnan painopisteet	8
4	Valvontamaksut	12
5	Riskinarviointi ja valvonnan kohdentaminen	12
6	Henkilöstövoimavarat	14
7	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi	14

1 JOHDANTO

Valvontasuunnitelmassa on esitetty Päijät-Hämeen ympäristöterveyden tupakkalainsäädännön valvontatarve sekä suunnitelmallinen, säännöllinen valvonta ja lääkelain mukainen valvontatarve, vaikka lääkelain mukaista valvontasuunnitelmaa ei lainsäädännössä edellytetä. Valvontasuunnitelmaan sisältyvät säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi muut kunnallisen valvontayksikön vastuulla olevat ja valvontaa tukevat tupakka- ja lääkelain valvonnan tehtävät.

Tupakkalain valvontasuunnitelman laatimista ohjaavat tupakkalaki (549/2016) sekä valtakunnallinen valvontaohjelma. Tupakkalain 84 §:n mukaan kunta laatii ja hyväksyy tupakkalain noudattamisen säännöllistä valvontaa koskevan tupakkalain valvontasuunnitelman. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmassa sovelletaan paikallisten tarpeiden mukaisesti valtakunnallista tupakkalain valvontaohjelmaa vuosille 2025–2028.

Tupakkalain valvonnan toimintaympäristössä on tapahtunut useita muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana. Euroopan unionin tupakkatuotedirektiivi tuli voimaan vuonna 2014 ja direktiivi saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä tupakkalain kokonaisuudistuksen voimaantulon myötä vuonna 2016. Säännösmuutokset ovat koskeneet mm. sähkösavukkeita, tupakkalain piirissä olevien tuotteiden ominaisuuksia sekä savukkeiden jäljitettävyyttä ja turvaominaisuusmerkintöjä.

Tupakkalakiin tuli laajempi muutos elokuussa 2025 kun niin sanotut nikotiinipussit otettiin tupakkalain soveltamisalan piiriin. Tupakkalain muutoksella pyritään suojaamaan lapsia ja nuoria kieltämällä savuttomien nikotiinituotteiden käyttö päiväkotien, esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Lisäksi kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito ja maahantuonti kiellettiin alle 18-vuotialta. Lainsäädännön tai valvonnan toimikentän muutokset on huomioitu valvonnassa ja valvontasuunnitelman päivityksissä.

Tulevalla ohjelmakaudella tupakka- ja lääkelain mukaista valvontaa halutaan kehittää ja tehostaa Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä. Aiemmalla ohjelmakaudella painopistevalvonnan tulosten hyödyntäminen valvonnan parantamiseksi on ollut vaihtelevaa. Toiminnan kehittämiseksi tupakka- ja lääkelain mukaiseen valvontaan perustettiin vuonna 2025 pientyöryhmä tiiminvetäjien johdolla, johon osallistuvat tupakkalain valvontaan erikoistuneet terveydensuojeluinsinöörit. Työryhmässä suunnitellaan ja kehitetään lakialan valvontaa ja seurataan valvonnan sekä painopisteiden toteuttamista.

2 VALVONNAN TAVOITE, TARKASTUSTEN MÄÄRITTELY JA SISÄLTÖ

Valvonnan tarkoituksena kokonaisuudessaan on varmistaa, että tupakkalaissa tarkoitettussa toiminnassa noudatetaan lainsäädäntöä. Valvontaa voidaan toteuttaa säännöllisen valvonnan lisäksi erilaisin keinoin, kuten ohjauksella, neuvonnalla ja sidosryhmäyhteistyöllä.

Tupakkavalvontaa kohdistetaan seuraaviin tekijöihin:

- tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupahakemusten käsittelyyn
- tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, nikotiininesteiden ja sähkösavukkeiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamiseen.
- markkinointi- ja esilläpitokiellon valvontaan
- asuinyhteisöjä koskevien tupakointikieltihakemusten käsittelyyn
- tupakointikieltojen ja rajoitusten noudattamisen valvontaan
- valituksiin tai ilmiantoihin, jotka koskevat mm. tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, markkinointi-, esilläpito- tai tupakointikieltojen rikkomista
- neuvonnan ja ohjauksen antamiseen tupakkalain sisällöstä.

Nikotiinikorvaushoitovalmisteiden valvonta kohdistuu myyntilupahakemusten käsittelyyn sekä myyntipaikkojen ja myynnin valvontaan.

2.1 Tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja nikotiinikorvaustuotteiden myynnin valvonta

Vähittäismyynnin suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksissa käytetään valtakunnallista tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikan tarkastuslomaketta, joka sisältää kaikki tarkastettavat asiakokonaisuudet. Tarkastuksista laaditaan aina tarkastuskertomus Vati-järjestelmässä. Vähittäismyynnin valvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota markkinointiin ja esilläpitokiellon toteutumiseen.

Tarkastuksessa annetaan tarvittaessa ohjeita, toimenpidekehotuksia ja määräyksiä, jotta lain edellytykset toteutuvat. Tupakkalain mukaisen vähittäismyynnin tarkastushavainnot arvioidaan seuraavalla asteikolla:

- vaatimustenmukainen (ei toimenpiteitä)
- vähäisiä puutteita (ohjaus ja neuvonta)
- vaatimustenvastainen (kehotus)
- vaatimustenvastainen (hallintopakko).

Tarkastusten perusteet on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Tarkastusten perusteet, tupakka- ja lääkelain mukaiset tarkastukset

Tarkastuksen peruste	Selite
Valvontasuunnitelma	Valvontakohteen riskiluokituksen perusteella tehtävä valvontasuunnitelman mukainen tarkastus.
Ilmoituksen perusteella	Perustetta käytetään, kun tarkastetaan toiminnasta tehdyn ilmoituksen yhteydessä, onko toiminta ilmoituksen mukaista. Tarkastus on valvontasuunnitelmaan kuuluva tarkastus.
Projekti	Tarkastus on valvontasuunnitelman mukainen, kun se sisältyy valtakunnalliseen tai paikalliseen valvontaprojektiin.
Seuranta	Tarkastus aiemmassa tarkastuksessa havaitun epäkohdan korjaamisen varmistamiseksi. Seuranta on valvontasuunnitelmaan sisältyvä silloin, kun alkuperäinen tarkastus on ollut valvontasuunnitelman mukainen.
Muu	Muilla kuin edellä mainituilla perusteilla tehty valvontasuunnitelmaan sisältyvä tai sen ulkopuolinen tarkastus.
LL mukainen yhteydenotto	Tarkastus lääkelakiin liittyvän yhteydenoton tai muun ei-suunnitelmallisen tapahtuman perusteella
Mittauksen perusteella (TupL)	Tarkastus mittauksista saatujen tulosten perusteella, ei-suunnitelmallinen.
Näytteenoton perusteella (TupL)	Tarkastus näytteenotoista saatujen tulosten perusteella, ei-suunnitelmallinen.
TupL mukainen yhteydenotto	Tarkastus tupakkalakiin liittyvän yhteydenoton perusteella, ei-suunnitelmallinen.
Muu yhteydenotto (TupL)	Tarkastus muun yhteydenoton perusteella, ei-suunnitelmallinen.

2.2 Tupakointitilojen valvonta

Ravintoloiden tupakointitilojen valvonnassa kiinnitetään erityisesti huomiota tupakointitilan omavalvontavelvoitteiden toteutumiseen, laitteiston huoltoon sekä toimivuuteen. Tupakointitiloista ei saa levitä savua niihin tiloihin, joissa tupakointi on kielletty. Tupakointitilojen valvontaa tehdään kohteissa muun tarkastustoiminnan yhteydessä ja tarvittaessa myös tupakansavuvälitusten yhteydessä. Säännöllisen valvonnan

tarkastus tehdään tarkastustiheydellä 0,3. Viime vuosina tupakointitilojen määrä ravintoloissa on vähentynyt ja niitä on toimialueella käytössä enää yksi. Tarkastuksessa käytetään valtakunnallista tupakointikieltojen ja -rajoitusten tarkastuslomaketta ja tarkastuskertomus laaditaan Vati-järjestelmässä.

Tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevilla tarkastuskäynneillä ilmassa voidaan todeta olevan tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden savua tai höyryä, jos se on nähtävissä, haistettavissa tai tunnettavissa. Savun ja höyryn kulkeutuminen voidaan lisäksi selvittää myös merkkiainetutkimuksella. Aistinvarainen arviointi tupakkakieltojen ja rajoitusten valvonnassa on yleensä käytetyin menetelmä savun tai höyryn havainnointiin, sillä mittausmenetelmät niiden havaitsemiseksi ovat rajalliset.

2.3 Asuinyhteisöjen tupakointikiellot

Kunnan tehtävänä on määrätä hakemusten perusteella tupakointikieltoja asuinyhteisöille. Kieltoja on määrätty Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella kymmenkunta ja vuosittain uusia hakemuksia käsitellään 2–3. Tupakointikieltohakemusten käsittelystä ja kieltojen määräämisestä peritään kustannuksia vastaava maksu. Tupakointikieltojen määrääminen asuinyhtiöiden hakemusten perusteella on delegoitu ympäristöterveysjohtajalle.

Asuinyhteisöille määrättyjen parveketupakointikieltojen valvonta ei kuulu suunnitelmalliseen valvontaan. Tarkastuksia tehdään tarpeen vaatiessa ilmoitusten ja valitusten perusteella.

2.4 Muu valvonta

Tupakkalain 74 §:ssä luetelluissa kohteissa varmistetaan muiden tarkastusten yhteydessä, että tupakointi on kielletty ja tupakointikieltoja noudatetaan. Tupakkalain mukaista säännöllistä valvontaa suoritetaan mm. terveydensuojelulain mukaisten kohteiden, esimerkiksi päiväkotien ja oppilaitosten, lastensuojeluyksiköiden, uimarantojen tarkastusten yhteydessä.

Ympäristöterveydessä varataan resursseja myös ennakoiwaan työhön, asiantuntijana toimimiseen sekä yhteistoimintaan alan kumppanien kanssa. Perinteisen valvontatyön lisäksi tupakkalainsäädäntö huomioidaan ennakoiivassa valvontatyössä kuten annettavissa lausunnoissa sekä kumppanitapaamisissa esimerkiksi tapahtumajärjestäjien kanssa.

Muussa valvontatyössä varataan resurssia myös valitusten, ilmiintojen tai muiden suunnittelemattomien valvontatapausten selvittämiseen. Nämä priorisoidaan säännöllisen valvonnan edelle, koska niiden taustalla on epäily tupakkalain säännösten rikkomisesta.

Tupakka- ja lääkelain mukaiseen säännölliseen valvontaan ei suunnitella näytteenottoa. Näytteenotto voi tulla kyseeseen valitustapausten käsittelyn yhteydessä, esimerkiksi mainonta ja myynninedistäminen, tupakointikiellot ja -rajoitukset

(savumerkkiainetutkimus) tai tupakka- ja nikotiinituotteet, tupakointivälineet tai -jäljitelvät (tuotenäyte, kulutustavara). Uusintanäytteenoton tarpeellisuus harkitaan ta-pauskohtaisesti.

2.5 Tupakointikieltojen valvonta

Tupakkalain 74 §:ssä luetelluissa kohteissa varmistetaan muiden tarkastusten yhteydessä, että tupakointi on kielletty ja tupakointikieltoja noudatetaan. Tupakkalain mukaista säännöllistä valvontaa suoritetaan mm. Elintarvikelain ja terveydensuojelulain mukaisten kohteiden, esimerkiksi ravintoloiden, päiväkotien ja oppilaitosten, lastensuojeluyksiköiden, uimarantojen tarkastusten yhteydessä. Valvonnan pääpaino on toimijoiden neuvonnassa ja ohjauksessa sekä toimijoiden omien valvontakäytäntöjen selvittämisessä.

Tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevilla tarkastuskäynneillä ilmassa voidaan todeta olevan tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden savua tai höyryä, jos se on nähtävissä, haistettavissa tai tunnettavissa. Savun ja höyryn kulkeutuminen voidaan lisäksi selvittää myös merkkiainetutkimuksella. Aistinvarainen arviointi tupakkakieltojen ja rajoitusten valvonnassa on suositeltavin menetelmä savun tai höyryn havainnointiin, sillä mittausmenetelmät niiden havaitsemiseksi ovat rajalliset. Valvonnassa huomioidaan myös tupakointikiellosta informoivat opasteet ja tupakointikieltojen rikkomiseen viittaavat merkit esimerkiksi tupakantumpit tupakointikieltoalueilla.

Suunnitelmakaudella kiinnitetään omana painopisteenä huomiota tupakointikieltokohteissa kohdekohtaiseen riskinarviointiin. Painopiste on kuvattu tarkemmin painopistevalvontaa käsittelevässä kohdassa. Valvonta tehdään ja kirjataan osana terveydensuojelulain mukaista valvontaa. Mikäli tarkastuksella havaitaan merkittäviä puutteita tai epäkohtia, tehdään tupakkalain mukainen ennalta suunnitteleman tarkastus, joka dokumentoidaan valvontarekisteriin.

2.6 Hallinnolliset menettelyt

Tupakka- ja nikotiinituotteiden myyntitoiminta on luvanvaraista ja Päijät-Hämeen ympäristöterveys käsittelee myyntilupahakemukset tukku- ja vähittäismyyntiin. Hakemuksen tullessa vireille tarkastetaan toimitetut asiakirjat ja kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella asiassa tehdään joko asiakirjatarkastus tai kohde ja sen myyntijärjestelyt tarkastetaan paikan päällä. Asiakirjojen perusteella myynnistä tehdään viranhaltijapäätös. Toimijalta peritään ympäristöterveyden taksan mukainen maksu sekä päätöksestä että vuosittaisesta valvonnasta myyntipisteiden mukaan. Mikäli myynnissä tapahtuu lainsäädännön laiminlyöntejä eikä toimintaa korjata valvonnassa annetuista kehoituksista huolimatta ympäristöterveysjohtaja voi peruuttaa myyntiluvan joko määräajaksi tai kokonaan.

3 VALVONNAN PAINOPISTEET

Tupakkalain valvonnan painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan mahdollisista lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat uudet tarpeet. Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2025–2028 valtakunnallisten painopisteiden tarkoituksena on edesauttaa tupakkalain ja tupakkapolitiikan tavoitteiden toteutumista.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontasuunnitelman 2025–2028 yhtenä teemana on tietoperusteinen valvonta. Tupakkalaissa tarkoitettujen tietojen keräämiseen käytetään keskitettyä toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä Vatia sekä vähittäismyyntilupien ja tukkumyynti-ilmoitusten Turre-rekisteriä. Tiedot on tärkeää kirjata järjestelmiin ajantasaisesti ja oikein, jotta tiedot ovat valvontayksikön käytössä ja raportoituvat asianmukaisesti. Valvontayksikössä valvontatietojen oikeellisuuden varmistamiseksi asetetaan oma painopiste. Omat valvonnan painopisteet, niiden toteutus ja raportointi on kuvattu asiaa koskevassa taulukossa.

Valvontayksikössä toteutetaan myös valtakunnallisia painopisteitä ohjelmakaudella soveltuvien osin. Lupa- ja valvontaviraston (ent. Valvira) antamaa painopisteisiin liittyvää tarkempaa ohjausta seurataan ja koulutustilaisuuksiin osallistutaan. Valtakunnalliset painopisteet, niiden toteutus ja raportointi on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Taulukko 2. Tupakkalain valvonnan valtakunnalliset painopisteet

Painopiste	Toteutus, seuranta ja raportointi valvontayksikössä
Savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta	Valvomme savuttomien nikotiinituotteiden myyntiä tupakkalain vaatimalla tavalla huomioiden mm. ikärajavalvonta. Tuotteiden myyntipaikkojen joukossa on todennäköisesti sellaisia valvontakohteita, joilla ei ole kokemusta tupakkalain alaisten tuotteiden myynnistä, mikä huomioidaan valvontakohteen riskinarvioinnissa sekä neuvonnassa ja ohjauksessa valvontakäynneillä. Painopisteen toteutumista valvontayksikössä seurataan lakialan valvonnan pienryhmässä ja toteumasta raportoidaan osavuosi-katsauksissa.
Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa	Turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyssjärjestelmän mukainen yksilöllinen tunnistus ovat pakollisia tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakauksissa. Tupakkalain mukaisessa myynnin valvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että kaikissa tupakkatuotteissa on tupakkalain edellyttämät turvaominaisuus- ja jäljitettävyyssmerkinnät. Jäljitettävyyttä koskevien

	tietojen oikeellisuutta tarkistetaan myös jäljitettävyyssjärjestelmän toissijaisesta tietovarastosta. Tupakkatuotteiden laittoman kaupan ehkäisemiseksi valvonnan toteuttamisessa kiinnitetään huomiota viranomaisyhteistyön luomiseen ja vaikiinnuttamiseen sekä yhteistyön toimivuuteen etenkin tilanteissa, joissa sääntelyä ei ole noudatettu. Painopisteen avulla varmistetaan, että tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten laittoman kaupan ehkäisyä koskevien pakollisten pakkausmerkintöjen valvontaa suoritetaan osana myyntipaikan valvontaa silloin, kun tarkastus kattaa myös vähittäismyyntipakkausten merkinnät. Painopisteen toteutumista valvontayksikössä seurataan lakialan valvonnan pienryhmässä ja toteuma raportoidaan osavuositarkastuksissa.
Etämyynti	Etämyyntikiellon piirissä olevien tuotteiden myyntiin internetin välityksellä puututaan. Etämyynnin valvonta edellyttää perinteisten valvontakäytäntöiden rinnalle uusia toimintatapoja. Valvontaa on mahdollista toteuttaa kirjallisin menettelyin ja ohjeistuksin. Myyntipaikkoihin toteutettavien tarkastuskäyntien yhteydessä kiinnitetään valvonnassa huomiota myös etämyyntiin. Painopisteen toteutumista valvontayksikössä seurataan lakialan valvonnan pienryhmässä ja raportoidaan osavuositarkastuksissa.
Markkinointi	Tupakkalaissa säädettyjä tuotteita koskee ehdoton markkinointikielto. Markkinointikiellon valvontaa haastavat markkinoinnin moninaiset kanavat ja toteuttamisen tavat, kuten sosiaalinen media. Valvonnassa kiinnitetään huomioita markkinointikieltoa koskevan sääntelyn noudattamiseen paitsi vähittäismyyntipaikoissa, myös verkko- ja sosiaalisen median sivustoilla ja tileillä. Valvonnan toteuttamisessa kiinnitetään huomioita viranomaisyhteistyön sujuvuuteen paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. Painopisteen toteutumista valvontayksikössä seurataan lakialan valvonnan pienryhmässä ja raportoidaan osavuositarkastuksissa.

Ehkäisevä päihdetyö	Tavoitteena on kehittää yhteistyötä niin, että yhteistyön tulokset tukisivat tupakkalain sekä ennalta ehkäisevää päihdetyötä säädetyn lain tavoitteita. Yhteistyötä kehitetään muun muassa laatimalla tapahtumatoimijoille ohjausta tapahtumiin liittyvään tupakkalain mukaiseen toimintaan ja savuttomuuden edistämiseen. Osallistutaan Päijät-Hämeen ennalta ehkäisevän päihdetyön koordinaatioryhmän kokouksiin. Tuetaan ennalta ehkäisevää päihdetyötä terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä, etenkin lasten ja nuorten kohteissa. Ympäristöterveys edistää suunnitelmakauden painopistetoimena tupakkalain mukaisiin kohteisiin/toimintoihin kohdistuvaa ohjaus- ja valvontatyötä seudullisen päihdetyön koordinaatioryhmän kautta esimerkiksi esittelemällä uuden tupakkalain asettamia vaatimuksia julkisissa tiloissa, yleisillä uimarannoilla ja tapahtumissa. Työryhmässä on kuntaedustus mm. sivistystoimesta sekä kuntien hyvinvointikoordinaattorit, joiden kautta ohjausta saadaan jaettua laajasti myös kuntaorganisaatioihin. Ajankohtaisista asioista tiedotetaan myös viestinnän kanavien kautta. Ehkäisevän päihdetyön yhteistyötä ja toimenpiteitä esitellään lakialan valvonnan pienryhmässä ja toimenpiteet kirjataan muistioon. Toimenpiteet esitellään lautakunnalle osavuosisuorannoissa.
-----------------------------------	---

Taulukko 3. Tupakkalain valvonnan omat painopisteet vuosina 2025–2028

Painopiste	Toteutus, seuranta ja raportointi valvontayksikössä
Paikallinen riskinarviointi myynnin valvontakohteissa sekä tupakointikielto-kohteissa	Toteutetaan kohteiden päälakialan tarkastusten yhteydessä. Myyntikohteissa 2026–2027 ja tupakointikieltokohteissa 2025–2027. Tarkastuksen perusteella arvioidaan kohteen kokonaisriskit ja määritellään mm. tarkastustiheys. Mikäli asiasta ei saada valtakunnallista ohjausta laaditaan itse tarvittavat ohjeet. Painopisteen toimenpiteitä esitellään lakialan valvonnan pienryhmässä ja raportoidaan osavuosisiraporteissa.
Valvontatietojen oikeellisuus	Ohjelmakaudella kiinnitetään huomiota valvontatietojen oikeellisuuteen valtakunnallisissa rekistereissä. Savuttomuuden valvonnassa painopisteenä on varmistaa, että kaikilla savuttomuuden valvontakohteilla on myös tupakkalain mukainen toiminta kirjattuna valtakunnalliseen valvontatietojärjestelmään. Myyntin osalta vertaillaan vuosittain valtakunnallisen tupakkarekisterin (Turre) sekä valvontatietojärjestelmän (Vati) kohdetietoja ja tarvittaessa korjataan virheet. Painopisteen toimenpiteitä esitellään lakialan valvonnan pienryhmässä ja raportoidaan osavuosisiraporteissa.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontasuunnitelman 2025–2028 yhtenä teemanä on tietoperusteinen valvonta. Tupakkalaissa tarkoitettujen tietojen keräämiseen käytetään keskitettyä toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä Vatia sekä vähittäismyyntilupien ja tukkumyynti-ilmoitusten Turre-rekisteriä. Tiedot on tärkeää kirjata järjestelmiin ajantasaisesti ja oikein, jotta tiedot ovat valvontayksikön käytössä ja raportoituvat asianmukaisesti. Suunnitelmakaudella tietojen oikeellisuutta seurataan valtakunnallisten rekisterien kautta vertailemalla niiden tietojen yhdenmukaisuutta järjestelmistä saatavien keskeisten kohdetietojen osalta. Tämän lisäksi terveydensuojelun mukaisissa kohteissa tarkastetaan valvonnan yhteydessä, että tarvittavat

kohteet on lisätty valtakunnallisessa rekisterissä tupakkalain mukaisiksi kohteiksi myös savuttomuuden valvonnan osalta. Valvontatiedot palvelevat valvontayksikön oman toiminnan suunnittelua sekä alueellisen ja valtakunnallisen tilannekuvan ylläpitoa.

Valvontatietojen ajantasaisuutta ja oikeellisuutta seurataan lakialan valvonnan omassa pienryhmässä ja raportoidaan osavuosisikatsauksissa.

4 VALVONTAMAKSUT

Suoritteista peritään tupakkalain mukaisesti ympäristöterveyden maksutaksan mukaisia maksuja. Maksut koskevat vähittäismyyntilupahakemuksen, tukkumyynti-ilmoituksen sekä vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen käsittelyä, joiden suuruus perustuu viranomaiselle aiheutuneiden kustannusten määrään. Lisäksi kunta perii myyntipistekohtaisen valvontamaksun siltä, jolla on uuden tai vanhan tupakkalain nojalla myönnetty vähittäismyyntilupa, sekä siltä, joka on tehnyt uuden tupakkalain mukaisen tukkumyynti-ilmoituksen. Tupakkalain elokuussa 2025 voimaan tulleen muutoksen myötä savuttomat nikotiinituotteet tulivat tupakkalain mukaan ilmoitettaviksi sekä valvottaviksi tuotteiksi ja näin ollen myös maksutaksan piiriin.

Kaikki tupakkalain mukaisen valvonnan kustannukset katetaan vuosittaisista myynnin valvontamaksuista saaduilla tuloilla. Muu tupakkalain mukainen valvonta on maksutonta.

5 RISKINARVIOINTI JA VALVONNAN KOHDENTAMINEN

Tupakkalain suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevat kohteet on tarkastettava riittävällä laajuudella ja siten, että oleellimmat tupakkalain näkökohdat tulevat tarkastuksissa huomioiduksi.

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä siirrytään myös tupakkatuotteiden myynnin valvonnassa sekä savuttomuuden valvonnassa kohdekohtaiseen riskinarviointiin asteittain vuodesta 2025 alkaen. Tämän toteuttamiseksi kohdekohtainen riskinarviointi asetetaan omaksi valvonnan painopisteeksi. Painopistettä ja sen perusteita on kuvattu tarkemmin seuraavassa sekä omia painopisteitä koskevassa taulukossa.

Valvontakohteiden valvontatarpeen lähtökohtana käytetään tukku- sekä vähittäismyynnin valvonnassa tarkastustiheyttä 0,5 ja tupakointikieltojen ja rajoitusten valvonnassa tarkastustiheyttä 0,3. Kohdekohtaista tarkastustiheyttä lisätään tai vähennetään paikallisen riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheyden muutoksen perusteena voi olla esimerkiksi toimijan aikaisempi toiminta tai tietyn tyyppisessä toiminnassa aiemmin tunnistetut yleiset riskit kuten tupakkalain alaisten tuotteiden

myyntipaikan sijainti oppilaitosten läheisyydessä. Korkeamman riskin kohteisiin valvontaa voidaan kohdistaa enemmän, mikä lisää valvonnan vaikuttavuutta, vaikka valvonnan kokonaismäärä ei itsessään muutu. Vähittäismyyntipaikkojen kohdekohtainen riskinarviointi suoritetaan valvontatarkastusten yhteydessä vuosina 2026–2027. Kohdekohtainen tarkastustiheys kirjataan Vati-järjestelmään ja perustellaan toimijalle tarkastuskertomuksessa.

Savuttomuuden valvonnassa kohteiden riskinarviointi tehdään suunnitelmakaudella omana painopistetyönä säännöllisen valvonnan tarkastusten yhteydessä kohteen päälakialan tarkastustiheyden mukaisesti vuosina 2025–2027. Kohdekohtainen tarkastustiheys kirjataan Vati-järjestelmään ja perustellaan toimijalle tarkastuskertomuksessa. Asiaa on kuvattu tarkemmin oman painopistevalvonnan luvussa.

Savuttomien nikotiinituotteiden valvonta tuli tupakkalain piiriin elokuussa 2025 voimaan tulleessa tupakkalain uudistuksessa. Tämä tuoteryhmä on erittäin haasteellinen ja aikaa vievä valvottava hyvin monenlaisten tuotteiden ja merkintöjen takia. Lisäksi valvonnan painopisteitä on asetettu valvontaan useita. Tämän takia myynnin valvonnan tarkastuksiin käytettävää aikavarausta lisätään vuodesta 2026 eteenpäin 0,6 h/tarkastus. Lisäksi muutosta hakeneille toimijoille on tehtävä ja toimitettava uudet myyntilupatodistukset, johon varataan suunnitelmallista resurssia 10 htp vuoden 2026 alkuun.

Taulukko 4. Tupakka- ja lääkelain mukaisten valvontakohteiden määrät ja tarkastukset kohdetyypeittäin vuonna 2026

Tupakka- ja lääkelain mukainen kohdetyyppi	Kohdemäärä 2026	Tarkastukset 2026
Tupakointikiellot ja rajoitukset		
Ravintola tai muu ravitsemusliike, jossa on erillinen tupakointitila	1	1
Myyntipaikat		
Tupakkatuotteiden vähittäismyynti	83	38
Nikotiinikorvaustuotteiden myyntilupa-asiat, myynti ja esilläpito	57	28

6 HENKILÖSTÖVOIMAVARAT

Ympäristöterveydessä varataan riittävät henkilöstöresurssit myynnin, tupakointitilojen, asuinyhteisöjen tupakointikieltojen valvontaan sekä ennakoivaan työhön ja sidosryhmäyhteistyöhön. Valvontaan käytettävissä oleva henkilöstöresurssi on esitetty valvontasuunnitelman yleisessä osassa.

Tupakka- ja lääkelain mukaiseen valvontaan on nimetty vastuuhenkilöt, jotka suorittavat valvontaa. Vastuuhenkilöt myös seuraavat Lupa- ja valvontaviraston ohjausta ja osallistuvat koulutustilaisuuksiin.

7 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Tupakkavalvonnan tiedonkeruu tapahtuu valtakunnallisessa Vati-järjestelmässä sekä TURRE-tupakkarekisterissä. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan valvontayksikössä kolmannesvuosittain. Toteuma läpikäydään kolmannesvuosittain vastuualueen kuukausipalaverin yhteydessä. Toteumaa verrataan valvontasuunnitelmaan ja edellisen vuoden saman ajankohdan tilanteeseen, jolloin voidaan tehdä johtopäätöksiä toteuman kehittymisestä vuoden loppua kohti. Tiimipalaverissa arvioidaan senhetkistä resurssia valvontasuunnitelman toteutumiseksi ja tarvittaessa tehdään henkilökohtaisiin valvontasuunnitelmiin muutoksia, jotta suunniteltu valvonta saadaan toteutettua.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden omia seurattavia laatumittareita ovat hakemusten käsittelyaikojen ja tarkastuskertomusten lähettämisajkojen seuraaminen, hallinnollisten toimenpiteiden loppuunsaattaminen, valvojakohtaisten valvontasuunnitelmien toteutuminen ja ennakoivan valvontatyön, kuten viestinnän toteuman seuranta. Suunnitelmakauden aikana seurataan myös yhteistyön kehittymistä ehkäisevän päihdetyön kanssa, laittoman kaupan torjuntatoimia sekä tupakoinnin vähentämiseksi tehtyjä muita toimenpiteitä.

Valvontasuunnitelman toteuman seuranta ja raportointi ympäristöterveyslautakunnalle sekä Lupa- ja valvontavirastolle on käsitelty valvontasuunnitelman yleisessä osassa.

Eläinlääkinnän valvontasuunnitelma 2025–2028

Päijät-Hämeen ympäristöterveys

PÄIJÄT-HÄMEEN YMPÄRISTÖTERVEYS
Hollola

Päivitys vuodelle 2026

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	4
1.1 Eläinlääkintähuolto kunnassa	4
1.2 Toimintaympäristö	4
2 Eläinlääkintäpalvelut	5
2.1 Henkilöstö ja resurssit	5
2.2 Henkilöstön pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	6
2.3 Tietojärjestelmät	7
2.4 Yhteistyö ja viestintä	7
2.5 Toimipisteet ja varustelu	8
2.6 Peruseläinlääkintä virka-aikana	10
2.7 Peruseläinlääkintä päivystysaikana	11
2.8 Terveysterveysto, Naseva ja Sikava	12
3 Valvontatehtävät	12
3.1 Yhteenveto valvontakohteista	13
3.2 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	13
3.3 Eläinten terveyden valvonta	15
3.3.1 Eläintautivalmius	15
3.3.2 Siipikarjan salmonellavalvonta	16
3.3.3 Vapaaehtoinen Maedi-Visna ja CAE-terveysvalvonta	18
3.3.4 Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta	18
3.3.5 Muu tautivalvonta	20
3.4 Sivutuotevalvonta (BSE-näytteet)	20
3.5 Eläinten merkintä ja rekisteröinti	21
3.6 Eläinten keinollinen lisääntyminen	22
3.7 Elintarvikelain mukainen alkutuotannon valvonta	22
3.7.1 Maitohygieniatarkastukset	22
3.7.2 Siipikarjatilojen hygieniavalvonta	23
3.7.3 Kalantuotannon valvonta	24
3.8 Eläinten sisämarkkinakauppa sekä maahantuonnit/-viennit ja siirrot EU:n ulkopuolisista maista	25
3.9 Lääkkeiden käytön valvonta	25
4 Vahvistetut maksut	26
4.1 Klinikkamaksut	26
4.2 Päivystyspuhelinmaksut	27

4.3	Subventiot 2025	27
5	Asiakasvalitukset	27
6	Vakuutukset	28
7	Tilastointi	28
8	Seuranta ja raportointi	28
9	Suorite-ennusteet 2026	30
	Liite 1. Resurssitarpeen kartoitus	31
	Liite 2. Koulutussuunnitelma	33

1 JOHDANTO

1.1 Eläinlääkintähuolto kunnassa

Eläinlääkintähuoltoon kuuluvina velvoitteina Päijät-Hämeen ympäristöterveys huolehtii peruseläinlääkintäpalvelujen ja kiireellisen eläinlääkärin avun järjestämisestä, eläinten hyvinvoinnin valvonnasta, eläinperäisen alkutuotannon elintarvikevalvonnasta, ante mortem- lihintarkastuksesta, eläintautien valvonnasta ja vastustuksesta, sivutuotevalvonnasta, eläinten merkinnän ja rekisteröinnin sekä eläinten tuonnin ja viennin valvonnasta.

Ruokavirasto laatii monivuotisen valtakunnallisen eläinlääkintähuollon ohjelman (EHO), joka ohjaa kuntia valvontasuunnitelman laatimisessa. Valvontaa toteutetaan Ruokaviraston ohjaamana. Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmassa on kuvattu eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan ja eläinlääkäripalveluiden järjestäminen Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toiminta-alueella. Valvontasuunnitelmassa on huomioitu valtakunnallisessa ohjelmassa kunnille vuodelle 2026 määritelty painopiste, joka on eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutuminen eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä.

1.2 Toimintaympäristö

Päijät-Hämeen ympäristöterveys vastaa eläinlääkintähuollon järjestämisestä Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan, Iitin, Kärkölän, Orimattilan, Padasjoen ja Sysmän kuntien alueella. Toiminnasta vastaavat ympäristöterveysjohtaja ja eläinlääkintähuollon päällikkö.

Suurimmassa osassa Päijät-Hämeen ympäristöterveyden jäsenkunnista tuotantoeläintalous on edelleen merkittävä elinkeino. Kunnaneläinlääkärit tekevät vuodessa noin 2800 tilakäyntiä ja vastaanottokäyntejä on noin 11 000 kappaletta. Valvontatehtäviä tehdään noin 550 vuodessa. Tilakäyntien määrän ennustetaan hieman laskevan ja vastaanottokäyntien määrän säilyvän melko ennallaan. Vapaa-ajan asukkaiden runsas määrä lisää lomakausina huomattavasti lemmikkieläinpotilaiden määrää alueella.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toiminta-alueella toimii myös lukuisia yksityisiä eläinlääkäripalvelujen tarjoajia, mikä on huomioitu toiminnan järjestämisessä. Lahdessa on viisi pieneläimiin erikoistunutta eläinlääkäriasemaa, Hollolassa kaksi sekä Hartolassa, Heinolassa ja Padasjoella yksi. Tämän lisäksi Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella on pieneläin-, hyötyeläin- ja hevospraktiikkaa sekä tuotantoeläinten terveydenhuoltotyötä tekeviä yksityisiä eläinlääkäreitä. Osalla pieneläinklinikoista on vastaanottotoimintaa myös iltaisin.

2 ELÄINLÄÄKINTÄPALVELUT

2.1 Henkilöstö ja resurssit

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden palveluksessa on 10 kunnaneläinlääkäriä, kaksi eläintenhoitajaa sekä kolme valvontaeläinlääkäriä. Eläintenhoitajat työskentelevät kunnaneläinlääkärin kanssa hoitaen asiakaspalvelutehtäviä ja avustaen potilas-työssä. Valvontaeläinlääkärit vastaavat pääosin eläinsuojelu- ja eläintautiasioiden valvontatehtävistä, jotka korvataan valtion varoista. Kunnaneläinlääkärit avustavat tarvittaessa valvontaeläinlääkäriä, hoitavat kiireellisiä valvontatehtäviä esimerkiksi päivystyksessä sekä vastaavat lisäksi kunnalle kuuluvista valvontatehtävistä, kuten eläinperäisen alkutuotannon hygieniavalvonnasta. Kaikki kunnaneläinlääkärit tekevät peruseläinlääkintää, lisäksi kunnaneläinlääkäreille on osoitettu erityiset vastualueet.

Pidempien vuosilomien, perhevapaiden ja sairauslomien ajaksi eläinlääkintähuoltoon on palkattu ulkopuolisia sijaisia. Eläinlääkintähuollon resurssit ovat riittävät eläinlääkäripalveluiden järjestämiseen. Eläintenhoitajien tehtävien perustaminen ja päivystysjärjestelyiden kehittäminen on parantanut kunnaneläinlääkäreiden työssä jaksamista. Valvontaeläinlääkäreiden liiallisen työmäärän purkamiseksi perustettiin valvontaeläinlääkärin määräaikainen virka keväällä 2025. Viran täyttöä jatketaan vuoden 2026 loppuun. Lisäksi kunnaneläinlääkäreiden työpanosta käytetään valvontatehtävien hoitoon.

Eläinlääkintähuollon kokonaishenkilöstöresurssi vuonna 2026 on 15,9 htv. Elintarvikelain mukaisiin valvontatehtäviin on osoitettu 0,2 htv.

Taulukko 1. Eläinlääkintähuollon henkilökunta ja vastualueet 2026

Virkanimike	Toimipiste	Vastualue
eläinlääkintähuollon päällikkö	Asikkala	hallinto, tuotantoeläinten terveydenhuolto
kunnaneläinlääkäri, valmiuseläinlääkäri	Orimattila	eläintaudit, tuotantoeläinten terveydenhuolto
kunnaneläinlääkäri, valmiuseläinlääkäri	Asikkala	eläintaudit, vesiviljelyvalvonta
kunnaneläinlääkäri, valmiuseläinlääkäri	Hollola	siipikarjan hygienia - ja salmonellavalvonta, eläintaudit
kunnaneläinlääkäri	Kärkölä	eläinten ammattimaisen pidon valvonta, eläinten vienti (Traces)
kunnaneläinlääkäri, pohjoinen alue	Asikkala, Heinola	toimiminen eri toimipisteissä, pieneläinlääkinnän kehittäminen
kunnaneläinlääkäri	Iitti	eläinten vienti (Traces), vierasainenäytteet, tuotantoeläinten terveydenhuolto

kunnaneläinlääkäri	Heinola	pieneläinlääkinnän kehittäminen, tuotantoeläinten terveydenhuolto, erityisesti siat
kunnaneläinlääkäri	Sysmä	tuotantoeläinten terveydenhuolto
kunnaneläinlääkäri, eteläinen alue	Hollola, Orimattila	toimiminen eri toimipisteissä, hevospraktiikan kehittäminen
valvontaeläinlääkäri	Orimattila	eläinsuojelu, eläintaudit, sivutuotevalvonta, eläinten tuonti ja vienti, merkintä ja rekisteröinti
valvontaeläinlääkäri, valmiuseläinlääkäri	Orimattila	eläinsuojelu, eläintaudit, sivutuotevalvonta, eläinten tuonti ja vienti, merkintä ja rekisteröinti
ympäristöterveyskoordinaattorit	Hollola	toimistotyöt, raportointi

Orimattilan länsiosan peruseläinlääkinnän palvelut järjestää erillisellä sopimuksella Helsingin yliopistolliselta tuotantoeläinsairaaltalta.

2.2 Henkilöstön pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Päijät-Hämeen ympäristöterveydenhuollon kunnan- ja valvontaeläinlääkäreillä on eläinlääkärin koulutus. Muissa EU/ETA-maissa kuin Suomessa eläinlääkärin pätevyyden hankkineiden tulee osoittaa eläinlääkintähuoltoasetuksen (1031/2009) 2 §:n mukainen Ruokaviraston hyväksymä tutustuminen alan lainsäädäntöön. Virkaan valittavan henkilön pätevyys tarkistetaan alkuperäisestä tutkintotodistuksesta. Eläinlääkärin sijaiseksi valittavien pätevyys tarkistetaan Ruokaviraston ylläpitämästä eläinlääkärirekisteristä. Eläintenhoitajat ovat suorittaneet eläintenhoitajan tutkinnon, toinen heistä on valmistunut myös klinikkaeläinhoitajaksi.

Jokaisella kunnaneläinlääkärillä tulee olla mahdollisuus osallistua peruseläinlääkinnän, oman erikoisosaamisalueensa sekä valvontatehtäviin liittyviin koulutuksiin. Näitä ovat Ruokaviraston ja ESAVIN järjestämät maksuttomat koulutus- tai neuvottelupäivät sekä tämän lisäksi esim. Suomen Eläinlääkäriliiton, Fennovet Oy:n, eläinlääkäreiden erikoisyhdistysten ja Helsingin yliopiston järjestämät koulutukset. Erityisesti huolehditaan kouluttautumisesta ja ammattiosaamisen kehittämisestä tuotantoeläinten terveydenhuollon sekä eri eläinlajien akuuttihoidon osalta. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat valmiuseläinlääkäreille järjestettyihin koulutuksiin ja harjoituksiin. Koulutuspäivien määrän tulisi olla 8–10 päivää vuodessa eläinlääkäriä kohden. Eläintenhoitajille järjestetään koulutusta työpaikalla ja he osallistuvat työtehtäviinsä liittyviin koulutuksiin. Kehityskeskusteluiden yhteydessä tehdään henkilökohtaiset koulutussuunnitelmat. Koulutus- ja henkilöstösuunnitelma on laadittu osana talousarvioprosessia.

2.3 Tietojärjestelmät

Eläinlääkintähuollossa pyritään teknologian hyödyntämiseen ja tietojärjestelmien sekä rekisterien tehokkaaseen käyttöön. Jotta tietojärjestelmien käyttö olisi mahdollisimman sujuvaa, osallistutaan niitä koskeviin koulutuksiin. Mahdollisia kehitettäviä kohteita ovat muun muassa mobiilipalvelujen käyttöönotto, tietotekniikan hyödyntäminen tilastoinnissa ja raportoinnissa sekä nettiajanvarauksen kehittäminen.

Alkutuotannon valvontakäynnit kirjataan valtakunnalliseen VATI-järjestelmään. Eläinten hyvinvointiin, eläintauteihin ja merkintään ja rekisteröintiin liittyvät viranomaisarkistukset ja päätökset raportoidaan Ruokavirastolle sähköisellä lomakkeella. Viranhaltijapäätökset, lausunnot ja eläinten hyvinvointivalvonnan asiakirjat viedään CaseM-tiedonhallintajärjestelmään, joka toimii myös niiden arkistona. Kuntalaskutuksen suoriteraportointi ja -tilastointi tehdään Opiferus Kvanto-ohjelmalla.

Ruokaviraston viranomaiselle tarkoitetun suljetun palvelun Pikantin käyttöoikeudet ovat kaikilla eläinlääkäreillä. Kaikilla eläinlääkäreillä on myös käyttöoikeudet Ruokaviraston koirarekisterin viranomaiskäyttöön, valvontaeläinlääkäreillä lisäksi nauta- sekä lammas- ja vuohirekisteriin. Valvontaeläinlääkäreillä on käyttöoikeudet eläintenpito-kieltorekisteriin. ELKE on valtakunnallinen eläinten lääkitsemisen seurantakokonaisuus, jonka kautta seurataan mikrobilääkkeiden käyttöä (Vetportti). Mikrobilääkkeiden käyttötiedot siirtyvät automaattisesti eläinlääkinnän potilasohjelmasta Ruokaviraston Vetporttiin. TRACES NT on järjestelmä, jolla laaditaan terveystodistuksia EU:n sisämarkkinakaupassa; TRACES NT-järjestelmää käyttävät valvontaeläinlääkärit ja osa kunnaneläinlääkäreistä.

Kunnaneläinlääkäreillä ja eläintenhoitajilla on käytössä KliniQ- eläinlääkintäohjelma, jossa on yhteinen potilastietokanta sekä ajanvarausjärjestelmä. Kunnaneläinlääkärit käyttävät nauta- ja sikatilojen terveydenhuoltotyössä valtakunnallisia terveydenhuollon seurantajärjestelmiä Nasevaa ja Sikavaa. Nautojen lääkitystiedot siirtyvät potilasohjelmasta rajapinnan kautta Nasevan sähköiseen lääkekirjanpitoon. Kunnaneläinlääkärit ja eläintenhoitajat käyttävät potilastyössä myös muun muassa Hippoksen Heppa-järjestelmää ja Kennelliiton Omakoira-järjestelmää.

Eläinlääkintäohjelma KliniQ päivittäminen ja kehittäminen takaavat uuden eläinlääkintähuoltolain mukaiset raportoinnit ja asiakasmaksut eläinlääkintähuollossa. Ohjelman raportointiominaisuuksiin perehtyminen, ohjelmassa olevien toimintojen kehittäminen ja eläinlääkäreiden perehdytys ohjelman käyttöön ovat avainasemassa lakimuutoksen astuessa voimaan 2026.

2.4 Yhteistyö ja viestintä

Valvontaa tehdään tiiviissä yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten kanssa. Yhteistyötahoja valvonnassa ovat poliisi, Ruokavirasto, Ely-keskus, ympäristöviranomaiset, rakennusvalvonta, terveydensuojelu sekä pelastus-, sosiaali- ja terveystoimi. Moniongelmaisissa kohteissa pyritään tekemään yhteistarkastuksia muiden viranomaisten kanssa. Poliisiyhteistyön tiivistäminen on vuoden 2026 kehittämiskohde. Kaikki kunnaneläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit osallistuvat Ruokaviraston järjestämille

kunnaneläinlääkärien neuvottelupäiville. Valvontaeläinlääkärit ja eläinlääkintähuollon päällikkö osallistuvat kuukausittain järjestettäviin valvonnan aamuihin.

Eläinsuojeluvalvontatyötä tekevät eläinlääkärit osallistuvat Välitä Viljelijästä-verkoston toimintaan ja tekevät tiivistä yhteistyötä eläinsuojeluyhdistysten kanssa. Sidosryhmille, kuten maataloustuottajille, järjestetään koulutusta mm. eläinten ensiavusta yhteistyössä järjestöjen, kuten MTK:n, kanssa. Eläinpelastustoimintaa hoitaviin tahoihin pidetään säännöllisesti yhteyttä sujuvan yhteistyön varmistamiseksi (esim. Herralan VPK).

Erityistilanteita varten ympäristöterveydenhuollossa on häiriötilannesuunnitelma sisältäen hälytyskaavion ja nimetyn epidemiaselvitystyöryhmän poikkeustilanteita varten (ruokamyrkytykset, eläinperäisten elintarvikkeiden välityksellä leviävät tartuntataudit, zoonoosit). Häiriötilanteisiin varautumista on esitelty omassa luvussaan.

Ympäristöterveydenhuollon osalta pääasiallinen tiedotusvastuu on ympäristöterveysjohtajalla, joka koordinoi ja jakaa tiedottamisvastuuta eri tilanteissa. Viestintään kuuluvat tiedottaminen, neuvonta ja opastus sekä asiakaspalvelu. Asiakaskäynneillä tehtävän suullisen tiedottamisen lisäksi käytetään sosiaalista mediaa, kuten somekanavia, ja internet-sivuja, lehti-ilmoituksia, vastaanotoilla ja tilakäynneillä jaettavia tiedotteita, paikallisten järjestöjen (esim. MTK) yhteissähköpostitusta sekä yhteistyökumppaneiden tiedonvälityskanavia.

Asiakastyytyväisyyttä seurataan jatkuvasti vastaanotoilla ja sähköpostitse saatujen asiakaspalautteiden kautta, erillisen asiakaspalautejärjestelmän avulla sekä erikseen projektina toteutetuilla kyselyillä.

2.5 Toimipisteet ja varustelu

Kaikissa Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toimipisteissä on vastaanottotilat lemmikkieläinten hoitoa varten. Kunnaneläinlääkäreiden toimipisteissä on vähintään peruseläinlääkinnän edellyttämä varustelutaso. Potilasturvallisuuteen vaikuttavat asiat, kuten mm. pieneläinvaaka sekä lisähappi anestesiapotilaille ja työturvallisuuteen liittyvät varusteet, kuten astutusliinat, kuonokopat, kissahanskat ja turvasaappaat on käytössä jokaisessa toimipisteessä. Työturvallisuuden kannalta välttämättömät suojavarusteet esimerkiksi eläintautinäytteenottoja varten on kunnan- ja valvontaeläinlääkärien sekä eläintenhoitajien saatavilla kaikissa toimipisteissä (eläintautivalmiuslaitikot).

Vastaanotolla ja tilakäynneillä käytettävä ultraäänilaitte on käytössä kaikissa toimipisteissä. Instrumenttien sterilointiin vastaanotoilla on autoklaavi tai kuumailmasterilattori. Vastaanotoilla on käytettävissä ultraäänilaitte hammaskiven poistoon pieneläimille. Vastaanotoilla on myös mikroskooppi ja lämpökaappi tavanomaisten näytteiden tutkimiseen. Sähköinen hammasraspi hevosten hammashoitoihin on Asikkalan, Hollolan, litin ja Orimattilan toimipisteissä. Tämän lisäksi eläinlääkäreillä on käytössä itse hankkimiaan laitteita ja välineitä. Kaikilla eläinlääkäreillä ja eläintenhoitajilla on käytössään kannettava tietokone ja matkapuhelin.

Päivystysluonteinen yöpyminen on mahdollista Asikkalan, Heinolan, Hollolan, litin ja Kärkölän toimipisteissä. Sysmässä on päivystysasunto sijaisten käyttöön.

Toimipisteissä on puhelinaika arkiaamuisin klo 8–9 ajanvarauksia varten, litissä klo 9.30 saakka. Virka-aikana eläinlääkärit ovat tavoitettavissa kiireellisiä asioita varten matkapuhelimista. Akuutteja sairastapauksia lukuun ottamatta praktiikka perustuu ajanvarauksella sovittuihin käynteihin vastaanotolla tai tiloilla. litin ja Sysmän vastaanotoilla toimii aamupäivisin vastaanotto ilman ajanvarausta.

Asikkalan ja Padasjoen toimipiste

Kustaankuja 2

17200 Vääksy

Asikkalan ja Padasjoen kunnaneläinlääkärit 044 480 1172, 044 480 1180

Heinolan toimipiste

Höylääjäntie 2

18200 Heinola

Heinolan kunnaneläinlääkäri 044 480 1175

Hollolan toimipiste

Parinpellontie 2 B

16710 Hollola kk

Hollolan kunnaneläinlääkäri 044 480 1176

litin toimipiste

Rautatienkatu 27

47400 Kausala

litin kunnaneläinlääkäri 044 480 1177

Kärkölän toimipiste

Rinnetie 2 as 1

16600 Järvelä

Kärkölän kunnaneläinlääkäri 044 480 1178

Orimattilan toimipiste

Wanhan Amiksen polku 3 B

16300 Orimattila

Orimattilan kunnaneläinlääkäri 044 480 1179

Sysmän toimipiste

Sysmäntie 47

19700 Sysmä

Sysmän kunnaneläinlääkäri 044 480 1183

kunnaneläinlääkäri / kiertävä

044 480 1182

kunnaneläinlääkäri / kiertävä

044 480 1174

Valvontaeläinlääkärit

PL 66

15871 Hollola

044 480 1184 (yhteiskäyttö)

2.6 Peruseläinlääkintä virka-aikana

Peruseläinlääkintäpalveluihin sisältyy perustason terveyden- ja sairaanhoito, yksinkertaiset kirurgiset toimenpiteet, neuvonta, akuuttien sairastapausten hoito ja ensiapu, eläinten lopettaminen, todistusten kirjoittaminen sekä terveydenhuoltotyö sekä puhelinneuvonta.

Peruseläinlääkintäpalveluissa ei tapahdu merkittävää muutosta vuonna 2026. Päijät-Hämeen ympäristöterveyslautakunta on tehnyt päätöksen kunnallisten eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuun laajuudesta 29.5.2025 § 29. Järjestäjän palveluvalikoima noudattaa eläinlääkintähuoltolain (285/2023) pykälän 8 palveluita, joita tuotetaan tuotantoeläinten lisäksi myös pieneläimille. Nk. täydentävinä palveluina järjestetään yksinkertaisia ultra-ääni kuvantamispalveluita ensisijaisesti silloin, kun niiden käyttö on potilaan oikean diagnoosin ja hoidontarpeen arvioinnin kannalta tarkoituksenmukaista. Potilaan hengen pelastamiseksi on mahdollisuus ryhtyä kirurgiseen toimenpiteeseen.

Päijät-Hämeen ympäristöterveys tuottaa peruseläinlääkintäpalvelut seuraavien kuntien alueella: Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä. Helsingin yliopistollinen tuotantoeläinsairaala hoitaa peruseläinlääkintäpalvelut erillisellä sopimuksella Orimattilan länsiosissa.

Eläinlääkäreiden työtehtävien päällekkäisyyttä helpottamaan on laadittu yhteistyöohje. Se perustuu parityötyöskentelyyn. Kokonainen tai osa työpäivästä voidaan rauhoittaa valvontatehtäviä, toimistotöitä, leikkausiltpäiviä, ajanvarauspotilaita tai muita kiireettömiä tehtäviä varten. Tällöin puheluliikenne ja akuuttipraktiikka ohjataan lähialueella toimivalle työparille.

Toiminnan tavoitteena on, että kiireellinen eläinlääkärin apu on saatavissa kolmen tunnin sisällä ja kiireetön ajanvarauksella noin kahden viikon sisällä yhteydenotosta. Tarkemmin vasteajat eri toimenpiteiden osalta on kuvattu eläinlääkinnän ohjekansiossa.

2.7 Peruseläinlääkintä päivystysaikana

Valtakunnallisen eläinlääkintähuollon ohjelman mukaan päivystys tulee olla järjestetty maakunnallisesti ja päivystäjien toimialueena tulee olla koko maakunta. Päijät-Hämeen ympäristöterveys järjestää eläinlääkäripäivystyksen kiireellisiä sairastapauksia varten virka-ajan ulkopuolella yhdessä Lahden kaupungin ja Helsingin yliopiston tuotantoeläinsairaalan kanssa maakunnallisesti. Päivystys toimii arki-iltaisoin klo 16–8 ja viikonloppuisin perjantaista klo 16 maanantaiaamuun klo 8. Arkipyhinä ja yleisinä vapaapäivinä ovat vastaavat ajat.

Päivystyksestä on laadittu yhteistyösopimus Lahden kaupungin kanssa. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden ja Lahden kaupungin toiminta-alueen pieneläinpotilaat ohjataan päivystysaikana hoitoon Lahden kaupungin eläinlääkintähuoltoon. Orimattilan kaupungin alueen pieneläimet hoidetaan tästä poiketen viikonloppuina ja arki-iltaisoin tuotantoeläinsairaalan Saaren klinikalla. Päijät-Hämeen ympäristöterveys vastaa potilaiden hoidosta eläintenpitopaikoissa lukuun ottamatta Orimattilan kaupungin aluetta, jossa tehtävää hoitaa Helsingin yliopiston tuotantoeläinsairaala.

Paikallisen sopimuksen mukaan Päijät-Hämeen ympäristöterveyden päivystävällä eläinlääkärillä on mahdollisuus kutsua apua, jos potilaan hoito on vaarassa viivästyä eläinlääkärin hoitaessa potilasta toisaalla. Toisen eläinlääkärin kutsumiseen käytettävää kutsurahaa on mahdollista käyttää päivystävän eläinlääkärin päätöksellä paikallisen sopimuksen mukaisesti.

Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä on päivystyksessä keskitetty yhteydenotonnumero. Numerot ovat erikseen pieneläimille ja suurelaimille ja ne ovat samat koko alueella. Molemmat numerot ovat maksullisia. Päivystäjät kirjautuvat palvelunumeron välityksellä oman vastuualueensa päivystäjiksi.

Eriytetyn pieneläinpäivystyksen laatua valvotaan seuraamalla päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden henkilöllisyyttä ja ammatillista pätevyyttä. Asiakastytyväsyyttä ja palvelun asiakashinnoittelun sopimuksen mukaisuutta seurataan saatujen asiakaspalautteiden sekä projektiluonteisten asiakaskyselyiden avulla.

2.8 Terveysthuolto, Naseva ja Sikava

Tuotantoeläinten terveydenhuoltotyö on osa elintarvikeketjun laatutyötä, jolla varmistetaan ja edistetään eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja varmennetaan tuotannon vastuullisuutta. Terveysthuoltokäynnillä käydään läpi eläinten terveyteen, tuotokseen, hyvinvointiin sekä sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyviä asioita. Terveysthuoltokäyntejä voidaan tehdä myös tautiongelmien selvittämiseksi. Tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon merkitys kasvaa tuotantoyksiköiden koon kasvassa. Nautojen Naseva- ja sikojen Sikava- järjestelmiä hyödynnetään myös lakisääteisen ketjuinformaatiotiedon tuottamisessa sekä kirjanpito vaatimusten täyttämässä.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella on 188 nautatilaa ja 13 sikatila, joilla on terveydenhuoltosopimus. Terveysthuoltokäyntejä tehdään terveydenhuoltosopimuksen tehneille tiloille kansallisten terveydenhuolto-ohjelmien edellyttämällä tiheydellä: nautatiloille kerran vuodessa ja sikatiloille 4–6 kertaa vuodessa. Niille tiloille, joille luovutetaan lääkkeitä varalle tulevia sairastapauksia varten, tehdään terveydenhuoltokäyntejä tiheämmin (4–24 kertaa vuodessa) tilan eläinmäärästä riippuen. Vuodessa tuotantoeläintiloille Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella tehdään noin 450 terveydenhuoltokäyntiä. Tilakäyntien perusteella tilalle laaditaan vähintään kerran vuodessa kirjallinen terveydenhuoltosuunnitelma. Lisäksi tarvittaessa laaditaan lääkityssuunnitelma tilalla esiintyvien tautien hoitamiseksi. Yhteen terveydenhuoltokäyntiin ja sen perusteella laadittavan terveydenhuoltosuunnitelman laatimiseen kuuluu noin yhden työpäivän verran työaikaa.

Suurin osa ammattimaisesti toimivista tuotantoeläintiloista on liittynyt terveydenhuoltojärjestelmiin Nasevaan ja Sikavaan. Ruokaviraston rahoittama Neuvo 2020- tilaneuvontajärjestelmä, joka korvaa terveydenhuoltokäynnin kustannukset tiloille, jatkuu vuodesta 2023 alkaen uudelle viiden vuoden kestoisella ohjelmakaudella. Neuvo-terveydenhuoltokäyntien valtuutus on kahdeksalla kunnaneläinlääkärillä sekä tuotantoeläinsairaalla.

Tuotantoeläinten ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon liittyviä tehtäviä koordinoi eläinlääkintähuollon päällikkö. Tuotantoeläinten terveydenhuoltoon perehtyneet kunnaneläinlääkärit sekä Helsingin Yliopiston tuotantoeläinsairaalan eläinlääkärit tekevät terveydenhuoltokäyntejä praktiikka-alueellaan. Lisäksi alueella terveydenhuoltopalveluja tarjoavat yksityiset eläinlääkärit.

3 VALVONTATEHTÄVÄT

Päijät-Hämeen ympäristöterveys järjestää toiminta-alueellaan kaikki kunnalliselle eläinlääkintähuollolle määrätyt valvontatehtävät. Vastuu valvontatehtävien toteutumisesta Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä on eläinlääkintähuollon päälliköllä ja valvontaeläinlääkäreillä.

3.1 Yhteenveto valvontakohteista

Taulukko 2. Yhteenveto tarkastuksista 2026 ja valvontakohteista

Valvontakohteet	2026	kohteita yht.
Maitohygieeniset tarkastukset	20	114
Ilmoituksenvaraiset toimijat (tallit, kennelit, eläin- hoitolat ym.)	20	162
Siipikarjan salmonellavalvonta	6	19
Siipikarjan hygieniatarkastukset	3	18
Vesiviljelylaitokset/terveysvalvonta	4	5
Kalatuotannon hygieniatarkastukset	0	5
Sivutuotevalvonta/haaskapaikat	3	6
Sivutuotealan laitokset	0	2
Spermavarasto	1	1
Karanteeni	1	1
Alkiotoiminta	1	1

3.2 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinten hyvinvointilain (693/2023) ja sen nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää valvontaa. Eläinten hyvinvoinnin valvontaa ovat epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset sekä luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuvat tarkastukset.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella eläinten hyvinvoinnin valvontaa tekevät pääosin valvontaeläinlääkärit, jotka työskentelevät enimmäkseen työparina. Muita eläinsuojeluviranomaisia alueella ovat kunnaneläinlääkärit, terveydensuojeluviranomaiset ja poliisi. Kunnaneläinlääkärit hoitavat pääasiassa päivystysaikaiset kiireelliset eläinsuojelutapaukset ja tarvittaessa toimivat valvontaeläinlääkärin työparina.

Eläinten huonosta kohtelusta tai hoidosta huolestuneet kuntalaiset voivat tehdä eläinsuojeluilmoituksen virkaeläinlääkärille suullisesti tai kirjallisesti. Asia otetaan vireille, mikäli ilmoituksen perusteella herää aihetta epäillä eläinten hyvinvointilain vastaista menettelyä.

Eläinsuojelutarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus. Jos tarkastuksella havaitaan eläinten hyvinvointilain vastaista menettelyä, eläimenpitäjää kuullaan hallintolain mukaisesti ennen asian lopullista ratkaisemista. Kuulemisen jälkeen voidaan hallintopäätöksellä antaa määräys korjata epäkohta määräaikaan mennessä. Annetun määräjän umpeuduttua virkaeläinlääkärit tekevät kohteeseen uusintatarkastuksen, jolloin varmistetaan, että määräystä on noudatettu. Vuosittain epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia tai uusintatarkastuksia tehdään noin 250 kappaletta.

Eläinsuojelupäätökset annetaan tiedoksi Ruokavirastolle ja poliisille. Poliisi aloittaa tarvittaessa esitutkinnan eläinsuojelurikkomuksista tai -rikoksista. Ruokaviraston läänineläinlääkäreillä on mahdollisuus tehdä havaituista laiminlyönneistä maataloustu-
kiin liittyviä tukileikkauksia.

Eläinsuojelutarkastuksia tehdään myös ilman epäilyä eläinten hyvinvointilain rikkomi-
sesta sellaisiin pitopaikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinten hyvinvointilaissa tar-
koitetun luvan hakemista tai ilmoituksen tekemistä Ruokavirastolle. Tällaisia säännöl-
lisen valvonnan piiriin kuuluvia ammattimaisen eläintenpidon kohteita ovat esimer-
kiksi eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit, kotieläinpihat, eläintarhat, riista-
eläintarhat sekä suuret ravi- ja ratsutallit.

Valvontaeläinlääkärien tavoitteena on tarkastaa luvan- ja ilmoituksenvarainen toi-
minta riskinarvioinnin perusteella 1–5 vuoden välein. Vuonna 2026 pyritään varmista-
maan, että valvontaeläinlääkärit pystyvät käyttämään työaikaansa riittävästi kiireelli-
seen eläinsuojeluvalvontaan. Ilmoituksenvaraisen toiminnan valvontaa tehdään kun-
naneläinlääkäreiden toimesta.

Kiristynyt taloustilanne asettaa uusia haasteita erityisesti kotieläintiloille, mikä voi li-
sätä haastavia ja mahdollisia kiiretoimia vaativia eläinsuojelutapauksia. Valmiutta vi-
ranomaisyhteistyötä vaativiin eläinsuojelutoimenpiteisiin kehitetään yhdessä poliisin
ja läänineläinlääkäreiden kanssa. Valvontatyötä koskeviin koulutuksiin osallistutaan
mahdollisimman kattavasti.

Taulukko 3. Luvan ja ilmoituksen varaisen eläintenpidon kohteet

Kunta	Koirat: kasvatus tai muu il- moituk- senvarai- nen toi- minta	Hevoset: kasvatus tai muu il- moituk- senvarai- nen toi- minta	Eläinhoi- tola	Riistanhoi- dollinen tarha	Kotieläin- piha / py- syvä eläin- näyttely
Asikkala	2	12			
Hartola	1	5		1	
Heinola	5	6	1		2
Hollola	9	27	2		
Iitti	5	7		1	1
Kärkölä	4	8	3		
Orimattila	9	42	1		
Padasjoki	2	1			
Sysmä	1	4			
Yht.	38	112	7	2	3

3.3 Eläinten terveyden valvonta

3.3.1 Eläintautivalmius

Varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan on keskeinen osa eläinten terveyden valvontaa. Mahdollisia eläintautiepidemioita voivat aiheuttaa esimerkiksi lintuinfluenssa, salmonella, sinikielitauti tai afrikkalainen sikarutto.

Valvontaeläinlääkärit koordinoivat eläintautivalmiutta alueella. Eläintauteihin liittyvien näytteenottojen ja tarkastusten määrät vaihtelevat suuresti vuosittain eläintautitilanteesta riippuen. Osa kunnaneläinlääkäreistä on lisäksi nimetty valmiuseläinlääkäreiksi, jotka ovat saaneet lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valmiuseläinlääkäreitä ovat Asikkalan, Orimattilan ja Hollolan kunnaneläinlääkärit. Valmiuseläinlääkäreiden perehtyneisyyttä hyödynnetään eläintautitapauksissa.

Poikkeustilanteessa pyritään hoitamaan ensisijaisesti eläintautitilanteen vaatimat tehtävät ja vain kiireelliset praktiikkatehtävät. Muut alueen kunnaneläinlääkärit kuin valmiuseläinlääkärit voivat lyhytaikaisesti huolehtia valmiuseläinlääkäreiden praktiikka-alueesta poikkeustilanteessa.

Eläintautiepäilyssä valvonta- tai kunnaneläinlääkäri ilmoittaa asiasta Ruokavirastoon läänineläinlääkärille, joka antaa toimintaohjeet. Päätöksen siitä, onko kyseessä

virallinen eläintautiepäily, tekee läänineläinlääkäri. Tarttuvat eläntaudit jakautuvat A–E-luokkiin eläintautilain (76/2021) mukaisesti. Eläin on viipymättä tutkittava ja eläinlääkäriin tehtävä ilmoitus Ruokavirastoon, jos epäillään A–C-luokan tautia. Muut ilmoitettavat eläntaudit eläinlääkintähuollon päällikkö ilmoittaa kuukausittain Ruokavirastoon.

Kunnaneläinlääkäriä ja läänineläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä terveystieteiden tartuntataudeista vastaavalle lääkärille on kirjattu maa- ja metsätalousministeriön zoonooseista antamaan asetukseen (316/2021). Kunnan- tai valvontaeläinlääkäri, joka epäilee zoonoosia, ilmoittaa epäilystä eläinlääkintähuollon päällikölle, joka ilmoittaa ympäristöterveysjohtajalle. Ilmoitus toimitetaan edelleen epidemiaselvitystyöryhmässä nimetyille yhteyshenkilöille.

3.3.2 Siipikarjan salmonellavalvonta

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella on 742 siipikarjatilaa, joista 18 tilaa kuuluu viralliseen salmonellavalvontaohjelmaan. Kaikki salmonellavalvontaan kuuluvat tilat kahta kalkkunatila lukuun ottamatta ovat munantuotantotiloja. Suurimmassa osassa tiloista munia menee vain suoramyyntiin. Valvonta on keskitetty yhdelle alueen eläinlääkärille, joka valvoo valvontaohjelman noudattamista alueella ja delegoi näytteenottoja alueen muille eläinlääkäreille.

Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma koskee broilereita, kalkkunoita ja munintakanoja. Kanojen, eli broilereiden ja munintakanojen, sekä kalkkunoiden salmonellavalvonta on eläintautilain mukaista pakollista terveystieteiden valvontaa. Ohjelman tarkoitus on estää salmonellatartuntojen leviäminen ihmisiin kanojen ja kalkkunoiden sekä niistä saatavien elintarvikkeiden välityksellä. Pakollisen salmonellavalvonnan ulkopuolelle jäävät pitopaikat, jotka eivät luovuta lihaa, kananmunia tai lintuja pitopaikan ulkopuolelle.

Uuden salmonellavalvontaan liittyvän tilan omavalvontanäytteenotto aloitetaan Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella heti ilmoituspäivän jälkeen lain määräämän ohjeistuksen mukaan. Ensimmäinen viranomaisnäytteenotto tulee vain suoramyyntiä harjoittavilla pienillä tuottajilla (alle 50 munivaa) kolmen vuoden kuluttua, suuremmilla tuottajilla (yli 50 munivaa) kahden vuoden kuluttua ja pakkaamoon tuottavilla tiloilla seuraavana vuonna.

Kunnaneläinlääkäri valvoo salmonellavalvontaohjelman noudattamista toimialueensa pitopaikoissa. Kunnaneläinlääkäriin tekee terveystieteiden valvontaan kuuluvissa kanojen ja kalkkunoiden pitopaikoissa tarkastuksia sen selvittämiseksi, onko pakolliseen terveystieteiden valvontaan sisältyviä velvoitteita (ilmoitukset, näytteenotto, kirjanpito) noudatettu ja esiintyykö pitopaikassa salmonellaa (Eläintautilaki 8 §). Kunnaneläinlääkäriin vastuulla on huolehtia siitä, että tarkastuskäynnit ja viranomaisnäytteenotot tehdään salmonella-asetuksen edellyttämällä tavalla ja vaadituin väliajoin.

Salmonellanäytteenoton toteutuminen tarkastetaan pitopaikan salmonellavalvontaa koskevan kirjanpidon perusteella. Parvien salmonellanäytteenottoa koskevien tietojen on oltava yhdistettävissä pitopaikassa pidettävän siipikarjan

tunnistamisasetuksen mukaisen luettelon parvitietoihin. Tämän perusteella voidaan varmistua siitä, että näytteet on otettu kaikista pitopaikassa olleista tai pitopaikassa olevista parvista.

Kunnaneläinlääkäriin on otettava näytteet kaikista niistä pitopaikan parvista, jotka ovat näytteenottoon sopivassa iässä tai tuotantovaiheessa. Kunnaneläinlääkäriin tekemällä näytteenotolla voidaan korvata toimijan vastuulla oleva näytteenottokerta.

Pienimuotoisen toiminnan pitopaikoissa tarkastus on tehtävä joka toinen vuosi, jos lintuja on vähintään 50 ja joka kolmas vuosi, jos lintuja on alle 50. Jos kunnaneläinlääkäri toteaa, että pakolliseen terveysvalvontaan sisältyvien velvoitteiden noudattamisessa on vakavia puutteita, on tarkastuskäyntien määrää lisättävä. Pakollisen terveysvalvonnan vaatimusten tarkastamisen lisäksi kunnaneläinlääkäriin tulee käynnillä tarkastaa pitopaikan tautisuojaus sekä tuotantohygienia ja tarvittaessa antaa toimijalle neuvoja ja ohjeita asiasta. Alkutuotantopaikan on laadittava kirjallinen kuvaus menettelytavoista, joilla vastustettavien eläintautien leviämistä pitopaikkaan ennaltaehkäistään. Kirjallinen kuvaus tarkastetaan käynnin yhteydessä. Tarkastukseen sisällytetään vähintään ne asiat, jotka on mainittu Ruokaviraston tarkastuskertomuslomakkeessa. Pienimuotoisen toiminnan pitopaikoissa lomaketta käytetään soveltuvin osin.

Kunnaneläinlääkäri laatii tarkastuksesta kirjallisen tarkastuskertomuksen, jonka jäljennös annetaan pitopaikasta vastuussa olevalle toimijalle ja toimitetaan Ruokavirastoon läänineläinlääkärille. Tautisuojauksen ja tuotantohygienian tarkastus tehdään valtion kustannuksella. Pitopaikasta vastuussa oleva toimija vastaa pakolliseen terveysvalvontaan sisältyvän salmonellanäytteenoton sekä kunnaneläinlääkäriin tarkastuskäynnin ja siihen sisältyvän näytteenoton kustannuksista.

Taulukko 4. Sipikarjan salmonellavalvonta

Salmonellavalvonta						
Kunta	Tilat (lkm)	Tarkastustiheys			Keskim. tarkastusaika 3 h	Tarkastukset 2025
		2 v välein	3 v välein	joka vuosi		
Asikkala	2	0	2		3	0
Hartola	2	1	1		3	0
Heinola	0		0		3	0
Hollola	1		1		3	0
Iitti	4		4		3	1
Kärkölä	2	1	1		3	1
Orimattila	4	1	3		3	1
Padasjoki	1	1			3	1
Sysmä	3	1	2		3	2
yht.	19	5	14			6

3.3.3 Vapaaehtoinen Maedi-Visna ja CAE-terveysvalvonta

Eläinten terveysvalvonnan tavoitteena on seurata lampaiden ja vuohien maedi-visna- ja CAE-virustautien esiintymistä ja estää niiden leviämistä esimerkiksi eläinkaupan yhteydessä. Pitopaikasta vastuussa oleva toimija liittyy lampaiden tai vuohien pitopaikan terveysvalvontaan lähettämällä liittymisilmoituksen eläinten pääasiallisen pitopaikan Ruokavirastoon läänineläinlääkärille. Liittymisilmoituksella toimija sitoutuu noudattamaan terveysvalvonnan ehtoja. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toimialueella kolme tilaa kuuluu ohjelmaan.

Kunkin toimipisteen kunnaneläinlääkäri huolehtii toimialueellaan olevien ohjelmaan kuuluvien katraiden verinäytteen otosta, terveydentilan tarkastamisesta kliinisten oireiden varalta ja terveystodistuksen tekemisestä. Ohjelmassa otetaan verinäytteitä yli 12 kuukauden ikäisistä lampaista ja vuohista. Samassa yhteydessä tarkistetaan, että eläinten yksilömerkinnät ja rekisteröintitiedot ovat ajan tasalla. Toimija vastaa terveysvalvonnan noudattamiseen liittyvistä kustannuksista. Ruokavirasto tekee päätöksen pitopaikan sijoittamisesta tiettyyn terveystuokkaan. Ruokaviraston hallintopäätökset, ml. päätös pitopaikan terveystuokasta, ovat toimijalle maksullisia.

3.3.4 Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta

Säännöllistä valvontaa ja eläintautien seurantaa tehdään vain hyväksynnän saaneissa pitopaikoissa, mutta muuta eläintautiseurantaa on mahdollista tehdä

tarvittaessa riippumatta hyväksynnästä. Kaikki vesiviljelyeläinten pitopaikat tulee rekisteröidä vesiviljelyrekisteriin (Kaveri), joka löytyy Ruokaviraston internetsivuilta.

Ruokavirasto on luokitellut kaikki hyväksynnän saaneet pitopaikat riskiluokkiin (1–3). Jatkossa valvonta tehdään riskiluokkaan perustuen. Pikantti – palveluun on luotu työtila vesiviljelyeläinten eläintautivalvonnalle ja siellä on excel-tilaukset kalanviljelylaitoksista. Taulukoihin on listattu vuosittainen riskiperusteinen virusvalvonta sekä vapaaehtoinen BKD:n terveysvalvonta. Läänineläinlääkäri lähettää alkuvuodesta valvontataulukon vesiviljelyvalvontaa tekeville eläinlääkäreille.

Korkean riskin pitopaikat tarkastetaan vähintään kerran vuodessa, keskitasoisien riskin pitopaikat joka toinen vuosi ja matalan riskin pitopaikat joka kolmas vuosi. Läänineläinlääkäri ohjeistaa kunnaneläinlääkäreitä tarkastuksista ja näytteenotoista alueellisen suunnitelman mukaisesti, huolehtii, että vaaditut tarkastukset tehdään ja näytteet tulevat otetuksi, sekä kirjaa tarkastuskäynnit Pikantin taulukoihin.

Riskiperusteisesti valvotaan kalojen VHS (viral haemorrhagic septicemia), IHN (infectious haematopoietic necrosis), ISA (Infectious salmon anemia), KHV (koikarpin herpesvirus), SVC (spring viraemia of carp) ja IPN (infectious pancreatic necrosis) tautteja niillä alueilla, joilla ne on listattu vastustettaviksi eläintautideiksi. Lisäksi Ruokavirastoon tulevista näytteistä tutkitaan PD (pancreas disease) tai SD (sleeping disease) – tautteja aiheuttavia SAV (salmonid alphavirus) – kantoja.

Salaris – loisen varalta tehtävä valvonta hoidetaan Ruokaviraston kautta suoraan kalastajien ja tiettyjen laitosten kanssa.

Tarkastuksella käydään läpi laitoksen kalakirjanpito sekä laitosten itse laatima bioturvaaamissuunnitelma. Tarkastuksessa käydään läpi laitoksen toiminnassa tai sijainnissa olevat sellaiset seikat, joiden voidaan katsoa lisäävän laitoksen riskiä saada tai levittää tautteja.

Tarkastuksessa käytetään Ruokaviraston lomaketta – [vesiviljelylaitoksen tarkastuskertomus](#). Alkuperäinen lomake annetaan laitokselle, kopiot Ruokavirastoon, tarkastaneelle kunnaneläinlääkärille ja Hollolan kunnan verkkolevylle. Näytteiden lähteenä käytetään Ruokaviraston tutkimuslähetettä [kalanviljelylaitoksilla tehtävä virus-tauti- ja BKD-kartoitus](#)

Vesiviljelylaitoksissa sivutuotevalvontaa suositellaan edelleen tehtävän eläintautivalvonnan yhteydessä. Kalankasvatuksen sivutuotteiden valvonnan tarkoituksena on selvittää kalanviljelyssä muodostuneiden sivutuotteiden määrät ja varmistaa, että sivutuotteet päätyvät oikeaan paikkaan joko hävitettäväksi tai hyödynnettäväksi.

Vapaaehtoinen BKD:n valvontaohjelma

BKD (Bacterial Kidney Disease) on erityisesti lohikalojen bakteeriperäinen munuais-sairaus. Tautia esiintyy makeassa vedessä ja merivedessä sekä viljelyillä että luonnonkaloilla. Taudin vastustus perustuu vapaaehtoiseen vastustusohjelmaan, jonka tarkoituksena on valvoa BKD:n esiintymistä ja ennaltaehkäistä taudin leviämistä sisämaan alueelle. Valvontaohjelmaan liitytään täyttämällä Ruokaviraston internetsivuilta löytyvä liittymislomake ja toimittamalla se Ruokavirastoon. Ohjelmaan kuuluva pitopaikka tarkastetaan kerran vuodessa. Ruokavirasto suosittelee, että emokala- ja

poikaskasvattajat kuuluisivat ohjelmaan. Jos pitopaikasta halutaan myydä lohikaloja toisiin terveysvalvontaan kuuluviin pitopaikkoihin, on terveysvalvontaan kuulumisen ja terveystuokka 1 käytännössä pakollinen.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella vesiviljelylaitosten valvontaan on perehtynyt Asikkalan kunnaneläinlääkäri, joka osallistuu Ruokaviraston järjestämiin koulutuksiin aiheesta. Valvontakohteista on ajan tasalla oleva luettelo.

Taulukko 5. Terveysvalvontaan kuuluvat laitokset

Kunta	Laitokset	Valvonta-käynnit 2026	Aika h	Vapaaehto. BKD-ohjelma
Asikkala	1			ei
Hartola	1	1	6	kyllä
Hartola	1	1	4	ei
Hollola	1	1	8	kyllä
Sysmä	1	1	6	kyllä
Yhteensä	5	4	24	

Luonnonravintolammikoita on alueella yhteensä 11.

3.3.5 Muu tautivalvonta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Tällaisia erikseen vuosittain pyydettyjä seurantanäytteitä otetaan muun muassa lintuinfluenssan varalta tiloilta ja teurastamoilta.

Näytteitä ottavat valvontaeläinlääkärit tai kunnaneläinlääkärit. Näytteet otetaan ja toimitetaan tutkittaviksi Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti. Näytteenottoja seurataan kuukausittain ja tarvittaessa tiheämmin.

Valvontaeläinlääkäri suunnittelee näytteidenoton toteuttamisen määräajassa, etene-
misen seurannan, tietojen tallentamisen ja tietojen toimittamisen Ruokavirastoon
näytteenoton etenemisestä.

3.4 Sivutuotevalvonta (BSE-näytteet)

Eläimistä saatavia sivutuotteita ovat muut kuin ihmisravinnoksi eläimistä saatavat tuotteet. Näitä ovat esimerkiksi kuolleet eläimet, entiset eläinperäiset elintarvikkeet, kompostointilaitoksiin menevä ruokajäte, teurastamon eläinperäinen jäte sekä tilalla suoritettujen teurastuksen jätteet. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella sivutuotteiden valvonnasta vastaa valvontaeläinlääkäri.

Sivutuotteiden valvonta kattaa esimerkiksi kuolleiden eläinten ja niistä saatavien sivutuotteiden hautaamisen valvonnan. Hautaamisen tulee tapahtua annettujen ohjeiden mukaisesti. Hautaamisesta ei tarvitse tehdä ilmoitusta kunnaneläinlääkärille. Kuolleiden märehitjoiden hautaaminen on kiellettyä Päijät-Hämeen ympäristöterveyden

alueella pois lukien kuolleina syntyneet märehit, joita saa haudata. Sikojen ja siipikarjan raatojen hautaaminen on sallittua syrjäisellä alueella (Heinola, Hartola), mutta ei keräilyalueella. Keräilyalueelta sikojen ja siipikarjan ruhot on toimitettava käsittelylaitokseen tai polttolaitokseen. Poikkeuksia ovat kuolleena syntyneet porsaas sekä alle 100 linnun pitopaikoissa kuolleet linnut, jotka voidaan haudata koko Suomen alueella. Kuolleen hevosen ruhon saa haudata tai sen voi hävittää myös polttamalla hyväksytyssä polttolaitoksessa tai toimittaa käsiteltäväksi käsittelylaitokseen.

Toimijan on pidettävä kirjaa hautaamistaan sivutuotteista. Tarvittaessa valvontaeläinlääkäri tarkastaa hautauspaikan, haudattavan sivutuotteen ja käytettävät välineet. Valvonnassa todettuun säädöstenvastaiseen toimintaan puututaan neuvomalla tai ohjeistamalla tilaa. Toiminnan oikeellisuus jatkossa varmistetaan seuraamalla erityisesti niitä tiloja, joiden kohdalla puutteita on aiemmin havaittu.

Valvontaeläinlääkärit valvovat litissä ja Orimattilassa sijaitsevien lemmikkieläinkrematorioiden toimintaa Ruokaviraston määräyksestä. Ruokavirasto määrittelee tarkastustiheyden.

Valvontaeläinlääkärit valvovat myös haaskankäyttöä. Haaskasta on tehtävä aloitus- ja lopetusilmoitus eläintenpitäjä-, pitopaikka- ja haaskapaikkarekisteriin. Valvontaeläinlääkäri tekee vuosittain 1–3 haaskapaikan asiakirjatarkastusta, ja fyysisiä haaskapaikan tarkastuksia tehdään riskiperusteisesti.

Taulukko 6. Haaskapaikat kunnittain

Sysmä	4
Heinola	1
Kärkölä	1
Yhteensä	6

3.5 Eläinten merkintä ja rekisteröinti

Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonta perustuu lakiin eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä (1069/2021). Valvonnan tavoitteena on seurata eläimistä peräisin olevan elintarvikkeen kulkua tuotantoketjun alusta loppuun. Jotta kuluttaja voi vakuutua tuotteen turvallisuudesta, elintarviketuotannon on oltava läpinäkyvää ja tuote on voitava jäljittää lähtöpisteeseensä asti. Myös eläintaudin puhjetessa on oleellista tietää, missä kukin eläin on ollut, jotta todennäköisesti tartunnan saaneet eläimet voidaan jäljittää ja erotella muista eläimistä. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonta on yksi valvonnan painopisteistä vuonna 2025.

Eläinten jäljitettävyyden ja elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi tuotantoeläimet on merkittävä luotettavasti ja kattavasti, niiden pitopaikoista on pidettävä ajantasaista rekisteriä ja eläinten siirrot pitopaikkojen välillä sekä niiden syntymät ja kuolemat tulee merkitä rekistereihin eläinlajikohtaisten vaatimusten mukaisesti.

Tietyt eläinlajit pitää myös tunnistaa ja merkitä joko yksilöllisellä tunnisteella tai ryhmäeläiminä. Esimerkiksi koirat tulee merkitä mikrosirutunnisteella ja rekisteröidä Ruokaviraston koirarekisteriin. Hevosilla täytyy olla hevospassi, mikä on esitettävä tarkastajille pyydetessä.

Merkintää ja tunnistamista valvovat valvontaeläinlääkärit ja kunnaneläinlääkärit muun työn ohella. Päävastuu tuotantoeläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonnasta kuuluu ELY-keskuksen eläintarkastajille.

3.6 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella toimii kansainvälinen yritys, jolla on nautojen siemennestevarasto- ja sonnkaranteenitoimintaa sekä naudan alkionkeräys- ja tuotantoryhmät. Lisäksi alueella on tällä hetkellä yksi toiminnassa oleva oriasema.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden valvontaeläinlääkäri tarkastaa vähintään kerran vuodessa sonnien siemennestevaraston, nautojen karanteenin, alkiontuotantoryhmän tilat ja toiminnan sekä alkionkeräysryhmän toiminnan. Oriaseman toiminta tarkastetaan vähintään kerran jokaisen lisääntymiskauden aikana. Tarkastusten tarkoituksena on varmistaa, että tilat ja toiminnot edelleen täyttävät hyväksymisen edellytykset, ja että toiminnoille säädettyjä vaatimuksia noudatetaan.

Vastuuhenkilöt: valvontaeläinlääkäri

3.7 Elintarvikelain mukainen alkutuotannon valvonta

3.7.1 Maitohygieniatarkastukset

Maidontuotantotiloja valvotaan elintarvikelain edellyttämällä tavalla. Tarkastuksissa käytetään Ruokaviraston sähköiseen järjestelmään perustuvaa lomaketta ja ohjetta ([Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi](#)). Maidontuotantotilojen tarkastukset kirjataan valtakunnalliseen VATI-ohjelmaan, jonka kautta tarkastukset siirtyvät keskitettyyn tiedonkeräysjärjestelmään.

Maidontuotantotilat tarkastetaan viiden vuoden välein, mutta riskinarvion perusteella tarkastusväliä voidaan myös lyhentää. Tarkastuksissa arvioidaan mm. tilan bioturvalisuutta, maidon laatutietoja, työskentelyhygieniaa sekä tuotantotilojen ja eläinten puhtautta ja kuntoa. Lisäksi käydään läpi tilan omavalvontakuvaus, lääkekirjanpito, tilalla käytössä olevan veden tutkimustulokset ja lypsylaitteisto. Havainnot kirjataan ja epäkohtien korjaamisesta ja aikataulusta sovitaan tilan vastuuhenkilön kanssa. Tarkastuskohteesta täytetään tarvittaessa seurantalomake, johon kirjataan havaittujen epäkohtien korjaamiseksi sovitut toimenpiteet, aikataulu sekä tapa, jolla korjausta valvotaan, esim. valokuva sähköpostitse tai uusintakäynti. Elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käyttö on delegoitu ympäristöterveysjohtajalle.

Tarkastuksista vastaavat ympäristöterveyden kunnaneläinlääkärit siten, ettei valvonta kohdistu omille asiakastiloille. Mahdollisista uusintatarkastuksista voi huolehtia myös tilan hoitava eläinlääkäri. Säännöllisen valvonnan tarkastus on maksuton, uusintatarkastuskäynneistä laskutetaan Päijät-Hämeen ympäristöterveyden maksutaksan mukaisesti. Jos on annettu kehoitus korjata joku puute määräajassa, on toteutumisen valvomiseksi suoritettu uusintatarkastus maksullinen ((EY) N:o 882/2004)). Ajantasaista luetteloa tarkastuskohteista ylläpidetään verkkoasemalla.

Lainsäädäntöä: Elintarvikelaki 297/2021

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus (EY) N:o 853/2004 Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/627

MMM:n asetus elintarvikehygieniasta (318/2021) Ruokavirasto: alkutuotannon valvontaohjeet

Taulukko 7. Valvontakohteet kunnittain

Kunta	Tiloja v. 2025 lopussa	V. 2026 tarkastettavat
Asikkala	12	4
Hartola	11	2
Heinola	4	
Hollola	17	3
Iitti	8	6
Kärkölä	11	
Orimattila	24	5
Padasjoki	1	
Sysmä	24	0
Yhteensä	112	20

3.7.2 Siipikarjatilojen hygieniavalvonta

Hygieniavalvonnan piiriin siipikarjatiloihin kuuluvat ne, jotka myyvät tai luovuttavat kananmunia tai lihaa suoraan kuluttajille tai vähittäismyyntiin. Tarkastukset tehdään siipikarjan salmonellavalvontakäyntien yhteydessä joka kuudes vuosi. Siipikarjatiloihin tarkastetaan hygieenisten tuotantotapojen lisäksi elintarvikkeista annettavat tiedot, kirjanpito vaatimusten täyttyminen sekä tuotteiden merkintä ja säilytys.

Taulukko 8. Alkutuotannon hygieniavalvonnan piiriin kuuluvat kanalat ja kalkkunatilat kunnittain

Kunta	Kanalat	Kalkkunatila	V. 2026 tarkastukset
Asikkala	1		
Hartola	2		
Heinola	0		
Hollola	1		
Iitti	4		1
Kärkölä	2		
Orimattila	4		1
Padasjoki	1		
Sysmä	3		1
Yhteensä	18		3

Alkutuotannon hygieniatarkastuksissa, salmonellavalvonnassa ja vierasainevalvonta-ohjelman mukaisessa valvonnassa huomatuista puutteista tiedotetaan Ruokavirasto. Lääkineläinlääkäri voi laajentaa tarkastuksen ehdollisuuden valvontaan.

3.7.3 Kalantuotannon valvonta

Voimassa olevan elintarvikelainsäädännön mukaan vesiviljelytiloilla tulee tehdä säännöllisesti alkutuotannon hygieniatarkastus. Alkutuotannon toimijoihin kuuluvat kaikki kalankasvattajat, jotka tuottavat kalaa elintarviketuotantoketjuun. Alkutuotannon ulkopuolelle jäävät vain vesiviljelylaitokset, jotka kasvattavat pelkästään luonnonvesiin istutettavaa kalaa. Tarkastuksilla pyritään osaltaan varmistamaan ja todentamaan alkutuotannon elintarviketurvallisuuden riittävä taso. Tarkastus on pääsääntöisesti suoritettava viiden vuoden välein, mutta perustellusti, tilakohtaisen riskinarvioinnin pohjalta, tarkastusväliä voidaan lyhentää.

Taulukko 9. Kalanviljelylaitosten alkutuotannon tarkastukset

Kunta	Laitoksia v. 2025 lopussa	V. 2026 tarkastettavat
Asikkala	1	0
Hartola	2	0
Hollola	1	0
Sysmä	1	0
Yhteensä	5	0

3.8 Eläinten sisämarkkinakauppa sekä maahan- tuonnit/-viennit ja siirrot EU:n ulkopuolisista maista

Sisämarkkinakaupalla tarkoitetaan kaikkia sellaisia elävien eläinten, sperman ja alkioiden siirtoja, jotka tapahtuvat Suomesta toisiin EU-maihin, Norjaan tai Sveitsiin tai näistä maista Suomeen. Eläintautien leviämisen estämiseksi sisämarkkinakaupassa on noudatettava EU:n eläinlajikohtaisia säädöksiä.

Eläimen siirto EU:n alueella voi olla kaupallista tai ei-kaupallista. Jos esimerkiksi koirien tai kissojen yhteismäärä on kuusi tai enemmän, tai ne on tarkoitettu tuonnin jälkeen myytäväksi tai luovutettaviksi uudelle omistajalle, on noudatettava kaupallisen siirron ehtoja. Tällöin kunnaneläinlääkäri tarkastaa eläimet ennen siirtoa ja laatii niille terveystodistukset Traces NT -järjestelmässä. Jos omistaja matkustaa EU:n alueella yksittäisen koiran tai kissansa kanssa, vientitodistusta ei tarvita.

Pieneläinten kaupallisen siirron tarkastus tapahtuu vastaanotoilla normaalin pieneläinpraktiikan yhteydessä. Hevoset sen sijaan tarkastetaan aina niiden lähtöpitopaikassaan ennen kaupallista tai ei-kaupallista siirtoa. Kaikkien vientitarkastusten kustannuksista vastaa omistaja.

Eläinten vienti EU-maiden ulkopuolelle edellyttää useimmiten eläinten terveyttä koskevaa todistusta. Vientimaan viranomaiset määrittävät ne ehdot, millä vienti voi tapahtua. Viennissä tarvittavia eläinten terveyttä koskevia terveystodistuksia myöntävät virkaeläinlääkärit omalla toimialueellaan. Lemmikkieläinpasseja voivat myöntää myös muut laillistetut eläinlääkärit. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella kunnaneläinlääkärit suorittavat vientitarkastuksia pääasiassa lemmikkieläimille, joita kuljetaan näyttelyihin tai lomamatkoille mukaan EU:n ulkopuolelle.

Virkaeläinlääkäri määrää tuontivaatimukset täyttämättömät eläimet siirto- ja käyttökieltoon eristykseen, kunnes on selvitetty, millaisista puutteista on kyse. Jos puutteita, kuten puuttuvaa tai virheellistä terveystodistusta ei ole mahdollista täydentää jälkikäteen kohtuullisessa ajassa tai eläinten epäillään levittävän eläintautia, eläimistä voidaan tutkia näytteitä omistajan kustannuksella, eläimet määrätään palautettaviksi tai jos se ei ole mahdollista, lopetettaviksi. Valvonta- tai kunnaneläinlääkäri ilmoittaa laittomista tuontieristä Ruokavirastoon hallintopäätöksen tekoa varten. EU:n alueella tapahtuvista laittomista tuonneista hallintopäätökset tekee Ruokavirasto ja EU:n ulkopuolisista Ruokavirasto.

Traces-järjestelmän käyttöoikeudet ovat valvontaeläinlääkäreillä ja Kärkölän, litin, Orimattilan kunnaneläinlääkäreillä.

3.9 Lääkkeiden käytön valvonta

Eläinlääkärit antavat ohjeita ja neuvoja eläinlääkkeiden oikeasta käytöstä, varoajoista ja kirjanpitovaatimuksista eläinten omistajille sekä vastaanotto- että tilakäynneillä

hoitotapahtuman yhteydessä. Selvitys eläinlääkärin käyttämistä ja luovuttamista lääkkeistä annetaan eläimen omistajalle viipymättä tilakäynnillä.

Nauta- ja sikatilojen vapaaehtoisilla terveydenhuoltokäynneillä tarkastellaan tilan lääkkeiden käyttöä ja tarvittaessa terveydenhuoltosuunnitelmaan kirjataan ohjeita toimintatapojen parantamiseksi. Eläinsuojelulain mukaisilla ammattimaisen eläintenpidon tarkastuksilla erityisesti hevostalleilla kiinnitetään huomiota lääkkeiden käyttöön ja säilytykseen ja annetaan neuvontaa muun muassa kirjanpito vaatimuksista.

Lääkkeiden käytön valvontaa suoritetaan maidontuotantotiloilla tehtävillä hygieniatarkastuksilla. Lisäksi tarkastetaan tilat, joilla on syytä epäillä väärinkäytöksiä, sekä tilat, joilla on todettu lääkejäämiä elintarvikkeissa teurastamoiden ja meijereiden teke-
mässä valvonnassa. Tarkastuksilla käydään läpi lääkkeiden säilytystä, oikeaa käyttöä, lääkittyjen eläinten merkitsemistä, varoaikojen noudattamista sekä lääkekirjanpitoa. Vierasainenäytteitä tuotantoeläintiloilta otetaan Ruokavirastosta pyyntöjen perusteella.

Eläinlääkäreille tuli vuonna 2022 velvoite mikrobilääkkeiden käyttötietojen raportoimisesta Ruokavirastolle Vetportti-järjestelmän kautta. Kunnaneläinlääkäreiden käytössä oleva potilasohjelma on yhteensopiva Ruokaviraston järjestelmän kanssa, mikä mahdollistaa tietojen automaattisen siirtymisen. Kukin kunnaneläinlääkäri seuraa säännöllisesti Vetportista, että mikrobilääkkeiden käyttötiedot ovat siirtyneet asianmukaisesti järjestelmään.

Hevostallien lääkekäytön ja lääkekirjanpidon valvontaa tehdään ammattimaisten tai laajamittaisten eläintenpidon tarkastusten yhteydessä.

4 VAHVISTETUT MAKSUT

4.1 Klinikkamaksut

Maksu peritään kaikista vastaanottokäynneistä sekä Päijät-Hämeen ympäristöterveyden omistamien laitteiden käytöstä ympäristöterveyslautakunnan vahvistaman taksan mukaisesti. Taksa sisältää myös täydentävistä palveluista perittävän markkinaehtoisen maksun sekä laitemaksut.

Täydentävien palvelujen tuntihinnaksi on määritetty 61,90 €/h. Täydentävien palveluiden hinta on laskettu Kuntaliiton ohjeiden mukaisesti. Osittain laskennan perusteena on jouduttu käyttämään arviota, koska tuotettujen palveluiden määrästä ja laadusta ei ole saatavilla tarkkoja tilastoja aiemmilta vuosilta. Tuntihintaa tullaan tarkastelemaan uudelleen vuoden 2026 lopussa.

Kunnan valvontatehtävien suorittamisesta peritään Hollolan kunnan ympäristöterveyslautakunnan vahvistaman ympäristöterveydenhuollon taksan mukainen asiakasmaksu. Maksutaksassa on esitetty valvontatehtäville ajankäyttöön perustuvat maksut.

4.2 Päivystyspuhelinmaksut

Päivystyspuhelinmaksut:

- keskitetty hyötyeläinpäivystysnumero klo 8–20: 2,0601 €/min, klo 20–8: 4,0543 €/min
- keskitetty pieneläinpäivystysnumero klo 8–20: 2,0601 €/min, klo 20–8: 4,0543 €/min.

4.3 Subventiot 2025

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden alueella subventioista päättää kukin jäsenkunta erikseen ja maksut menevät kuntien määrärahoista. Vuonna 2026 käytössä olevat subventiot eivät ole vielä määriteltä. Subventiot olivat käytössä vuonna 2025 seuraavissa kunnissa:

Asikkala

- matkakorvauksista: omavastuu 31,38 €, sis. alv

Hartola ja Sysmä

- käyntimaksu ja matkakorvaus: omavastuu lasketaan edellisten summasta ja vastaa suuruudeltaan 15 km:n etäisyydelle tehtyä sairausmatkaa, tällä hetkellä 59,20 €
- toimenpidemaksu: omavastuut Sysmä 40 €, Hartola 100 €, maksimi kunnan osuus 80 €, lasketaan verottomista summista, omistaja maksaa koko alv:n. Ei iltaym. korotuksia.

Padasjoki

- käyntimaksu: omavastuu 60,73 €
- matkakorvaus 47,44 €
- toimenpide: 50,20 € (maksimi kunnan osuus 100,40 €) Summat sisältävät alv:n, ei iltaym. korotuksia

Kunnaneläinlääkärien KliniQ- ohjelma laskee subventio-osuudet ja vähentää tämän tuottajan laskusta. Eläinlääkäri laskuttaa keskitetysti summat kunnilta.

5 ASIAKASVALITUKSET

Asiakasvalitus voi tulla postin, sähköpostin tai palautesivujen välityksellä. Valitus ohjataan eläinlääkintähuollon päällikölle, joka päättää valitukseen liittyvistä jatkotoimenpiteistä. Valitus toimitetaan tiedoksi myös ympäristöterveysjohtajalle. Käsittelyyn pyydetään hoitoon osallistuneiden sekä vastaavan esimiehen selvitykset sekä mahdolliset asiakirjat. Tapaukset pyritään käsittelemään mahdollisimman nopeasti ja eläinlääkintähuollon päällikkö tai ympäristöterveysjohtaja laatii vastineen selvitysten

perusteella. Vastine ja selvitykset lähetetään valituksen tekijälle. Tapauskohtaisesti asia voidaan siirtää eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan käsiteltäväksi edellä mainittujen selvitysten kera. Asiakas voi valittaa myös itse kyseiseen lautakuntaan. Lautakunta pyytää asiaan vastinetta asianosaiselta eläinlääkäriltä. Tällöin toimitaan kuten edellä ja asiakirjat toimitetaan lautakunnalle. Mikäli eläinlääkintähuollon toiminnasta valitetaan Ruokavirastoon tai eduskunnan oikeusasiamiehelle, vastineet käsitellään ympäristöterveyslautakunnassa.

6 VAKUUTUKSET

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden vakuutukset ovat If-vakuutusyhtiössä.

Tapaturmat ilmoitetaan WPro-työturvallisuusohjelmassa, mitä kautta tiedot siirtyvät vakuutusyhtiölle.

7 TILASTOINTI

Eläinlääkärit raportoivat kuukausittain vastaanottokäynnit, sairasmatkat, terveydenhuoltokäynnit ja valvontakäynnit Opiferus Kvanto-ohjelmassa. Käynnit on eritelty virka-aikaan ja päivystysaikaan sekä lisäksi jaettu useampaan eri luokkaan ajan käytön mukaan. Vuoden 2026 suorite-ennusteet luvussa 9.

8 SEURANTA JA RAPORTOINTI

Valvontasuunnitelman toteutumista seurataan laatimalla eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutumisen arviointiraportti Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti. Raportti toimitetaan vuosittain ympäristöterveyslautakunnan käsiteltäväksi sekä Ruokavirastolle maaliskuun loppuun mennessä. Raportissa käsitellään mm. seuraavia asioita:

- eläinlääkäripalvelujen saatavuus ja laatu
- eläinlääkäripäivystyksen toteutuminen
- arvio yksityisistä eläinlääkäripalveluista
- tuotantoeläinten terveydenhuoltopalvelujen saatavuus
- työjärjestelyt kiireellisen ja ajanvarausperusteisen työn kesken
- eläinsuojeluvalvonnan toteutumisen kuvaus
- pätevyiden ja osaamisen varmistaminen
- valvontaeläinlääkäreiden perehdyttäminen
- vaadittavat toimenpiteet, jotta tavoitteisiin päästäisiin
- toiminnan kehittämistarpeet.

Valvontasuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden toteutumista seurataan myös toimintavuoden kuluessa. Valvontatehtävissä, joista on mahdollisuus saada korvausta valtion varoista, johto ja vastuu toiminnan toteutumisesta on valvontaeläinlääkärillä ja muissa valvontatehtävissä eläinlääkintähuollon päälliköllä. Suunnitelman toteutusta seurataan eläinlääkinnän kuukausittaisissa kokouksissa. Tämän lisäksi seurataan talousarvioon kirjattujen eläinlääkinnän suoritteiden, kuten vastaanottokäyntien, sairasmatkojen, valvontakäyntien sekä päivystyssuoritteiden toteutumista kuukausittain.

9 SUORITE-ENNUSTEET 2026

Eläinlääkintä SUORITEARVIO 2026

*Lahti ja ulkokunnat eivät vaikuta maksuosuuksiin

	Asikkala	Hartola	Heinola	Hollola	Iitti	Kärkölä	Lahti	Orimattila	Padasjoki	Sysmä	Ulkokunnat	Yhteensä
Tilakäynti	230	185	170	300	325	175	0	980	75	350	0	2 790
1/2 -1 h	55	35	90	80	240	70		540	5	105		1 220
1 - 2 h	110	90	55	150	60	75		300	30	150		1 020
yli 2 h	65	60	25	70	25	30		140	40	95		550
Vo-käynti	1 335	120	1 940	1 425	1 445	975	0	2 780	85	920	0	11 025
alle 1/2 h	950	75	1170	900	1350	600		1920	45	640		7 650
1/2 -1 h	280	25	450	390	75	285		620	30	195		2 350
yli 1 h	105	20	320	135	20	90		240	10	85		1 025
Tarkastus	5	5	0	6	3	2	0	13	0	6	0	40
alle 2h	1	0	0	1	1	0		2	0	1		6
yli 2h	4	5	0	5	2	2		11	0	5		34

13 855

LIITE 1. RESURSSITARPEEN KARTOITUS

Kunta / Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue	
Päijät-Hämeen ympäristöterveys, ennuste vuodelle 2026	
1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA	
a. Tuotantoeläintilat	Lkm
Nautojen pitopaikat	439
Sikojen pitopaikat	56
Lampaiden ja vuohien pitopaikka	485
Hevosten pitopaikat	394
Siipikarjan pitopaikat	742
Vesiviljelylaitokset	5
Turkistarhat	0
Tarhatun riistan pitopaikat	6
Mehiläistarhat	384
Muut tuotantoeläinyksiköt	
b. Lemmikit	Lkm
Arvio lemmikkien määrästä	10875
2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT	
a. Terveystuotosopimukset	
Nauta	Lkm
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus	188
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	122
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista nautatiloista)	43 %
Siat	Lkm
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus	13
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	7
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista sikatiloista)	23 %
Siipikarja	Lkm
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus	0
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista siipikarjatiloista)	0 %
Muut terveydenhuoltosopimukset	Lkm
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus	1
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	1
Terveystuototyön resurssitarve (hvt)	2 hvt
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	2750
Sairaskäynnit päivystysaikana	350
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	10950
Sairaskäynnit päivystysaikana	50
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (hvt)	8,25 hvt
3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA	
a. Terveysvalvonta	
Pakolliseen zoonoosivalvonta ja vapaaehtoinen terveysvalvonta	Lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat	18
Uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat	
Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemilla	

Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat	3
Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvat tilat	Lkm
Maedi-visna / CAE	3
Lohikalojen bakteeriperäinen munuaistauti (BKD)	3
b. Muu eläinten terveyden valvonta	
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	0,5 htv

4. SIVUTUOTEVALVONTA

	Lkm
Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta	2
Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta, mukaan lukien kalankasvatustilastosten sivutuotevalvonta	1
Haaskatoiminnan valvonta	6
Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta	
Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta	1
Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)	0,05 htv

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Lkm
Kennelit	38
Hevostallit	112
Riistanhoidolliset tarhat	7
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0
Eläinkaupat	
Eläinhoitolat	7
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	Lkm
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	250
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	20
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)	2,5 htv

6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

a. Eläinlääkärit	Htv
Eläinlääkäripalvelut	8,15
Eläinten terveyden valvonta	0,5
Sivutuotevalvonta	0,05
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	3,5
Elintarvikevalvonta	0,2
Muut tehtävät	0,60
Eläinlääkärit yhteensä	13
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden määrä (lkm)	10 lkm
b. Muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläinhoitaja/avustaja	2
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	
Muut tehtävät	0,90
Muut kuin eläinlääkärit yhteensä	2,9
Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (sanallinen kuvaus)	
Ostopalveluiden laajuus ja laatu:	
Orimattilan länsiosan peruseläinlääkinnän palvelut mukaan lukien terveydenhuolto on järjestetty erillisellä ostopalvelusopimuksella Helsingin yliopiston tuotantoeläinsairaalaalta.	

LIITE 2. KOULUTUSSUUNNITELMA

OSAAMISEN KEHITTÄMIS- JA KOULUTUSSUUNNITELMA 2026	<i>Palvelusalueyksikkö (valitse alavetävalikosta)</i> P-H Ympäristöterveys	<i>Vastuualue (täydennä)</i> Eläinlääkintähuolto	<i>Toimintayksikkö (täydennä)</i>				
Kehittämisalue ja aihe	toimenpiteen /koulutuksen nimi	Järjestäjä	suunniteltu aikatauli	kohteryhmä	kesto pv	osallistujamäärä	koulutusmäärät yht. pv
Ammattillinen osaaminen	oman ammattialan ydinosaamista ja taitoja sekä ammatin käytännön tietoa, joka on usein "hijaista" tietoa, tehtävien edellyttämät lupakoulutukset ja sertifikaatit						144
Kliininen eläinlääketiede	Eläinlääkäripäivät	Suomen eläinlääkäriliitto	Syysy 2026	kunnaneläinlääkärit	3	6	18
Eläinsuojeluvälvön osaaminen	Eläinlääkäripäivät	Suomen eläinlääkäriliitto	Syysy 2026	valvontaeläinlääkärit	2	2	4
Hoitotyö	Eläinlääkäripäivät	Suomen eläinlääkäriliitto	Syysy 2026	eläinlääkärit	2	2	4
Kliininen tuotantaeläinlääketiede	Tuotantaeläinlääkäripäivät	Tuotantaeläinlääkäriyhdy	Kevät 2026	kunnaneläinlääkärit	2	4	8
Kliininen eläinlääketiede	Kunnaneläinlääkäripäivät	SKELL ry	Syysy 2026	kunnaneläinlääkärit	1	4	4
Kliininen pien- ja hevoseläinlääketiede	SEP päivät	SEP ry	kevätsyysy 2026	kunnaneläinlääkärit	4	3	12
Eläntaudit	Valmiuseläinlääkärikoulutus	ESAVI	kevätsyysy 2026	valmiuseläinlääkärit	2	3	6
Kliininen eläinlääketiede	kongressit ulkomailta	vaihtelee	2026	kunnaneläinlääkärit	4	1	4
Pieneläinlääkintä	webinaarit	esim. Biofarm, Dechra Oy, Fenovet Oy	2026	kunnaneläinlääkärit	2,5	10	25
Hevos- ja tuotantaeläinlääkintä	webinaarit	esim. Vetcare, FaunaPharma	2026	kunnaneläinlääkärit	2,5	10	25
Kliininen eläinlääketiede	Akateeminen vartti	oma	jatkuva 1 x kk	kunnaneläinlääkärit	2,5	10	25
Eläinsuojeluvälvön osaaminen	Eläinsuojelupäivä	Ruokavirasto	kevätsyysy 2026	valvontaeläinlääkärit	1	3	3
Kliininen pieneläinlääkintä	Kollegailta	Evidensia Oy	kevätsyysy 2026	kunnaneläinlääkärit	1	6	6
Työelämäosaaminen	yleisiä työelämätaitoja: it-taidot, kommunikointitaidot (vuorovaikutus- ja kuuntelutaidot, kielitaito, suullinen ja kirjallinen viestintätaito), verkostoitumis- ja tiimityöt, projekti- ja asiakasosaaminen, liiketoimintaosaaminen yms. taito, jota voidaan hyödyntää ammatin katsomatta.						23
työyhteisötaitot ja asiakaspalvelu	Kunnaneläinlääkäripäivät	SKELL ry, Eduhouse y	2026	kunnaneläinlääkärit	1	6	6
Verkostoituminen ja valvontakäytä	Valvonnan aamut	RUVI (ent.ESAVI)	jatkuva 1 x kk	valvontaeläinlääkärit	2,5	2	5
KliniQ-potilasohjelman koulutus	It-taidot	Terakuu	2026	kaikki	0,5	12	6
Perehdytys	Perehdytyspäivä viransija	oma	Touko-kesäkuu 2026	vs. kunnaneläinlääkärit	1	4	4
Työpaikkaohjaajan koulutus	Työpaikkaohjaajana kehitty	Koulutuskeskus Salpaus	2026	eläinlääkärit	1	2	2
							0
Kehittämisaosaaminen	kyky asettaa tavoitteita ja arvioida omaa ja työyksikön toimintaa sekä hyödyntää omaa tietotaitoaan kaikissa tilanteissa, kyky hankkia tietoa oma-aloitteisesti, innostus uuden oppimiseen ja uusiutumiseen, ilmenee aktiivisuutena ja motivoituneisuutena (itsensä johtamistaidot) omaan työhön ja toiminnan kehittämiseen						1
Kunnallisen eläinlääkintähuollon kehittäminen	Eläinlääkäriverkosto	KT	kevätsyysy 2026	eläinlääkintähuollon päällikkö, ympäristöterveysjohtaja	0,5	2	1
Johtaminen (sis. lähijohtaminen)	henkilöstöjohtaminen, muutosjohtaminen, prosessijohtaminen, tulosojohtaminen						4
Työsuojelun vastuut	Esihenkilön työsuojeluvastuut	KT, Eduhouse ym.	heinä.05	eläinlääkintähuollon	0,5	1	0,5
Esihenkilötaidot	Esihenkilötaitojen kehittäminen	KT, Eduhouse ym.	2026	eläinlääkintähuollon	0,5	1	0,5
Johtamisaosaaminen	Esihenkilötunti	HR	kevätsyysy 2027	eläinlääkintähuollon	3	1	3
Muu/lakisääteinen (sis. Mm. EA-k)	Ensiapukoulutukset ja muut koulutukset, jotka sisällytettiin edellä oleviin kokonaisuuksiin.						43
EA-koulutus	hätäensiapu		kevätsyysy 2026	kunnan- ja valvontaeläinlääkärit	1	3	3
Eläntautien ja lääkitsemisen ajan	Ajankohtaista eläntautien neuv.	Ruokavirasto	kevätsyysy 2026	kunnan- ja valvontaeläinlääkärit	1	10	10
Lainsäädännön ja valvonnan ajan	Kunnaneläinlääkärien neuv.	ESAVI	kevätsyysy 2026	kunnan- ja valvontaeläinlääkärit	1	12	12
Työnohjaus	kuuluu TYR-koulutuskorvauksen piiriin						9
Työnohjaus (ryhmäohjaus)			jatkuva	valvontaeläinlääkärit	2,5	3	7,5
Työnohjaus (yksityyönohjaus)			2026	valvontaeläinlääkärit	1,5	1	1,5
YHTEENSÄ							224